

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

**ДНІПРОПЕТРОВ
СЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА
УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА АНАЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

*«Національна економіка та інфраструктурні проєкти»
Матеріали регіонального науково-практичного семінару, 29 квітня 2021*

м. Дніпро

УДК 336.763

Національна економіка та інфраструктурні проєкти : Матеріали регіонального науково-практичного семінару (м. Дніпро, 29 квітня. 2021 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2021. 162 с.

Редакційна колегія:

Наливайко Л.Р. – доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, проректор;

Наталія ВЕРХОГЛЯДОВА - декан факультету соціально-психологічної освіти та управління, доктор економічних наук, професор, професор кафедри аналітичної економіки та менеджменту;

Сергій ІВАНОВ - завідувач кафедри аналітичної економіки та менеджменту, доктор економічних наук, професор;

Ірина КОНОНОВА - професор кафедри аналітичної економіки та менеджменту, доктор економічних наук, доцент;

Зоя КАЛІНІЧЕНКО - доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту, кандидат економічних наук, доцент;

Євгенія КОВАЛЕНКО-МАРЧЕНКОВА - доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту, кандидат економічних наук;

Ольга КУБЕЦЬКА - доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту, кандидат економічних наук, доцент;

Олена ОСКОМА - доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту, кандидат економічних наук, доцент;

Разумова Ганна Вікторівна - доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту, кандидат економічних наук, доцент;

Надія ФІСУНЕНКО - доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту, кандидат економічних наук;

Наталія ПРОТОПОПОВА - старший викладач кафедри аналітичної економіки та менеджменту.

ЗМІСТ

Гнеушева В. О.	<i>СТРАХУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІНІМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ</i>	5
Кобзар Н.І., Корнієнко О.М.	<i>НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ ПІД ВПЛИВОМ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ</i>	10
Дроботя Я. А., Краснікова О.М. Калініченко З.Д.	<i>МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ</i>	14
Кононова І.В., Пацкан А.М., Кононова І.В., Каратай Д.К., Головня Т.С.	<i>УЗГОДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ З УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА СТАДІЯХ ПРОЄКТУВАННЯ</i>	17
Кононова І.В., Пацкан А.М., Кононова І.В., Каратай Д.К., Головня Т.С.	<i>ДЕРЕГУЛЯЦІЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ</i>	22
Кононова І.В., Каратай Д.К., Головня Т.С.	<i>МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ</i>	26
Кубецька О.М., Остапенко Т.М.	<i>СИСТЕМА ТА ВИДИ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ</i>	31
Кубецька О.М., Сагайдак К.С., Стефанів Д.О.	<i>ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ СТАБІЛІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ</i>	35
Разумова Г.В., Бут К.	<i>ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ</i>	38
Разумова Г.В., Волощук В.В.	<i>СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ</i>	44
Биков С.О.	<i>ВИЯВЛЕННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТ. 206-2 КК УКРАЇНИ (ПРОТИПРАВНЕ ЗАВОЛОДІННЯ МАЙНОМ ПІДПРИЄМСТВА, УСТАНОВИ, ОРГАНІЗАЦІЇ)</i>	48
Виріжок В.Д.	<i>БОРІТЬБА З КОРУПЦІЄЮ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМКІВ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ</i>	52
Дворниченко Д.Р., Смирнова Т.А.	<i>РОЛЬ ВНУТРІШНІХ КОМУНІКАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ</i>	55
Дворниченко Д.Р.	<i>БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ</i>	58
Дворниченко Д.Р., Остапенко Т.М.	<i>АКТУАЛЬНІСТЬ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ</i>	60
Дяченко О.Г., М'якота С.А.	<i>КІБЕРЗЛОЧИН ЯК ПРОЯВ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА</i>	63
Дишкант О.Р.	<i>ПІДКУП СЛУЖБОВОЇ ОСОБИ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ПРИВАТНОГО ПРАВА: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ</i>	66
Загинайло В.А., Курінна І.Г.	<i>ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ</i>	70
Котляров С.О.	<i>МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧИТИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВІД КРИМІНАЛЬНИХ ПОСЯГАНЬ В РОЗРІЗІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ</i>	73
Кушніренко Ю.О.	<i>ПРАВОВА ТА ОПЕРАТИВНО – РОЗШУКОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 233 КК УКРАЇНИ</i>	77
Лісовець А.М.	<i>ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ЇЇ ПЛАНУВАННЯ</i>	82
Медлярська А.С.,	<i>ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ У БІЗНЕСІ ЯК ЗАСІБ ЗАХИСТУ</i>	85

Протопопова Н.А. Нешадим І.Ю.	<i>ПРОБЛЕМИ І ПРІОРИТЕТИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ</i>	87
Рудий В.С.	<i>ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ</i>	90
Сагайдак К.С., Кубецька О.М.	<i>ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ</i>	92
Самойлова С.Ю.	<i>ОФШОРНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА НАЦІОНАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ</i>	99
Шостак А.І.	<i>ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ЗАЙНЯТІСТЬ» ТА «БЕЗРОБІТТЯ»</i>	102
Штепа Ю.Р.	<i>ПІДХОДИ ДО МОДЕЛЮВАННЯ ПОКАЗНИКІВ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ</i>	105
Фісуненко Н.О., Хом'як А.Р.	<i>ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРИПТОВАЛЮТ</i>	108
Фісуненко Н.О., Бондаренко В.С., Киселюк А.	<i>ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ СТРУКТУРИ ТА ІНФРАСТРУКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ</i>	112
Яцків В.В.	<i>ПРАКТИКА ВІКТИМОЛОГІЧНОГО ЗАПОБІГАННЯ ІГРОМАНІЇ В УКРАЇНІ</i>	116
Сокол Р.В., Коваленко- Марченкова Є.В.	<i>УМОВИ ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ</i>	119
Оскома О.В., Данилко Є.К.	<i>ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ</i>	122
Оскома О.В., Калініна Н.Р.	<i>ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ</i>	127
Діденко А.В., Мехальянц С.В.	<i>ПРОЕКТИ РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ ГРОМАДИ</i>	130
Сидоров О.А., Пустильник О.О.	<i>ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ</i>	133
Сидоров О.А., Пацкан А.М.	<i>АНАЛІЗ СТАНУ ТА РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ</i>	136
Фісуненко Н.О., Григор'єва Н.В.	<i>РОЛЬ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В РЕГУЛЮВАННІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ</i>	140
Фісуненко Н.О., Очеретько Д.Я.	<i>ПРИРОДА ФІСКАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ В УКРАЇНІ ТА НЕОБХІДНІСТЬ РЕФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ ТА ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ</i>	143
Фісуненко Н.О., Каратай Д.К.	<i>ШЛЯХИ І МЕТОДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ</i>	147
Фісуненко Н.О., Стефанів Д.О., Лимаренко О.О.	<i>ФАКТОРИ УПОВІЛЬНЕННЯ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЕКОНОМІЦІ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ, СПРИЧИНЕНОЇ COVID-19</i>	151
Тороп В.В.	<i>ОСНОВНІ ФАКТОРИ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ</i>	155
Пустильник О.О.	<i>ПЛАНУВАННЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ</i>	158
Каліберда М.С.	<i>АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ</i>	160

Гнеушева Вікторія Олександрівна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів і обліку
Запорізького інституту економіки та
інформаційних технологій

СТРАХУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІНІМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ

Домогосподарство як економічна одиниця господарювання є важливим суб'єктом фінансових відносин, що активно взаємодіє з державою, підприємствами і організаціями та інститутами фінансового ринку. З іншого боку, домогосподарства є найбільш чутливою ланкою фінансової системи до політичних та економічних негараздів держави, які суттєво впливають на ступінь захищеності їх фінансових інтересів та в кінцевому результаті складають загрозу їх фінансовій безпеці. Також викликає занепокоєння зростання рівня різного роду фінансових афер і масових шахрайств з фінансовими ресурсами домогосподарств з застосуванням новітніх інформаційних технологій, безготівкової форми розрахунків та зловживанням службовим становищем. Перераховане вище вказує на збільшення кількості джерел виникнення фінансових ризиків домогосподарств і обумовлює вибір теми наукового дослідження.

Питанням визначення сутності, класифікації, механізмів нейтралізації фінансових ризиків присвячені наукові праці Кізіми Т.О., Хамиги Ю.Я., Коваленко Л.О., Ремньової Л.М., Говорушко Т.А. Ворошило В.В. Яворської Т.В. та ін.

Мета дослідження: на основі узагальнення поглядів вчених визначити економічну сутність, класифікацію, заходи щодо нейтралізації фінансових ризиків домогосподарств України, стан та роль страхування в їх мінімізації.

Будь-яка сфера діяльності домогосподарств вимагає прийняття різного роду управлінських рішень, більшість з яких приймається в умовах неповної

поінформованості під впливом спонтанних і суперечливих процесів, що відбуваються у складних соціально - економічних системах, які неможливо адекватно і вичерпно описати. Тому наслідком прийняття рішень в таких умовах є невизначеність їх результатів, тобто ризик. Наука визначає ризик як можливість або загрозу відхилення результатів конкретних рішень від очікуваних. Наслідком ризику є те, що прийняті рішення часто виявляються помилковими, вигоди меншими, а витрати більшими, ніж очікувалося [1, с.355].

В залежності від основної причини виникнення, ризики поділяються на природні, екологічні, політичні, виробничі комерційні та фінансові. У сучасній науковій літературі можна знайти різні підходи до визначення поняття «фінансовий ризик» (табл.1).

Таблиця 1 - Тракткування поняття «фінансовий ризик»

Фінансовий ризик – це:	Автор
1. ризик, що виникає у випадку, коли будь-який суб'єкт господарювання вступає у відносини з різними фінансовими інститутами (банками, інвестиційними, страховими, факторинговими, лізинговими компаніями, біржами та ін.)	Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. [1, с. 358]
2. поняття, що характеризує можливість виникнення ситуації в процесі фінансово-господарської діяльності домогосподарств, при настанні якої відбувається зниження їх рівня життя за рахунок втрати прибутку, доходу або збільшення фінансових зобов'язань під впливом різноманітних факторів	Ворошило В.В. [2, с 28]
3. ймовірність виникнення ситуації, за якої відбувається зменшення загального добробуту домогосподарства та зниження життєвого рівня його членів через можливу небезпеку втрат, що обумовлена специфікою фінансових відносин домогосподарства, пов'язаних із формуванням його доходів та здійсненням певних витрат	Кізіма Т.О. [3, с.351]
4. спекулятивний ризик, пов'язаний з ймовірністю втрат або недоотримання грошових сум в результаті виникнення взаємовідносин суб'єкта господарювання з банками та іншими фінансовими інститутами	Говорушко Т.А. [4, с. 164]
5. ризик, який характеризуються ймовірністю втрат фінансових ресурсів (грошових коштів) у підприємницькій діяльності. У вузькому значенні - це частина комерційних ризиків, пов'язана з ймовірністю фінансових втрат у наслідок операцій в фінансово-кредитній і біржовій сферах	Яворська Т. В. [5, с. 235]

Джерело: систематизовано автором

Зважаючи на викладене вище, пропонуємо наступну інтерпретацію досліджуваного нами поняття: фінансові ризики домогосподарства – це ризики, що виникають в сфері відносин членів домогосподарства з різними фінансовими інститутами, пов’язані з ймовірністю отримання як позитивних так і негативних фінансових наслідків, а також з можливістю втрати фінансових ресурсів в результаті фінансового шахрайства. Спираючись на різні підходи вітчизняних науковців до класифікації фінансових ризиків, пропонуємо поділяти фінансові ризики домогосподарств за їх видами на такі: (табл. 1)

Таблиця 2 - Класифікація фінансових ризиків домогосподарства

Вид ризику	Підвиди ризику	Наслідки ризику	Заходи відносно мінімізації ризику
1	2	3	4
Ризики, пов’язані з купівельною спроможністю грошей	Інфляційний ризик	Знецінення доходів, заощаджень та інших активів домогосподарства	1. боротьба з інфляцією на державному рівні; 2. використання дохідних фінансових інструментів
	Валютний ризик	Втрата фінансових ресурсів внаслідок коливань курсів національної валюти по відношенню до валют інших держав	1. страхування операцій з іноземною валютою
	Ризик втрати фінансової стабільності домашнього господарства	Виникнення дефіциту фінансових ресурсів домогосподарств для погашення фінансових зобов’язань домогосподарства	1. кредитування; 2. страхування
Ризики фінансового інвестування	Депозитний ризик	Неповернення фінансовою установою депозитних вкладів	1. страхування (ФГВФО)
	Процентний ризик	Ймовірність втрат через зміни процентної ставки: збільшення кредитної або зменшення депозитної	1. страхування
	Ризик втраченої вигоди	Неодержання прибутку у результаті нездійснення певної фінансової операції з фінансового інвестування, страхування та ін.	1. підвищення рівня фінансової грамотності домогосподарства

1	2	3	4
Інші фінансові ризики домогосподарства	Ризик, пов'язаний з фінансовим шахрайством	Втрата фінансових ресурсів через шахрайські дії фізичних або юридичних осіб	1.підвищення рівня фінансової грамотності домогосподарства; 2.інформування правоохоронними органами України населення про шахрайські дії та фінансові афери
	Кредитний ризик	Відсутність у домогосподарства грошових коштів на погашення кредиту	1. страхування майна, що є забезпеченням кредиту; 2. реструктуризація кредиту
	Ризик пов'язаний з форс – мажорними обставинами	Втрата фінансових ресурсів у зв'язку з ушкодженням здоров'я та/або майна домогосподарства	1. страхування

Джерело: складено автором з використанням [2 - 4]

Під фінансовим шахрайством розуміється сукупність економічних відносин, які реалізуються юридичними або фізичними особами відносно фінансових ресурсів шляхом обману або зловживання довірою чи службовим становищем з метою отримання економічної або/та іншої вигоди [6, с.116].

Аналізуючи дані табл. 2, можемо зробити висновок, що найпоширенішим інструментом мінімізації фінансових ризиків є страхування.

Динаміка страхування фінансових ризиків домогосподарств в Україні у 2016 – 2020 рр. представлена на рис. 1.

Питома вага страхування фінансових ризиків у загальному обсязі страхування домогосподарств за аналізований період зменшилась з 10,72% у 2016 р. до 8,39% у 2019 р. а у 1 кварталі 2020 р. склала 6, 71%, що пояснюється політичною та економічною нестабільністю та недостатнім рівнем фінансової грамотності та страхової культури населення України.

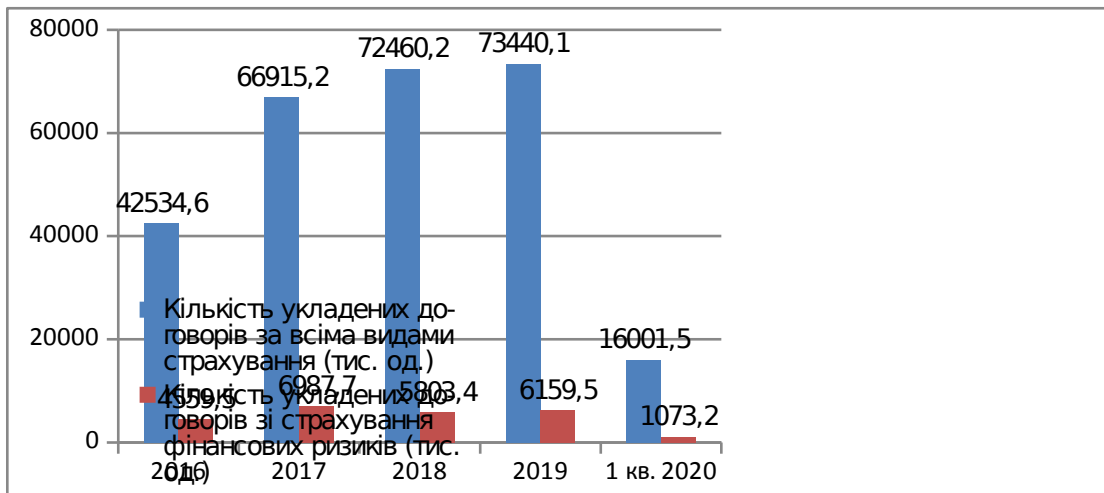

Рисунок 1. Динаміка страхування фінансових ризиків домогосподарств України

Джерело: побудовано автором з використанням [7]

Для фізичних осіб страхування відіграє важливу роль, бо у своєму розпорядженні вони мають невелику кількість інструментів управління фінансовим ризиком. Інші методи передачі ризику для приватних осіб є досить дорогими. При цьому страхування буде дешевше, ніж створення власних резервів (зберігання грошей в «панчосі»).

В результаті проведеного дослідження запропоновано визначення економічної сутності, класифікації та методів мінімізації фінансових ризиків домогосподарств, а також виявлена особлива роль страхування в їх мінімізації.

Список використаних джерел:

1. Коваленко Л. О., Ремньова Л. М. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2005. 485 с.
2. Ворошило В. В. Финансовые риски домохозяйств: сущность, классификация. *Науковий вісник «Фінанси, банки, інвестиції»*. 2012. № 4. С. 28 - 33.
3. Кізима Т.О. Фінанси домогосподарств: концептуальні засади теорії та практики. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08. Тернопіль, 2011. 466 с.

4. Говорушко Т.А. Страхові послуги: підручник. Київ: ЦУЛ, 2011. 376 с.
5. Яворська Т.В. Страхові послуги : навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 350 с.
6. Кізима Т.О., Хамига Ю.Я. Фінансове шахрайство: теоретична концептуалізація та економічне підґрунтя. Світ фінансів. Тернопіль, 2019. № 2 (59). С. 109- 123.
7. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-strakhovoho-rynku-Ukrainy.html> (дата звернення: 19.04.2021).

Кобзар Н.І.,

кандидат економічних наук, доцент,
Придніпровська державна академія
будівництва та архітектури

Кірієнко О.М.,

кандидат економічних наук, доцент
ДВНЗ «Національний гірничий університет» Україна,
м. Дніпропетровськ

НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ ПІД ВПЛИВОМ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Важливим фактором зростання ролі корпоративної соціальної відповідальності в сучасних умовах є глобалізація, яка стає якісно новим етапом взаємовідносин національних економік на основі поглиблення інтернаціоналізації світового господарства, інтенсифікації міжнародних переміщень економічних благ, капіталу, ресурсів, технологій, інформації. Процес глобалізації, як відомо, охоплює не лише країни світового співтовариства, територіальні об'єднання, а й окремі ділові одиниці, які за масштабами своєї діяльності виходять на міжнародний рівень. За цих умов значно зростає вплив міжнародних стандартів розвитку на економіку і політику

окремих національних господарств, що сприяє прискореному формуванню умов відповідальності цим стандартам, зміні стереотипів ведення власного бізнесу, приватно-егоїстичної свідомості та виходу на якісно новий рівень розробки і прийняття управлінських рішень. Корпоративна соціальна відповідальність як концепція, з моменту свого виникнення і майже до 2010 р., за результатами теоретичних досліджень, мала близько 80 різних трактувань, що, з одного боку, свідчить про наявність спільних рис щодо сутності поняття, а з іншого – ускладнює загальне розуміння процесів, що відбуваються в межах окремих компаній, заважає розробці єдиних спільних підходів до формування програм, стратегій та тактики управління їх реалізацією [1]. Тому у 2010 р. було прийнято стандарт – міжнародне керівництво із соціальної відповідальності ISO 26000, в якому було узагальнено розуміння різних термінів і надано єдине визначення, за яким: «корпоративна соціальна відповідальність – це відповідальність компанії за вплив її рішень та дій на суспільство, навколишнє середовище шляхом прозорості та етичної поведінки, яка сприяє сталому розвитку, здоров'ю і добробуту суспільства, зважає на очікування заінтересованих сторін, відповідає чинному законодавству і міжнародним нормам поведінки, інтегрована у діяльність організації та практикується в її відносинах» [1].

Ведення бізнесу вітчизняними підприємцями не відповідає прийнятому міжнародному стандарту корпоративної соціальної відповідальності. І як наслідок, загалом екологічно чистою в Україні вважається лише 6 % її території. В Законі України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» відмічено, що «антропогенне і техногенне навантаження на навколишнє природне середовище в Україні у кілька разів перевищує відповідні показники у розвинутих країнах світу» [2].

Використання стратегічних природних ресурсів на території нашої країни є аномальним і перевищує у 2–3 рази екологічно допустимі межі. Україна є однією із найбільш проблемних країн світу. За даними міжнародного рейтингу екологічних досягнень (Environmental performance Index), розрахованому

фахівцями Єльського університету (США) за 25-ти показниками, що характеризують дієвість державної політики щодо збереження екосистем, Україна серед 132 країн світу у 2012 р. посіла 102 місце (порівняно з рейтингом 2010 р. наша країна втратила 15 позицій) [3].

Витрати свіжої води в Україні на одиницю виробленої продукції значно перевищують такі показники у розвинених країнах Європи: Франції – у 2,5 рази, Німеччині – у 4,3 рази, Великобританії та Швеції – у 4,2 рази [4].

Територія України характеризується надзвичайно високим показником сільськогосподарської освоєності (71,7 %), що значно перевищує екологічно обґрунтовані межі. Навіть зі зниженням за останні роки цей показник значно перевищує аналогічний показник у більшості країн світу. Порівняно з європейськими країнами, орні землі яких займають 30–32 % загальної площі сучасного сільськогосподарського угіддя, розораність українських земель сягає 53,9 % за рахунок скорочення площ лісів, сіножатей і пасовищ, внаслідок чого змінюється мікроклімат, рівень залягання ґрунтових вод, активізуються процеси аридизації і опустелювання земель, розвивається водна і вітрова ерозія, що зумовлює падіння родючості ґрунтів, деградацію та зниження продуктивності агроєкосистем та унеможлиблює їх сталий розвиток.

Особливо слід звернути увагу на те, що площа земель державної власності на 1 січня 2012 р. становить 48,2 %, приватної – 51,7 % і колективної – 0,1 %. Площа сільськогосподарських угідь приватної власності досягла 74,2 %, в тому числі ріллі – 83,6 %. Вказана структура земельного фонду України за формами власності на землю вимагає більш дієвого контролю за їх використанням [4].

Для збереження земельних ресурсів надзвичайно важливим є їх відновлення, у чому суттєву роль відіграють рекультиваційні процеси. На жаль, річні обсяги рекультивованих земель значно поступаються розмірам порушених (землі під відкритими розробками, кар'єрами, шахтами та відповідними спорудами) і відпрацьованих (ділянки земель, на яких повністю або частково завершено розробки родовищ корисних копалин, геологорозвідувальні,

будівельні та інші роботи, пов'язані з порушенням ґрунтового покриву та потребують рекультивації) земель. Так, у 2012 р. площа порушених та відпрацьованих земель склала 1,7 тис. га, рекультивованих лише 0,7 тис. га.

Загострення проблем в екологічній сфері зумовлено утворенням та накопиченням значних обсягів відходів побутового та виробничого походження, що суперечить принципам екологічно збалансованого природокористування. Щорічні обсяги утворення відходів перевищують 450 млн. т. в рік (біля 10 т. на душу населення), 99 % з яких надходять від економічної діяльності підприємств та організацій. Із загального обсягу утворених відходів щороку утилізується біля 32 %, переважна їх частина видаляється у спеціально відведені місця чи об'єкти (64 %). У результаті, в спеціально відведених місцях чи об'єктах та на території підприємств країни накопичилось майже 15 млрд. т. відходів, з яких 14,2 млн. т. відходи I–III класів небезпеки, що створюють значні ризики для здоров'я населення і стану навколишнього середовища.

Найбільшого антропогенного навантаження зазнає довкілля промислових регіонів, зокрема, Дніпропетровської обл., на території якої утворюється та зберігається більше 60 % сумарних по країні обсягів відходів. В Донецькій обл. у 2012 р. утворилось відходів 56,7 млн. т., або 13,8 % (з них 55,3 млн. т. – від економічної діяльності), в Кіровоградській – 40,1 млн. т., або 8,1 %, у Луганській – 16,7 млн. т., або 4,1 %. Не всі перелічені регіони мають сміттєпереробні підприємства, що значно ускладнює загрози екологічного характеру [4].

Таким чином, концепція корпоративної соціальної відповідальності, практична її реалізація вимагають певної економічної і соціальної зрілості вітчизняного бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Корпоративна соціальна відповідальність: моделі та управлінська практика: посібник / М. А. Саприкіна, М. А. Саєнкус, А. Г. Зінченко, О. М. Ляшенко, Г. А. Мисько (за науковою редакцією д.е.н., проф., засл. діяч науки і

техніки України О. С. Редькін). – К.: Вид-во «Фарбований лис», 2011. – 480 с.

2. Закон України «Про основні засади (стратегію державної екологічної політики) на період до 2020 року» від 21 грудня 2010 року №2818-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua.laws/show/2818-7>.

3. Рейтинг екологічних досягнень (Environmental performance Index) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.grandars.com/shrola/geografiya/globalye-ekologicheskie-problemy.htm>.

4. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Дроботя Яна Анатоліївна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Полавський державний аграрний університет
Краснікова Оксана Миколаївна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Полавський державний аграрний університет

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ

Проблема вибору оптимальної моделі організації фінансової роботи на підприємстві, визначення відповідних фінансових інструментів залучення фінансових ресурсів діловою одиницею широко обговорюються у науковій літературі. Зокрема у працях Л. Алексеєнко, С. Большакова, Л. Кострико, А. Ковальова, М. Крупки, Е. Маркіна, Д. Молякова, А. Поддєрьогіна, В. Слупова, І. Ткачук, Дж. Ван Хорна, В. Чернова та ін.

Трансформація української економіки за умов конкурентного середовища та глобалізаційних перетворень ставить перед підприємницькими структурами низку проблем. Основною серед яких є забезпечення ділової одиниці достатніми коштами для налагодження поточної фінансово-господарської

діяльності та створення передумов економічного зростання.

Зрозуміло, що механізм формування фінансових ресурсів суб'єкта господарювання як сукупність фінансових стимулів, важелів, інструментів, форм і способів регулювання економічних процесів і відносин є складовою частиною його господарського механізму [1]. Розглянемо детальніше сутність та види основних складових елементів механізму формування фінансових ресурсів (табл. 1).

Таблиця 1 - Елементи механізму формування фінансових ресурсів

Елементи	Зміст
Методи	Методи забезпечення: 1) самофінансування; 2) мобілізація на фінансовому ринку; 3) державне фінансування (державне цільове фінансування, державні гарантії, субсидування і дотування); 4) взаємне фінансування. Методи регулювання: 1) планування; 2) прогнозування; 3) регулювання; 4) контроль.
Важелі	1) ставки податків; 2) норми і порядок нарахування; 3) амортизаційних нарахувань; 4) процентна ставка; 5) прибутковість проекту субвенцій; 6) курси цінних паперів; 7) застава; 8) курси валют; 9) обсяги державних закупівель; 10) розмір дотацій, субсидій; 11) умови доступу на ринок.
Інструменти	1) прибуток; 2) податки; 3) лізинг; 4) інвестиції; 5) цінні папери; 6) державні закупівлі; 7) амортизаційні відрахування; 8) кредит; 9) факторинг; 10) валютні цінності; 11) дотації, субсидії, субвенції.
Нормативно-правове забезпечення	Закони та підзаконні нормативно-правові акти держави та суб'єктів господарювання.
Інформаційне забезпечення	- внутрішня інформація суб'єкта підприємництва: дані внутрішньої фінансової звітності та бухгалтерського обліку; висновки внутрішнього аудиту; показники фінансового стану підприємства; - зовнішня інформація: державне регулювання, стан розвитку галузі, показники розвитку фінансового ринку, основні показники грошово-кредитного ринку, політична ситуація в державі, кон'юнктура світового фінансового ринку.
Фінансова політика	1) дивідендна; 2) політика управління; 3) інвестиційна; 4) амортизаційна; 5. управління дебіторсько-кредиторською заборгованістю.

Своєю чергою, цей механізм визначає функціонування механізму управління фінансами – сукупність форм і методів управління фінансовими ресурсами. Визначальними є форми і способи бухгалтерського, податкового, бюджетного, банківського і статистичного обліку і звітності [2], що формують інформаційну базу прийняття управлінських рішень. Водночас зазначимо, що функціональні елементи механізму діють у двох напрямках: управління рухом

фінансових ресурсів суб'єктів господарювання та налагодження ринкових відносин, пов'язаних з порівнянням витрат і результатів, матеріальним стимулюванням і відповідальністю за ефективне використання коштів.

Механізм забезпечує реалізацію фінансової політики підприємства, а тому його структура залежатиме від її мети, цілей і завдань.

Основою механізму формування фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва як цільової підсистеми є фінансова політика - складова загальної стратегії, зміст якої визначається прийнятою підприємством концепцією розвитку фінансів, стратегічними цілями, що розкривають основні напрями формування, розподілу і використання фінансових ресурсів та сукупністю заходів, що здійснюються органами управління для досягнення поставлених цілей. З огляду на це, з цим важливого значення набувають питання достатності фінансування і залучення додаткових фінансових ресурсів, зокрема для реалізації цільових програм розвитку підприємства.

Список використаних джерел:

1. Кубецька О.М. Механізм формування фінансових ресурсів підприємств. Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітянські аспекти: Збірник наукових праць за матеріалами III Всеукраїнської науковопрактичної конференції (28-29 березня 2019 р.). Частина 2. – Дніпро: НМетАУ, 2019. С. 194-197.

2. Volkova, N.A. (2015), "Analytical evaluation of financial resources optimization", [Online], available at: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/> (Accessed 18 February 2020).

УЗГОДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ З УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА СТАДІЯХ ПРОЄКТУВАННЯ

В теорії ризиків підкреслюється важливість переліку ризиків, що враховуються у бізнес-плануванні. Ризики поділяються на прості та складні. При цьому складні (складені) ризики є об'єднанням простих, а прості ризики визначаються повним переліком непересічних подій, тобто кожна з них розглядається як незалежна від інших.

На прикладі стадії функціонування виробничого проекту об'єкта виробництва надано переліки простих ризиків (табл. 1).

Таблиця 1- Стадія функціонування: фінансово-економічні ризики

Прості ризики	Негативний вплив на прибуток	Методи компенсації ризику
Нестійкість попиту	Падіння попиту із зростанням цін	Прогнозування галузевої динаміки цін
Поява альтернативного продукту	Зниження попиту	Диверсифікація капітальних вкладень між різноманітними видами діяльності
Зниження цін конкурентами	Зниження цін	Прогнозування галузевої динаміки цін
Збільшення виробництва у конкурентів	Падіння продажів або зниження цін	Зовнішнє страхування ризику (хеджування продажів)
Зростання податків	Зменшення чистого прибутку	Зовнішнє страхування ризику (хеджування продажів)
Платоспроможність споживачів	Падіння продажів	Прогнозування галузевої динаміки цін
Зростання цін на ПММ	Зниження прибутку через зростання цін	Прогнозування галузевої динаміки цін; зовнішнє страхування ризику (хеджування закупок)

Оцінка ризику проводиться окремо для кожної стадії проекту і для всього проекту в цілому. Оцінка ймовірності настання ризику здійснюється методом експертних оцінок. Для проведення цієї роботи надається перелік простих ризиків проекту і оцінюється ймовірність їх настання відповідно до наступної системи оцінок:

- ризик розглядається як несуттєвий;
- ризик, швидше, не реалізується;
- про настання події нічого певного сказати не можна;
- ризик, швидше, виявиться;
- ризик напевно реалізується.

На передпроектній стадії виокремлюють групи пріоритетних ризиків та низку відповідних заходів щодо їх профілактики та нейтралізації.

Загальну оцінку ризику проекту пропонується розрахувати за формулою, оцінити загальну суму кількості балів усіх окремо обраних ризиків:

- < 25 — проект розглядається як не ризиковий;
- < 50 — ризик проекту, швидше, не реалізується;
- < 75 — область підвищеного ризику;
- < 100 — ризик проекту, швидше, реалізується;
- > 100 — проект напевно виявиться ризиковим.

$$P_i = \sum S_i,$$

де P_i — вірогідність загального ризику проекту;

S_i — бальна оцінка простого ризику.

Якщо, наприклад, загальна оцінка ризику проекту 30 балів, то це свідчить про нижчий від середнього стан ризиковості цього проекту.

Для більш точної оцінки імовірності настання подій, що пов'язані з кожним простим ризиком, рекомендується використання думки експертів. Кожному експерту, який працює окремо, надається перелік первинних ризиків та пропонується оцінити імовірність їх настання. У такому випадку використовується формула:

$$P = \sum \frac{S_i}{E_n}$$

де P_i — імовірність загального ризику проекту; S_i — бальна оцінка простого ризику; E_n — кількість експертів.

Зазначимо, що спільними в господарській практиці є три основні принципи зниження ризику:

- не ризикувати більше, ніж дозволяє власний капітал;
- не забувати про наслідки ризику;
- не ризикувати великим заради малого.

Концепція ризик-менеджменту — це набір компонентів, які надають основи і організаційні заходи для проектування, впровадження, моніторингу, аналізу та постійного вдосконалення ризик менеджменту у всій організації . Основи включають політику, цілі, доручення та зобов'язання управляти ризиками. Організаційні заходи включають планування, відносини, звітність, ресурси, процеси і діяльність. Концепція ризик-менеджменту включена в загальну стратегію організації, оперативну політику і діяльність.

Організації всіх типів і розмірів стикаються з внутрішніми і зовнішніми чинниками і впливами, із-за яких стає неможливо визначити, яким чином і коли вони досягнуть своїх цілей. Вплив невизначеності на цілі організації визначається як «ризик». Будь-яка діяльність організації пов'язана з ризиком. Організації управляють ризиком за допомогою його ідентифікації, аналізу та подальшого вирішення, чи його слід піддати обробці з метою задоволення критеріїв ризику. Протягом всього процесу організації здійснюють комунікації і консалтинг з зацікавленими сторонами, управляють і аналізують ризик і засоби управління, які модифікують ризик з метою забезпечення того, що подальша обробка ризику не потрібна. Так, Міжнародний Стандарт описує цей систематичний і логічний процес в деталях[2].

У той час як всі організації управляють ризиком до певної міри, цей

Міжнародний Стандарт встановлює деякі принципи, при виконанні яких управління ризиками стає більш ефективним. Цей Міжнародний Стандарт рекомендує організаціям розвивати, впроваджувати та постійно поліпшувати систему, метою якої є інтеграція процесу управління ризиками з керівництвом, стратегією і плануванням, управлінням, процесами звітності, політикою, цінностями і культурою.

Ризик-менеджмент можна застосувати до цілої організації, до її структури рівнів, у будь-який час, також як і до певних функцій, проектів та видів діяльності.

Не дивлячись на те, що практика ризик-менеджменту розвинулася після тривалого часу і в рамках багатьох галузей для задоволення різних потреб, впровадження послідовних процесів в рамках всебічної системи може допомогти гарантувати, що ризик управляється ефективно, раціонально і послідовно у всій організації. Загальний підхід, описаний в Стандарті, зображує принципи і керівництво для управління будь-якою формою ризиків систематичним і прозорим способом для будь-якої галузі.

Коли система ризик-менеджменту впроваджена і підтримується, управління ризиками дозволяє організації:

- збільшити ймовірність досягнення цілей,
- підтримувати попереджуваче управління,
- покращити фінансову звітність,
- покращити обізнаність про необхідність ідентифікувати і обробляти ризик у всій організації,
- поліпшити ідентифікацію можливостей і обробки ризиків,
- встановити надійну основу для прийняття рішень і планування,
- ефективно розподілити і використовувати ресурси для обробки,
- поліпшити оперативну ефективність і результативність.

Цей перелік призначений для широкого кола зацікавлених сторін включаючи: відповідальних осіб за розвиток політики ризик-менеджменту в

організації; відповідальних осіб за забезпечення того, що ризик ефективно керують у всій організації або в якійсь певній області, проект або діяльності; осіб, яким необхідна оцінка продуктивності в області управління ризиками.

Поточні процеси управління багатьох організацій включають компоненти управління ризиками, також багато організацій вже офіційно прийняли формальні процеси управління ризиками для особливих типів ризиків або обставин. У таких випадках організація може виконувати аналіз існуючих практик та процесів управління ризиками.

Не дивлячись на те, що Міжнародний Стандарт пропонує концептуальні керівні принципи, що його метою не є проголошення однаковості ризик менеджменту у всіх організаціях. При розробці та впровадженні проектів і концепцій ризик менеджменту слід враховувати різні потреби кожної організації, конкретні цілі, контекст, структуру, операції, процеси, функції, проекти, продукцію, послуги та активи, а також практичну роботу.

Передбачається, що стандарт буде використовуватись для узгодження процесів з управління ризиками в існуючих і майбутніх стандартах. Він надає загальний підхід при сприянні стандартами, в яких мова йде про особливі ризики та/або ризикових сферах, не замінюючи дані стандарти. Успіх менеджменту ризиків залежить від ефективності управлінської концепції, яка надає основи і угоди до впровадження в організацію на всіх її рівнях.

Список використаних джерел:

1. Аналіз моделювання та управління_економічними ризиками Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана URL: <https://studfile.net/preview/11960949/page:4/>

2. Васильєва Т. А. Економічний ризик : методи оцінки та управління: навч. посібник / [Т. А. Васильєва, С. В. Леонов, Я. М. Кривич та ін.]; під заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої, канд. екон. наук Я. М. Кривич. Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2015. 208 с.

3. Герасименко О. М. Еволюція світового ризик менеджменту Інвестиції:

практика та досвід № 12/2017 С 26-31

4. ISO/IEC GUIDE 73:2002. Risk management-Vocabulary Guidelines for use in standards. International Organization for Standardization, 2012 URL

Кононова Ірина Володимирівна,
доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри аналітичної економіки
та менеджменту ФСПОУ
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Пацкан Артур Михайлович,
ЗВО спеціальності 051 “Економіка”
заочної форми навчання
Дніпропетровського державного

ДЕРЕГУЛЯЦІЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Розвиток національної економіки через подолання соціально-економічних труднощів потребує вирішення проблем державного регулювання економічних відносин.

Сьогодні дерегуляція є одним з основних елементів нової моделі розвитку України та складовою частиною європейської інтеграції. А останнім часом дерегуляція визнана одним з пріоритетних напрямів реформування національної економічної системи, особливо з врахуванням його націленості на створення фінансово-самодостатнього інституту місцевого самоврядування, забезпечення сприятливих умов для динамічного розвитку підприємництва та, як наслідок, гідного рівня життя населення країни.

Серед науковців, які присвятили свою увагу дослідженню питань дерегуляції, слід відзначити З. Варналія, І. Соколову, М. Кизима, О. Іванову, Т. Чечетову-Терашвілі, Н. Розанову, М. Кропивко, М. Ксенофонов та багато інших.

Не дивлячись на акцентування уваги на дерегуляції господарської

діяльності, як пріоритетному напрямі реформування економіки, проблеми в цій сфері лишаються невирішеними, в основному через неузгодженість законодавства та відсутність дієвих механізмів передачі повноважень. Крім того, досить обмеженою лишається фінансова підтримка реалізації функцій, що були делеговані в результаті дерегуляції господарської діяльності. Наявність цих та інших проблем актуалізує вивчення сутності дерегуляції та дерегуляційних процесів.

Феномен дерегуляції вивчається в роботах багатьох сучасних дослідників. Більшість з них сходяться на думці, що безпосередньо пов'язані з реформою децентралізації влади, що передбачає розширення свобод і усунення бар'єрів для саморозвитку територіальних громад, районів і регіонів і підприємницької діяльності, вважаючи при цьому, що дерегуляцією можна вважати процес зменшення негативних впливів державного регулювання економіки, спрямований на забезпечення гідного рівня життя населення та створення умов для стійкого соціально-економічного розвитку країни на основі усунення бар'єрів розвитку [1].

В роботі [2] обґрунтована важливість дерегуляції як чинника забезпечення економічної безпеки. При цьому, автори роботи вважають дерегуляцією скорочення (скасування, припинення або відміну) державної регламентації будь-якої діяльності (як правило – підприємницької). Вони обґрунтовують необхідність дерегуляції тим, що причинами головних внутрішніх загроз економічній безпеці (корупції, тіньової економіки, відпливу капіталу) можна вважати надмірну централізацію управління, бюрократизацію, як породження надмірного втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання [2].

Подібною є позиція, викладена в роботі [3], автори якої стверджують, що реформа в сфері дерегуляції та розвитку підприємництва передбачає усунення надлишкового регулювання відносин між державою та бізнесом та надмірного контролю підприємницької діяльності. При цьому, головним завданням дерегуляційних заходів є зниження регуляторного тиску держави на бізнес

шляхом спрощення процедур, зменшення контролюючих органів та частоти перевірок, скасування зайвих дозволів та ліцензій тощо.

В роботі [3] автор пов'язує дерегуляцію з дією приватноправового режиму, за якого суб'єкт господарювання може самостійно вирішувати, використовувати свої права чи утриматися від дозволених дій, тобто має право виявляти автономність своєї волі й приватну ініціативу. Автор стверджує, що за умови дерегуляції можна говорити про наявність загально-дозвільного типу регулювання майнових та особистих немайнових відносин, заснованих на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників [3].

Цікавим є дослідження [4], в рамках якого було встановлено, що дерегуляцію можна розглядати як відмову (скасування, послаблення, скорочення) державного регулювання, зменшення (послаблення) державного контролю, скорочення (скасування) державної регламентації підприємницької діяльності, створення максимально сприятливих умов для ефективного функціонування економіки, регульовану свободу, скасування бар'єрів виходу на ринок.

Як комплекс економічних і політичних заходів, які здійснюють державні органи з метою координації економічних процесів, спрямованих на підтримку оптимальних пропорцій суспільного виробництва і запобігання в ньому кризовим ситуаціям тлумачать дерегуляцію у своїй праці Д. Зухба, Е. Зухба, Н. Каптуренко [4].

Таким чином, можна говорити про багатомірність поняття дерегуляції та необхідність її комплексного дослідження.

В роботі [5] розглянуто загальні закономірності еволюції економічних процесів у світі та зміну ролі держави відносно економічних процесів. На основі результатів аналізу існуючих напрацювань нами було побудовано таблицю 1.

Як бачимо з таблиці 1, останнім часом в економічних колах дотримуються думки щодо доцільності дерегуляції економіки. Це пов'язане з суперечливим

характером наслідків державного регулювання економіки, циклічною природою господарського розвитку, зміною політичних настроїв у суспільстві.

Таблиця 1 - Визначення ролі державного регулювання на різних етапах розвитку економіки

Етап розвитку	Характеристика	Наукова база
з XVIII ст., промислової революції в Англії до «великої депресії» 30-х років XX століття	вільний розвиток ринку і відповідно ліберальна політика держави щодо економічного розвитку	класична економічна теорія
з 30-х років – по 50-ті роки XX ст.)	посилення ролі держави щодо впливу на суспільно-економічні процеси та перехід до регульованого ринку, коли в різних країнах відпрацьовувались моделі керованого ринку	кейнсіанська економічна теорія
з 50-х років – до 80-х років XX ст.	розгляд особливостей використання обмежених ресурсів в економіці та порядку розподілу створюваних благ	теорія суспільного добробуту, теорія загальної економічної рівноваги, теорія соціального ринкового господарства
з 80-х років XX ст. – до нинішнього часу	усвідомлення неможливості держав у повному обсязі виконувати взяті до цього на себе соціальні зобов'язання перед своїми громадянами, передача частини своїх повноважень шляхом дерегуляції	неокласичний напрям економічної теорії

Примітки: побудовано автором на основі [5]

При цьому, теоретичним підґрунтям дерегуляції неокласичний напрям економічної теорії, що доводить низьку ефективність і навіть шкідливість державного регулювання соціально-економічних процесів, допускаючи його лише за умови, що це єдиний спосіб вирішення проблеми та в тому разі, якщо воно обмежене в часі і не використовується в політичних цілях.

Список використаних джерел:

1. Іванова О., Чечетова-Терашвілі Т. Оцінка дієвості дерегуляційних процесів в Україні. *Бізнес Інформ*. 2014. №1. С. 47–51.
2. Варналій З. Конкуренція і підприємництво : монографія. Київ : Знання України, 2015. 463 с.
3. Соколова І. Деретуляція в системі правового регулювання

суспільних відносин. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2016. Вип. 31. С. 218-226. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dbms_2016_31_21. (дата звернення: 18.04.2021).

4. Дерегулювання економіки: проблеми та перспективи: Монографія. під заг. ред. проф. Кизима М. О. і проф. Іванова Ю. Б. Х: ВД «Інжек», 2014. 288 с

5. Ксенофонов М. Дерегуляція господарської діяльності в аграрному секторі економіки: етапи, галузеві особливості, механізми. *Економічний аналіз*. 2015. Т. 21. № 2. С. 122-127. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2015_21\(2\)_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2015_21(2)_20). (дата звернення: 15.04.2021).

Кононова Ірина Володимирівна,
доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри аналітичної економіки
та менеджменту ФСПОУ
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Каратай Дмитро Костянтинович,
ЗВО спеціальності 051 “Економіка”
заочної форми навчання
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Головня Тетяна Сергіївна,
студентка 3 курсу, групи Б-М-841 ФСПОУ
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах трансформаційної економіки України базою протікання економічних процесів є стан інфраструктури національної економіки, отже забезпечення розвитку національної економіки неможливе без розвитку відповідної інфраструктури, необхідність дослідження якої на теоретичному і прикладному рівнях обумовлює актуальність вивчення даного питання.

У науковій літературі проблемам формування та функціонування інфраструктури економіки приділяється значна увага. Особливо слід відзначити праці таких українських учених, як О. Андрусь, В. Базилевич, В. Геєць, О. Мазур, Б. Заблоцький, С. Розсадникова, В. Ясеневич та інші. Разом з тим багатогранність і складність питань щодо механізмів формування інфраструктури потребують проведення подальших досліджень.

Термін «інфраструктура» (від лат. *infra* – нижче, під; *structure* – будова, розташування) в економічній літературі з'явився наприкінці 40-х років ХХ ст. і використовувався для позначення галузей та видів діяльності, що обслуговують як виробничу, так і невиробничі сфери економіки (транспорт, зв'язок, енергетика, комунальне господарство, водопостачання, торгівля, освіта, охорона здоров'я, кредитно-банківська система тощо), а також сприяють прискоренню обороту товарів, капіталів, усіх цінностей, збільшенню обсягів виробництва завдяки ефективному використанню науково-технічних досягнень, людського та природно-ресурсного потенціалів [1].

Вважається першим, хто ввів термін «інфраструктура», був американський економіст П. Розенштейн Родан, у визначення якого, до інфраструктури включено базові галузі економіки (енергетику, транспорт, зв'язок), розвиток яких приводить до швидкоокупного інвестування [5].

Західний економіст Х. Зінеф встановив, що інфраструктура – це сукупність матеріальних, інституціональних та індивідуальних умов, які є у розпорядженні суб'єктів господарювання, що дозволяють при раціональному розміщенні ресурсів забезпечити високий рівень господарської діяльності.

При цьому поняття «інфраструктура» розглядається як комплекс галузей загального користування, цілі яких – створення умов для розвитку підприємств. З іншої точки зору, «інфраструктура» – сукупність інженерно-технічних споруд, об'єктів, що забезпечують на певній території безперебійний рух потоків вантажів, енергії, інформації. Це такі матеріально-технічні умови, без яких неможливо успішне функціонування сучасних господарських об'єктів.

В своїх працях [2] К. Макконнел та С. Брю визначають інфраструктуру

економіки як капітальні споруди, використання яких громадянами та фірмами звичайно забезпечується державою (автомагістралі, мости, міські транспортні системи, водоочисні споруди, муніципальні системи водопостачання, аеропорти). Для окремого підприємства інфраструктура включає служби та споруди, необхідні для виробництва продукції, але створення якого власними силами обійшлося б їй занадто дорого. Тому інфраструктура створюється державою або іншими компаніями-постачальниками (водопостачання, електроенергія, вивезення виробничих відходів, перевезення вантажів, науково-дослідні та проектно-конструкторські роботи, інвестиційне, фінансове та банківське обслуговування).

Серед західних економістів набула поширення розроблена американським вченим Б. Фрішманом доктрина життєво важливої інфраструктури, яка обґрунтовує доцільність забезпечення відкритого недискримінаційного доступу до її певних об'єктів.

Причиною виокремлення інфраструктури як самостійної сфери економіки є суспільний поділ праці в результаті якого виділяються дві під системи - основне виробництво та допоміжне виробництво (інфраструктура) [3].

Надалі зміст поняття «інфраструктура» розширювався і охопив системи, які обслуговують не тільки виробництво, але інші сфери національної економіки. Так Дж. Стиглер, характеризує інфраструктуру як сукупність інформаційних інститутів та інформаційних технологій. В. Трибушна, провівши систематизацію досліджень різних груп вчених виділяє наступні аспекти визначення поняття «інфраструктура»: як комплекс умов, як сукупність матеріальних, інституціональних і індивідуальних видів обладнання, як сукупність галузей, підприємств і організацій, що входять в ці галузі; видів їх діяльності, покликаних забезпечувати, створювати умови для нормального функціонування виробництва і обігу товарів, а також життєдіяльності людей [6].

Найбільш узагальненим визначенням інфраструктури є її розуміння як сукупність допоміжних галузей (підгалузей) виробничої та невиробничої (соціальної) сфери. Більшість вітчизняних економістів розвивають цю точку

зору, відзначаючи основні моменти сутності інфраструктури, визначаючи її як сукупність обслуговуючих галузей загального користування (енергетика, будівництво, зв'язок, транспорт, наукові установи, загальна і професійна освіта та ін.) [6].

На сьогодні інфраструктура має двояку сутність. По перше її діяльність спрямована на забезпечення нормального функціонування процесу матеріального виробництва. По друге, її діяльність сприяє відтворенню трудових ресурсів у національній економіці [4]. На думку О. Васильєва інфраструктура відображає ті умови і процеси, що або створені людиною та несуть певне функціонально-цільове навантаження, або мають обмежений характер і потенційно чи фактично можуть обмінюватися людиною.

Отже формування такої інфраструктури, яка б відповідала умовам функціонування національної економіки потребує застосування відповідних цим умовам механізмів, характеристики яких наведені в таблиці 1.

Таблиця 1 - Порівняльна характеристика видів механізмів формування інфраструктури національної економіки

Ознака	Вид механізму			
	Директивний	Трансформаційний	Корегувальний	Вільний
Ступінь державного втручання	100	40	20	0
Форма власності об'єктів інфраструктури	державна	переважно приватна та частково державна та	переважно приватна та мінімально державна	приватна
Базова модель фінансування	державна	державно-приватна	приватно-державна	приватна
Методи формування	директивні	регламентуючі	рекомендаційні	ринкові
Принципи формування	доцільності	економічності та функціональної придатності	адаптивності, узгодженості	оперативності
Засоби формування	нормативно-правові	інституційно-інтеграційні	комунікаційні	організаційно-економічні
Стимули формування	державні контракти та дотаційне фінансування	податкові пільги і кредити	надання податкових преференцій (податкові канікули)	ринковий попит

На нашу думку основою побудови всіх механізмів є їх відмінність за ступенем державного втручання. Так, директивний механізм вирізняється максимальним (100-відсотковим) втручанням держави в процес формування інфраструктури, вільний – повною відсутністю державного втручання. Трансформаційний та корегувальний механізми характеризуються різними співвідношеннями ступеня державного та недержавного управління.

При директивному механізмі формування інфраструктури її об'єкти знаходяться в державній власності, при трансформаційному механізмі – переважно в приватній та частково в державній, при корегувальному – переважно в приватній, а мінімально в державній, при вільному – в приватній власності.

Базова модель фінансування за умови директивного механізму є державною, за умови трансформаційного механізму – державно-приватною.

На нашу думку сучасним умовам функціонування національної економіки відповідає саме необхідність застосування трансформаційного механізму, який має відповідати принципу функціональної придатності та економічності, і передбачає застосування інституційно-інтеграційних засобів формування інфраструктури національної економіки. Стимулами формування необхідних елементів інфраструктури при цьому виді механізму виступають податкові пільги і кредити, що надаються суб'єктам, створюючим необхідні інфраструктурні об'єкти.

Список використаних джерел:

1. Енциклопедія сучасної України URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=12489 (дата звернення: 10.03.2021)
2. Савченко В. Ф. Інфраструктура національної економіки як необхідна умова економічного зростання. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка.* 2016. Вип. 1(2). С. 180-187. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuес_2016_1\(2\)__34](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuес_2016_1(2)__34). (дата звернення: 10.03.2021)
3. Носова С. Производственная инфраструктура в системе

государственно-монополистического капитализма: Монографія. М.: Высшая школа, 1983. 127 с.

4. Ганиев Ханлар Ильгар оглы. Особенности организации инфраструктуры в условиях диверсификации национальной экономики. *Економіка та держава*. 2020. № 1. С. 87–91. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.1.87

5. Чукаєва І. Закордонний досвід та фактори формування і функціонування економічного механізму модернізації виробничої інфраструктури. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2012. № 8. С. 14 – 17.

6. Сонько С.,Скринько М. Інфраструктура в умовах транзитивної економіки. Монографія. Харків: Екограф, 2004. 256 с.

7. Трибушная В. Инновационная инфраструктура как необходимость поддержки наукоёмкого предпринимательства: технопарки и стратегическое управление: Монографія. Ижевск: Ижевский государственный технический университет, 2011. 240 с.

8. Васильев О. Методологія і практика інфраструктурного забезпечення функціонування і розвитку регіонів України. Монографія. – Харків: ХНАМГ, 2007. 341 с.

Кубецька Ольга Миколаївна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри
аналітичної економіки та менеджменту

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Остапенко Тетяна Миколаївна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки,
підприємництва та управління підприємствами
Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара

СИСТЕМА ТА ВИДИ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ

Банкрутство — складний процес, який може бути охарактеризований з

різних боків: юридичного, управлінського, організаційного, фінансового, обліково-аналітичного тощо. Процедура банкрутства є кінцевою стадією невдалого функціонування підприємства, якій, зазвичай, передують стадії нормальної ритмічної роботи і фінансових ускладнень.

Ринкова економіка, яка протягом багатьох десятиліть і століть є основою розвитку західних країн, розробила визначену систему контролю, діагностики і по можливості захисту підприємств від повного краху, або систему банкрутства і підтримки підприємства (рис. 1).

Універсальність цієї системи робить її придатною для застосування в Україні, однак слід враховувати особливості національної економічної політики та існуючий у ринковій економіці західних країн механізм захисту підприємств і запобігання їх від банкрутства.

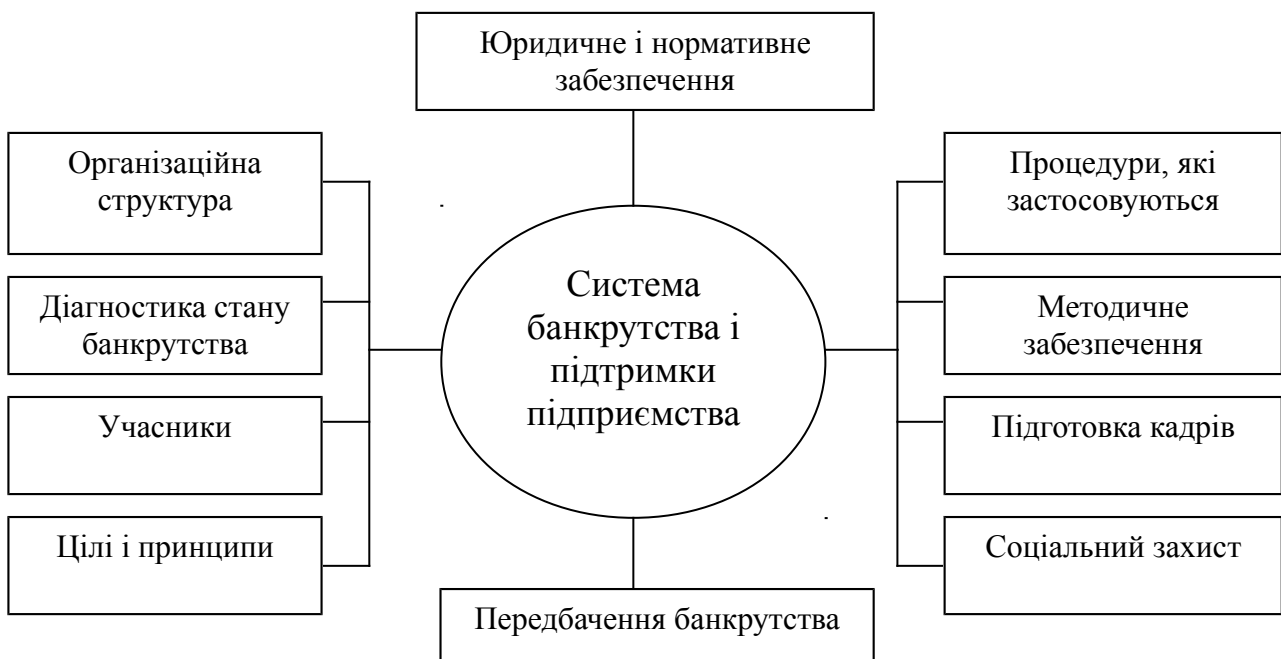

Рис. 1. Система банкрутства підприємств

Система банкрутства включає в себе низку логічних, при-чинно-наслідкових, організаційних і методичних процедур, які забезпечуються державними органами влади.

Мета створення і приведення в дію системи банкрутства в Україні — необхідність структурної перебудови господарства держави відповідно до

ринкового попиту населення за умови досягнення прибуткової діяльності основних структур, які виробляють товари і послуги.

Як свідчить світова практика, досягнення цієї мети відбувається при дотриманні основних принципів системи банкрутства (рис. 2).

Особливої уваги потребує детальне вивчення причин виникнення банкрутства. Це, в свою чергу, допомогло б у розробці конкретних шляхів недопущення банкрутства, що є вкрай необхідним, особливо в сучасних умовах.

Загрозу неплатоспроможності та банкрутства підприємства на практиці пов'язують із фінансовою кризою, під якою розуміють фазу розбалансованої діяльності підприємства та обмежених можливостей його впливу на фінансові відносини. Розрізняють три фази фінансової кризи:

- фаза, яка безпосередньо не загрожує функціонуванню підприємства (за умови переведення його на режим антикризового управління);
- фаза, яка загрожує подальшому існуванню підприємства і потребує негайного проведення фінансової санації;
- кризовий стан, який не сумісний з подальшим існуванням підприємства і призводить до його ліквідації.

Рис. 2. Види банкрутства підприємства

Фактори, які можуть зумовити фінансову кризу на підприємстві, на думку Н. Н. Скворцова доцільно поділити на зовнішні (екзогенні) та внутрішні (ендогенні). До зовнішніх чинників, які призводять до банкрутства підприємства відносять:

- економічні причини — спад виробництва, збільшення кількості збиткових підприємств, зростання дебіторської і кредиторської заборгованості, неплатоспроможність підприємств-партнерів тощо;

- політичні причини — політична нестабільність держави, недосконалість законодавства, високий рівень податків тощо;

- демографічні причини — структура населення, рівень добробуту та інші фактори, що визначають розмір і структуру споживання, платоспроможний попит населення тощо;

- інші причини — загальний рівень культури (виробництва, споживання), посилення міжнародної конкуренції, банкрутство боржників підприємства, загальний розвиток науки і техніки, рівень технологій тощо.

Отже, банкрутство підприємств — це наслідок глибокої фінансової кризи, система заходів щодо управління якою не дала позитивних результатів.

Список використаних джерел:

1. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: Монографія. – К.: КНЕУ, 2004. 268 с.

2. Копилюк О.І., Штангрет А.М. Фінансова санація та банкрутство підприємств. Львів: УАД, 2005. 152 с.

Кубецька Ольга Миколаївна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри
аналітичної економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Сагайдак Кароліна Сергіївна,
студентка 3-го курсу ФСПОУ
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Стефанів Денис Олександрович,
студент 3-го курсу
спеціальності 051 “Економіка”
заочної форми навчання ФСПОУ
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ СТАБІЛІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

З моменту виникнення у підприємства яких-небудь труднощів до прояву явних ознак неплатоспроможності (банкрутства) проходить певний відрізок часу. Саме за цей період підприємство може виробити відповідну систему фінансових методів попередньої діагностики і можливого захисту підприємства від банкрутства, що одержала назву «системи антикризового фінансового управління» [1].

Проблематика антикризового управління розробляється економістами багатьох країн такими як Е. Альтман, П. Друкер, Дж.М. Кейнс, П. Самуельсон, О. Бланк, Б. Губський, І. Лукінова, М. Чумаченко та інші. Основною метою антикризового фінансового управління є швидке поновлення платоспроможності й відновлення достатнього рівня фінансової стійкості підприємства для запобігання його банкрутства.

Реалізація політики антикризового фінансового управління при загрозі банкрутства передбачає такі етапи:

- 1) дослідження фінансового стану підприємства з метою раннього виявлення ознак його кризового розвитку;
- 2) визначення масштабів кризового стану підприємства;

3) вивчення основних факторів, що зумовлюють кризовий розвиток підприємства;

4) формування цілей і вибір основних механізмів антикризового фінансового управління; впровадження внутрішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства;

5) вибір ефективних форм санації; фінансове забезпечення ліквідаційних процедур при банкрутстві підприємства.

При загрозі банкрутства має здійснюватися формування цілей і вибір основних механізмів антикризового фінансового управління підприємством відповідно до масштабів його кризового стану і з урахуванням прогнозу розвитку основних факторів, що визначають загрозу банкрутства, а саме:

а) забезпечення фінансового оздоровлення підприємства за рахунок реалізації внутрішніх резервів господарської діяльності;

б) забезпечення фінансового оздоровлення підприємства за рахунок зовнішньої допомоги і часткової його реорганізації;

в) припинення господарської діяльності й початок процедури банкрутства (у зв'язку з неможливістю фінансового оздоровлення підприємства).

Відповідно до цих цілей формуються наступні напрямки фінансового управління підприємством. Впровадження внутрішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства повинно забезпечити реалізацію термінових заходів для поновлення платоспроможності й відновлення фінансової стійкості підприємства, побудованих відповідно до специфіки господарської діяльності підприємства і масштабів кризових явищ у його розвитку.

Проведення санаційних заходів здійснюється за умови необхідності застосування як внутрішніх, так і зовнішніх резервів. Якщо масштаби кризового стану підприємства не дають можливість вийти з нього за рахунок внутрішніх резервів, підприємство змушене вдатися до зовнішньої допомоги, яка має форму його санації.

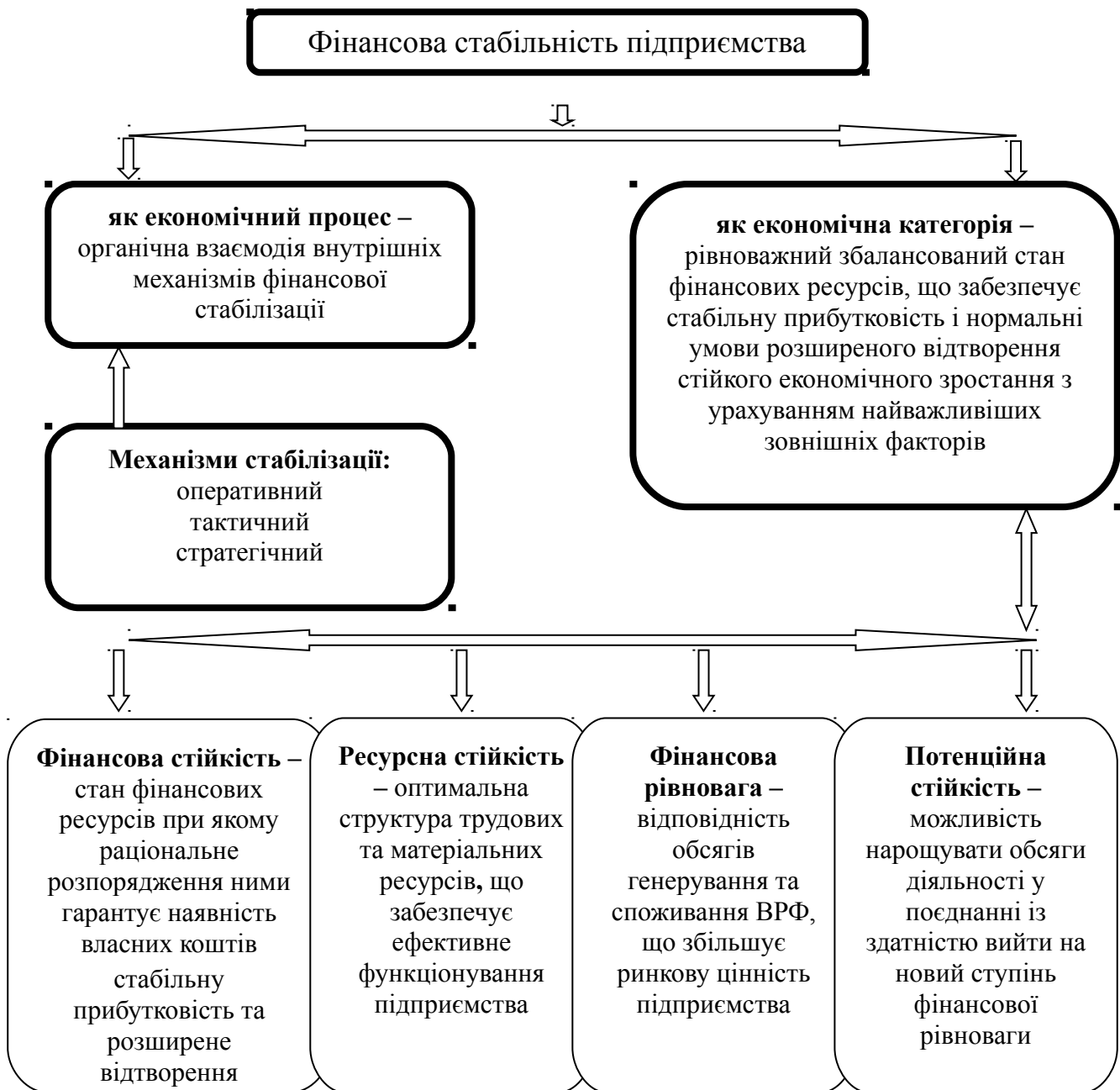

Рис. 1. Складові елементи фінансової стабільності, як економічного процесу та економічної категорії

Санація підприємства може проводитися як до, так і в процесі виконання справи про банкрутство. У процесі санації необхідно обґрунтувати вибір найефективніших її форм (включаючи реорганізацію), щоб у найкоротші терміни досягти фінансового оздоровлення підприємства.

Фінансове забезпечення ліквідаційних процедур при банкрутстві

підприємства у більшості випадків має вимушений характер і регулюється чинним законодавством. Здійснення ліквідаційних процедур розпочинається після прийняття рішення арбітражного суду про визнання підприємства банкрутом.

Фінансове забезпечення ліквідаційних процедур пов'язане з розробкою відповідного бюджету, підготовкою активів до реалізації, забезпеченням вимог кредиторів за рахунок реалізованого майна.

Отже, своєчасне виявлення кризового стану підприємства, його облік та всебічний аналіз дозволяють попередити неплатоспроможність підприємства на ранніх етапах, в рамках ще не збудженої справи про банкрутство.

Список використаних джерел:

1. Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б. Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг; 2-е изд. М.: ИНФРА-М, 1999. URL: <http://www.ebk.net.ua/Book/Ses/b/0030.htm> (дата звернення: 15.11.2019).
2. Саблина Н.В., Кривеженко В.В. Банкротство предприятия: причины и пути преодоления. БИЗНЕС ИНФОРМ, 2010, 10: 7-11.
3. Берест М.М., Тимошенко А.П. Критичний аналіз змісту економічної категорії банкрутство. Вісник економіки транспорту і промисловості, 2010, 29: 69-72.
4. Trachenko L., Verkhoglyadova N., Shevchenko N., Kononova I., Sokolovska I. Assessment of quality management systems of service companies. intellectual economics. 2020, No. 14(1), p. 45-66.

Разумова Ганна Вікторівна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту ФСПОУ
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Бут Катерина,
студентка 2 курсу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

На сьогодні Україна перейшла до нового етапу свого розвитку. Цей період можна характеризувати, хоча певною мірою й суб'єктивно, як стабільний, що має досить непогані стартові можливості. Дійсно, до 2018 року, в основному, подолані та виправлені помилки перехідного періоду, створені передумови і реальні можливості для подальшого просування на шляху побудови соціально орієнтованого ринкового господарства. Цьому, безумовно, сприяло зростання експорту сировинних ресурсів і, що особливо важливо, сприятлива кон'юнктура на світових ринках. Саме коштом зазначених факторів отримано значний грошовий капітал, який дозволяє нині підтримувати взятий в Україні курс на модернізацію економіки та інвестиційний розвиток.

Про невідворотність інноваційного шляху розвитку висловилися багато вітчизняних економістів на увазі того, що реальні результати в побудові інноваційного суспільства повинні стати головним критерієм оцінки роботи всієї держави [1]. Слід погодитися з тезою С. Губанова про те, що «у даний час ... цілком усвідомлений і досягнутий необхідний ступінь суспільної згоди з приводу зміни «зростання без розвитку», заснованого на сировинному експорті та валютно-монетарній кон'юктурі, розвитком на базі великомасштабної високотехнологічної модернізації продуктивних сил України та формування наукомісткого способу виробництва» [2, с. 3].

Для практичного розв'язання завдання з побудови інноваційного суспільства, необхідні так звані інституціональні агенти, метою яких стане

підготовка організаційної та, особливо, фінансової підтримки інноваційних проектів національного масштабу. Останнім часом особлива увага у зв'язку з цим покладається на так звані інститути розвитку, де сконцентрований інвестиційний потенціал і є умови для супроводу великих або особливо значущих, проривних технологій. До подібних структур, в першу чергу, слід віднести АТ «Банк інвестицій та заощаджень», інвестиційні фонди тощо.

Безсумнівно, завдання з'єднання інновацій та інвестицій повинне вирішуватися головним чином у виробничих структурах з високим ступенем концентрації капіталу і за участю держави. Такою є одна з особливостей нинішньої інвестиційної діяльності в Україні. Звичайно, при цьому не повинна забуватися перспективна схема приватно-державного партнерства, яка по суті стає ключовою для сучасної економічної політики.

Однак аж до теперішнього часу цей принцип господарської інтеграції держави і бізнесу залишається переважно одностороннім, оскільки приватний сектор продовжує орієнтуватися на більш сприятливий режим сировинного експорту, часом не займаючись навіть простим відтворенням в обробній промисловості або у сфері високих технологій. «Проте, – як справедливо вважає С. Губанов, – вжиті проби, нехай навіть і не цілком успішні за віддачею, набагато краще і корисніше, ніж колишня бездіяльність «байдужої держави». До того ж певний ефект вони принесли, змусивши замислитися над ключовим для розвитку країни питанням: що протиставити безсистемності, яким способом забезпечити ефективну взаємодію стратегічно важливих ланок, комплексів і суб'єктів народного господарства» [2, с. 4]. Така політика цілком відповідає інвестиційному вектору теперішнього часу – трансформації від сировинного на індустріально інноваційний попит всередині країни.

Характерно у зв'язку з цим судження А. Сміта в класичній праці «Дослідження про природу і причини багатства народів» (1776 р.), де автор сформулював правило: при необхідності протекціонізм підлягає обов'язковому введенню, тоді як лібералізм – поступового, виходячи з того, що головним критерієм є зростання місткості внутрішнього ринку. Здається, зараз держава

повною мірою усвідомило необхідність підвищення інвестиційного попиту всередині країни.

Дійсно, з позиції сутності реформування економіки проблема підвищення інвестиційної активності та поліпшення інвестиційного клімату є однією з ключових. У перехідний період в Україні ці процеси перебувають ще на стадії формування і припускають всебічне вивчення та ранжування основних тенденцій, що сприяють трансформації нестійкої економічної системи в сучасну і привабливу інвестиційну модель.

Виявлення основних тенденцій нинішнього етапу інвестиційної діяльності в країні (про деякі з них було згадано раніше), буде сприяти прийняттю ефективних інвестиційних рішень як на рівні держави, так і в приватному підприємницькому середовищі. Слід особливо підкреслити, що інвестиційне середовище будь-якого адміністративно-територіального утворення України також залежить від обліку зазначених нижче макроекономічних тенденцій. У короткій формі ці тенденції найбільш виразно проявилися в останні 2-3 роки, які можна представити таким чином:

1. Визначення пріоритетів державної економічної та промислової політики, тобто остаточний перехід на шлях модернізації та структурної перебудови економіки. Якщо в 1990-х – початку 2000-х років як такої серйозної промислової політики у держави взагалі не було, то зараз вектор зусиль в цьому напрямку позначений досить конкретно: мається на увазі трансформація України в одну з найбільш привабливих для проживання країн. І зробити це допоможе «масштабна модернізація наявних виробництв у всіх сферах економіки» [3]. Стратегія розвитку країни пов'язана виключно з інноваційним сценарієм.

2. Пріоритетні напрямки для вкладень фінансових ресурсів в економіку визначають державні інвестиції. Держава вперше за останні 10 років робить спробу направити основні інвестиції в необхідний для суспільства напрямок. Протягом тривалого часу приватний бізнес й іноземні інвестори наголошували на сировинні галузі, оголоючи сферу високих технологій і навіть звичайні

обробні підприємства. Тому держава, визначаючи пріоритети, особливу увагу звертає на великомасштабні інноваційні та інфраструктурні проекти.

3. Приватно-державне партнерство при реалізації національних і регіональних проектів. Ця тенденція безпосередньо впливає з тих глобальних завдань, які визначаються сценарними умовами розвитку країни [1; 3]. При цьому повинна бути забезпечена гармонізація інтересів держави і бізнесу.

4. Постійні інвестиції держави в соціальні проекти і програми. Власне, таке використання благ існувало і в попередні роки. Однак робилося це вкрай неефективно, маючи на увазі відсутність контролю за цільовим використанням грошей, та й сам обсяг виділених на соціальні програми ресурсів не дозволяв забезпечити прорив у розв'язанні нагальних соціальних проблем.

5. Інвестиції корпорацій і фізичних осіб в так званий людський капітал. Поштовх цьому процесу дала сама держава. Але ще раніше вкладення в людину почали робити провідні сировинні компанії та найбільші підприємства країни: формування додаткової пенсії, система страхування життя, освітні програми тощо.

6. Високий ступінь концентрації капіталу для технологічного прориву. Це абсолютно необхідно, враховуючи інвестиційний голод, потребу в переоснащенні таких галузей як машинобудування, залізничний транспорт, електроенергетика, включаючи будівництво цілого ряду атомних станцій, і, нарешті, створення нових технологічних галузей.

7. Поступовий перехід інвестицій від зовнішнього сировинного попиту до внутрішнього інноваційно-індустріального. Ця, так би мовити, знакова парадигма для економіки тільки ще починає позначатися. Однак активна діяльність держави щодо формування інвестиційної політики, в основі якої лежить переорієнтація фінансових ресурсів у сферу індустрії та високих технологій, поступово починає давати позитивні результати. Практична реалізація подібної новації пов'язана з діяльністю нещодавно створених інститутів розвитку – фінансових організацій за участю та контролем з боку держави.

8. Приплив приватних іноземних інвестицій в економіку України. Певною мірою така тенденція спостерігається у зв'язку з початком кризи на світових фінансових ринках, але навіть з урахуванням цього явища привабливість вітчизняної економіки в останні роки безперечна. Однак, не варто переоцінювати можливий внесок західних інвесторів в розвиток реального сектора: у 2017 році іноземні кошти займали трохи більше ніж 18 % від усіх інвестицій в основний капітал, і, на думку експертів, представляють гроші, які раніше «втекли» з країни. Це означає, що в перспективі закордонне джерело може вичерпатися. Сумнів викликають і перспективи серйозних вкладень в наукомісткі виробництва, де отримання прибутку може бути відтерміновано на тривалий період. Не ставлячи під сумнів значення іноземних інвестицій, слід зазначити, що пріоритет за внутрішніми фінансовими ресурсами в технологічній сфері залишиться на довгі роки. Винятком можуть бути окремі інфраструктурні проекти й, як у попередні роки, інвестиції в сировинний сектор.

Такі, на наш погляд, основні тенденції та перспективи інвестиційної діяльності в Україні. У найближчі роки кожна з них може посилювати свій вплив на розвиток економіки.

Список використаних джерел:

1. Артемов А. Модернізація державного управління економікою. *Економіст*. 2008. № 2. С. 3-14.
2. Губанов С. Недоліки політики соціально відповідального бізнесу. *Економіст*. 2017. № 8. С. 3-17.
3. Нешитой А. Необходимость роста на базе развития. *Економіст*. 2008. № 2. С. 15-20.
4. Інноваційне Придніпров'я: гра на випередження: монографія / О.І. Амоша, Ю.С. Залознава, С.В. Іванов, В.І. Ляшенко, І.Ю. Підоричева та ін.; за заг. ред. В.І. Ляшенка (заг. ред.) / НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, Дніпро, 2021. 286 с.

Разумова Ганна Вікторівна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
Волощук Владислава Вікторівна,
студентка 2 курсу спеціальності 051 “Економіка”
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Державне регулювання економіки реалізується через створення комплексу спеціальних заходів держави, спрямованих на скерування поведінки суб’єктів господарювання в напрямі, необхідному для досягнення поставлених цілей та пріоритетів розвитку національної економіки. Враховуючи нестабільний та нестійкий стан сучасної економіки України, глобалізаційні процеси, розвиток та удосконалення державного регулювання національної економіки є доволі актуальним питанням.

За таких умов державне регулювання економіки виступає функцією державного управління національної економіки, що спрямовано на коригування економічних процесів і відносин під впливом змін внутрішніх і зовнішніх факторів, на досягнення визначених цілей або їх коригування [1, с. 127]. Управління національною економікою охоплює усі процеси, які притаманні управлінню як процесу: планування, прогнозування, аналіз, організація, управління змінами, контроль тощо. Науковці визначають регуляторну політику як інституціональну політику в сфері економічних відносин та практичну реалізацію ідей інституціоналізму щодо встановлення найкращих правил гри для національної економіки. Під час суспільно-економічних трансформацій країнам необхідні макроекономічні зрушення важливими чинниками яких є державне регулювання економіки та її цілеспрямований вплив у сфері управління економікою який ставить за мету надання економічним процесам певної спрямованості відповідно до завдань, цілей та інтересів країни. Для

розвитку конкурентоспроможної соціально-орієнтованої економіки в нашій країні необхідно мати ефективний механізм державного регулювання, який зможе забезпечити виконання соціально-економічних функцій держави і відповідно забезпечити добробут населення [2].

На думку науковців розвиток національної економіки є нерівномірним процесом, який здебільшого визначається глобалізаційними викликами сьогодення та обмеженістю наявних ресурсів. За таких умов призначенням регуляторної політики повинно бути забезпечення досягнення визначених пріоритетів розвитку національної економіки, що реалізується через стимулюючий, обмежуючий або нейтральний вплив держави на розвиток [1]. Розумне та зважене використання прямих та непрямих важелів в процесі реалізації економічної політики сприяє посиленню ефективності державного регулювання.

Слід зазначити, що регуляторна політика базується на законодавчо-встановлених принципах регулювання. Згідно статті 4 закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» принципами державної регуляторної політики є [3, ст.4]:

« - доцільність – обґрунтована необхідність державного регулювання господарських відносин з метою вирішення існуючої проблеми;

- адекватність – відповідність форм та рівня державного регулювання господарських відносин потребі у вирішенні існуючої проблеми та ринковим вимогам з урахуванням усіх прийнятних альтернатив;

- ефективність – забезпечення досягнення внаслідок дії регуляторного акта максимально можливих позитивних результатів за рахунок мінімально необхідних витрат ресурсів суб'єктів господарювання, громадян та держави;

- збалансованість – забезпечення у регуляторній діяльності балансу інтересів суб'єктів господарювання, громадян та держави;

- передбачуваність – послідовність регуляторної діяльності, відповідність її цілям державної політики, а також планам з підготовки проектів регуляторних актів, що дозволяє суб'єктам господарювання здійснювати планування їхньої

діяльності;

- прозорість та врахування громадської думки – відкритість для фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань дій регуляторних органів на всіх етапах їх регуляторної діяльності, обов'язковий розгляд регуляторними органами ініціатив, зауважень та пропозицій, наданих у встановленому законом порядку фізичними та юридичними особами, їх об'єднаннями, обов'язковість і своєчасність доведення прийнятих регуляторних актів до відома фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань, інформування громадськості про здійснення регуляторної діяльності».

Систему державного регулювання розвитком національної економіки можна поділити на два блоки. До першого блоку відноситься механізм прямого регулювання (бюджетне регулювання, нормативно-правове та програмне регулювання). Він проявляється у формі адміністративного впливу на поведінку, результативність а також функціонування економічних суб'єктів, певною мірою обмежуючи їх економічну свободу. Другий блок – це механізм непрямого регулювання (механізми фіскальної та монетарної політик держави), який обумовлений економічною ефективністю.

Сучасна система державного регулювання розвитком національної економіки потребує удосконалення таких елементів як: грошово-кредитна, соціальна, антициклічна, антиінфляційна, інвестиційно-інноваційна, зовнішньоторговельна, зовнішньоекономічна політика, а також валютне регулювання.

Для ефективного економічного розвитку держави досить важливими процесами є розвиток інновацій. В останні роки в Україні породжуються протиріччя інноваційного процесу, які викликають низку проблем в національній економіці, одними з яких є [4, с. 11-12]:

- відсутність стратегічного плану для підвищення конкурентоспроможності;

- неспроможність сформувати інтегрований механізм сприяння

розвитку інноваційної діяльності;

- відсутність ефективного механізму виявлення, форматування і комерціалізації інновацій, який би узгоджував інтереси всіх учасників інноваційного процесу;

- відсутність достатніх фінансових ресурсів.

На думку вчених ефективним вирішенням цих проблем є терміновий перегляд механізмів державного регулювання інноваційного розвитку держави. Механізми державного регулювання сприяють контролюванню протікання розвитку національної економіки та спрямовують його в потрібному напрямку.

Таким чином можемо підсумувати, що для забезпечення чіткого виконання соціально-економічних функцій держави і відповідно добробуту населення нашій країні потрібний ефективний механізм державного регулювання. Регуляторна політика регулює як окремі сфери економіки, так і економіку в цілому. Проблеми, які виникають при розвитку національної економіки та розвитку інновацій в більшій мірі можуть бути вирішені за умови надійного державного регулювання з дотриманням законодавчо встановлених принципів.

Список використаних джерел:

1. Разумова Г.В Регуляторна політика розвитку національної економіки: теорія, методологія та практика : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03. Київ, 2021. 480 с. URL: https://iie.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/dysertatsiia_razumova-h.v..pdf (дата звернення: 18.04.2021).

2. Адамовська В. С. Механізм державного регулювання економіки та вибір напряму економічної політики в сучасних умовах господарювання. 2017. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2017_4_11 (дата звернення: 18.04.2021).

3. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.2003 р. № 1160-IV (із змін.; редакція від 01.07.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15> (дата звернення:

17.04.2021).

4. Куцик В. І. Механізми подолання протиріч вітчизняного інноваційного розвитку під час економічних трансформацій в Україні. Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти і молодих учених (м. Львів, 24 січня 2019 р.) : тези доповідей. – Львів : Львівський торговельно-економічний університет, 2019. С. 10-12.

Биков Сергій Олександрович,
курсант 4-го курсу
факультету для підготовки підрозділів
стратегічних розслідувань
ФЕБ-742

Науковий керівник
Юр'єв Денис Сергійович,
викладач кафедри фінансових
та стратегічних розслідувань,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ВИЯВЛЕННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТ. 206-2 КК УКРАЇНИ
(ПРОТИПРАВНЕ ЗАВОЛОДІННЯ МАЙНОМ ПІДПРИЄМСТВА,
УСТАНОВИ, ОРГАНІЗАЦІЇ)**

Чи не основним напрямом сучасної державної політики України є інтеграція у міжнародний економічний простір задля стрімкого економічного та соціального розвитку держави.

Такого результату можна досягти за умови створення сприятливих умов для заняття господарською діяльністю та її захисту від незаконних посягань. Нині державна політика спрямована на реалізацію не тільки економічних, а й правових реформ, метою яких є спрощення ведення бізнесу, залучення іноземних інвестицій, послаблення регуляторного тиску на підприємництво, запобігання рейдерським атакам та захист від них.

Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації є

однією з істотних економічних загроз національній безпеці України.

Надпоширеність цього явища перешкоджає інтеграції України у європейський простір, а отже, є нагальна потреба ефективної протидії йому з боку держави.

Причинами розповсюдження цього явища є чимало негативних чинників, зпоміж яких передусім недосконалість вітчизняного законодавства та високий рівень корупції в країні.

Кримінальну відповідальність за протиправне заволодіння майном підприємств, установ, організацій встановлено порівняно недавно, після прийняття ВР України ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правового регулювання діяльності юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» від 10.10.2013, який набрав чинності 29.03.2014.

Згідно зі законом, до КК України внесено ст. 206-2, відповідно до якої передбачено кримінальну відповідальність за протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації, зокрема частками, акціями, паями їх засновників, учасників, акціонерів, членів, шляхом вчинення правочинів із використанням підроблених або викрадених документів, печаток, штампів підприємства, установи, організації [2]. Стаття стала фактично спеціальною нормою, призначеною для охорони від рейдерства.

З уваги на те, що наведена норма у кримінальному законодавстві з'явилася віднедавна, а аналіз наукової та спеціальної літератури засвідчив недостатній рівень наукової розробленості проблемних аспектів протиправного заволодіння майном підприємства, установи, організації, постає нагальна потреба ґрунтовного кримінально-правового вивчення окресленого питання.

Зазвичай думки науковців є одностайними щодо необхідності визначення на законодавчому рівні поняття рейдерства, а також розроблення дієвого механізму притягнення до відповідальності за його вчинення.

Попри те, що держава намагається вживати необхідних заходів із протидії протиправному заволодінню майном підприємств, установ, організацій, ця

проблема досі не вирішена. Масовість рейдерських атак визнається державою і на найвищому рівні. Зокрема, нещодавно Президентом України підписано Указ від 22.07.2019 № 542/2019 «Про заходи щодо протидії рейдерству».

Не оминають проблеми протидії рейдерству й українські науковці. Деякі аспекти її порушували такі вчені, як О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан, Б. М. Грек, С. С. Титаренко, Є. Д. Калмикова та інші.

Попри належну увагу до питань кримінальної відповідальності за протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації, чимало питань, які стосуються ефективності конструкції ст. 206-2 КК України, розуміння складу злочину, закріпленого в цій статті, та її практичного застосування, є і надалі дискусійними або такими, що не отримали наукового вирішення.

Чимало фахівців зазначають, що основною проблемою того, що рейдерство в Україні існує і розвивається, є недосконалість правоохоронної системи, а також низка політичних та економічних проблем, що і зумовлює такий високий рівень подібних злочинів.

Поширеність у сьогоднішній Україні специфічного економіко-правового явища у вигляді протиправного захоплення суб'єктів господарювання віддзеркалює всю глибину і складність комплексу існуючих економічних проблем.

Сучасний стан кримінально-правової протидії «рейдерству» характеризується відсутністю єдиної концепції, фрагментарною криміналізацією його окремих проявів, недотриманням вимог як сучасної кримінально-правової політики України, так і усталених стандартів нормотворчості.

З урахуванням цього необхідним є виважене вдосконалення КК України шляхом не механічного посилення кримінальної відповідальності за певні протиправні діяння, а продуманої (у т. ч. з урахуванням ознаки бланкетності диспозицій відповідних кримінально-правових заборон) нормативної деталізації меж злочинної поведінки.

Протидіяти «рейдерству» як поширеному системному явищу виключно в системі координат регулятивного законодавства в українських реаліях неможливо, що слугує одним з аргументів на користь збереження нормативних підстав кримінальної відповідальності за протиправне захоплення суб'єктів господарювання. Слід визнати, що реакція держави на «рейдерські» прояви за допомогою закону про кримінальну відповідальність в режимі є тимчасовим явищем, яке з часом буде трансформоване у наглядово-регуляторні форми контролю та реагування.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к96-ВР в ред. від 01.01.2020 р. [//http://zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).
2. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 01.11. 2020 р.: (офіц. текст). – К. : Паливода А.В., 2020. – 264 с. – (Кодекси України).
3. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28.12.1960 р. № 1001-25 в ред. від 04.02.2020 р. [//http://zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).
4. Андрушко П. П. Об'єкт кримінально-правової охорони, об'єкт злочину, об'єкт злочинного посягання та об'єкт злочинного впливу: основний зміст понять та їх співвідношення. *Адвокат*. 2011. № 12 (135). С. 4–10.
5. Александров Ю. В. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. К.: Юридична думка, 2004. 352 с. URL: <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/697/24/>
6. Уголовное право Украины. Общая часть: учебник / М. І. Бажанов, Ю. В. Баулин, В. И. Борисов и др. К.: Юринком Интер, 2003. 512 с.
7. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2341-141>.
8. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. 2-е вид., перероб. і допов. / М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов та ін.; за ред. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. К.: Юрінком Інтер, 2005. 480 с.
9. Бандурка І. О. Об'єкт злочину як кримінально-правова категорія.

Право.иа. 2015. № 2. С. 70–75.

10. Василяка О. К. Родовий об'єкт господарських злочинів: дискусійні питання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право».* 2016. № 41. Т. 2. С. 110–112.

Виріжок Вікторія Дмитрівна
курсант 4 курсу факультету
для підготовки фахівців для
підрозділів стратегічних
розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Юр'єв Денис Сергійович
викладач кафедри, підполковник
поліції

БОРОТЬБА З КОРУПЦІЄЮ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМКІВ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Корупція – одне із найпоширеніших суспільних явищ в Україні, що гальмує загальний розвиток як і економіки, так й інших сфер життя. Активна державна політика Президента України а Уряду загалом щодо боротьби з корупційному проявами знаходить свій прояв на законодавчому рівні: затвердження планів заходів з боротьби та протидії корупції, створення та реорганізації вже існуючих органів з протидії та запобігання корупції. Ключову роль у цьому процесі відведено органам виконавчої влади, які мають відповідні повноваження: діяльність Національної поліції України. Метою нашого дослідження є прослідкувати та визначити місце та роль Національної поліції, як одного з спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції, та здійснити відповідний аналіз законодавчих положень, щодо встановлення значення його функціонування.

Дослідженням питань протидії корупції та її суб'єктів займалося коло як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, зокрема, такі як О.М. Бандурко М.І.Мельник, В.О. Шамрай, О.М. Охотнікова, В.А. Завгородній, М.В. Руденко

та ін., а також діяльність деяких громадських організацій має на меті вивчення та аналіз сучасного стану корупції у суспільстві[3, с. 189].

Звертаючись до законодавчої бази: антикорупційної програми Національної поліції України, знаходимо логічне підтвердження повноважень поліції, щодо реалізації державну політику у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Так, через діяльність Національної поліції: створення та реалізацію превентивних антикорупційних механізмів, усунення наслідків можливих корупційних правопорушень та виявлення корупційних ризиків, що виникають при такій реалізації.

Так, за даними «Transparency International – Україна», міжнародної організації, яка визначила місце України за індексом сприйняття корупції – 120 місце серед 180 країн світу (з результатом у 32 бали), у порівнянні з 2017 роком – 32 бали та 130 місце, відбулися суттєві зрушення у антикорупційних заходах та організації протидії корупції[2].

В свою чергу, К. В. Тутітоною та Ф.О. Кіріленко, у своєму дослідженні вказують на наступні факти: в період 2011 – 2016 роки (до проведення загально-державних заходів, щодо системної боротьби) корупційні злочини – в середньому 1463 було виявлено саме органами внутрішніх справ. За статистичними даними У 2016 році Національна поліція лідирує серед органів системи МВС України у виявленні таких злочинів (близько 1115), зокрема, наступне місце посідаю Служба безпеки України – 503, НАБУ – 328, прокуратура України -196 та податкова міліція України – 46[4, с. 156, 159].

Також науковцями розглядається питання протидії корупції у двох формах: зовнішня та внутрішньоорганізаційна форма діяльності Національної поліції. С. Шатровим, був проведений відповідний аналіз ЗУ «Про Національну поліцію» щодо протидії корупційним проявам та окреслено основні положення останньої, тобто правоохоронці повинні забезпечувати антикорупційну політику не тільки у суспільних відносинах, а й у внутрішній професійній діяльності: наприклад, за п. 9 ч. 8 ст. 51, до члена поліцейської комісії

застосовуються заходи адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією[5, с. 224]. Станом на 2016 рік серед посадових осіб, найбільша кількість притягнутих до кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення є саме працівники органів внутрішніх справ – 268. З цією метою антикорупційною програмою на 2019 рік започатковано проведення такого внутрівідомчого антикорупційного заходу «Поліція без корупції, про що не варто забувати» та заплановані інші заходи щодо запобігання та протидії корупції у сфері діяльності НПУ у 2019-2021 рр.[1]

Таким чином, вбачаємо вагоме місце Національної поліції України, як одного з спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії та запобігання корупції та необхідність вдосконалення її діяльності з відповідністю до міжнародних стандартів та практики, аби зайняти гідне становище на світовій арені та носити почесне звання європейської правової держави.

Список використаних джерел:

1. Антикорупційна програма Національної поліції України на 2019-2021 роки: наказ Національної поліції України від 20 березня 2019 року №246. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/Natsionalna-politsiya-Ukrayiny-27.03.2019.pdf> (дата звернення 21.02.2021).
2. Індекс сприйняття корупції-2018: веб-сайт. URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2018/> (дата звернення 21.02.2021)
3. Руденко М. В., Мельник О. В. Нові державні органи у сфері запобігання корупції: спроби аналізу функціонального призначення та взаємозв'язків. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Право. вип. 20. Харків, 2015. 283 с.
4. Тітуніна К.В., Кіріленко Ф. О. Боротьба Національної поліції з корупцією в Україні. Правовий часопис Донбасу: зб. наук. ст. № 2 (60). Кривий Ріг, 2017. 198 с.

5. Шатрава С. Місце та особливості функціонування органів Національної поліції України в системі суб'єктів протидії корупції. *Visegrad Journal on Human Rights*: наук. видан. Вип. №4/1. Словацька республіка, 2016. 244 с.

Дворниченко Дар'я Русланівна,
здобувач вищої освіти
спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Смирнова Тетяна Анатоліївна,
старший викладач
кафедри маркетингу та міжнародного менеджменту
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

РОЛЬ ВНУТРІШНІХ КОМУНІКАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ

Більша частина професійних кадрових ресурсів, які втягнені в бізнес-процеси, втілюють безперервні ринкові контакти і діляться різноманітними обсягами інформації. Тож характеристика внутрішніх зв'язків на підприємстві відображає собою досить важливе значення для організації ведення бізнесу і вироблення міцної відповідної атмосфери всередині підприємства.

Внутрішні комунікації відображають систему регулювання по обміну інформаційними шляхами безпосередньо всередині компанії: по-перше, на рівні керівництва (вертикальні комунікації), по-друге, між її структурними частинами (горизонтальні комунікації) [1].

Роль найголовнішої цілі внутрішньої комунікації надається формуванню та підтримці на досить високому суб'єктивному рівні привабливий образ компанії і виховуванню в оточенні співпрацівників доволі значний потенціал корпоративного духу. Усі підлеглі мають знати про подій та рішення, які відносяться до виконання праці усіх підрозділів. Передусім глибоко важливі прийнятні внутрішні комунікації під час кризи, коли необхідно, щоб кожен співпрацівник не тільки виконував доручення від керівника та підкорявся інструкції, а також мав змогу приймати рішення незалежно від чого-небудь, враховуючи всю ситуацію і користь для усього бізнесу. Внутрішня комунікація

узгоджує всі підрозділи фірми до купи, через всі щаблі, і утворює розуміння спільності.

Найвагомішими задачами в процесі розвитку внутрішніх корпоративних комунікацій є наступне:

- утворення та підтримка корпоративної культури. З ціллю підтримки корпоративної культури виникає потреба зі сторони керівництва підприємства ставити до уваги усіх співпрацівника в зрозумілій формі про ціль діяльності підприємства, філософію її поведінки до ведення бізнесу і корпоративних цінностях в усіх осередках структурного ланцюга;

- утворення цілісної інформаційної площі всередині компанії. Це говорить про те, що повинне передбачатися запровадження способів внутрішньої комунікації між персоналом, інформаційної підтримки структурних підрозділів організації для підтримки їх вертикальної і горизонтальної комунікації на всіх щаблях.

- збільшення лояльності персоналу. Така задача виконується шляхом зобов'язання робітників фірми в буденне життя діяльності. Експлуатуючи такий метод внутрішньої комунікації, насамперед необхідно зрозуміти, що кожен співробітник відіграє вагому роль в здобутті високих результатів компанією в бізнесі та відчуває себе вагомою часткою загальної структури [2].

До властивостей відповідної внутрішньої комунікації відносять наступні чинники:

1. інформативність. Говорить про те, що має бути не просто набір слів, а щось, що якимсь чином зможе вплинути на виконання завдань в середині підприємства;

2. ясність – звернення мусить бути скомпановане з урахуванням сприйняття тих, для кого воно застосовується;

3. своєчасність – робітникам потрібно надавати актуальну інформацію раніше, ніж вона вийде за кордон компанії і буде надана споживачам, компаньйонам, конкурентам;

4. лаконічність [3].

Враховуючи вищезазначену інформацію, можна зазначити, що для збільшення ефективності комунікацій треба чітко формувати та обґрунтовувати повідомлення, показувати своє ставлення та чесність у розмові, слідкувати за своїм поведінням та реакцією співбесідника; точно направляти інформаційні потоки в діяльності компанії, полегшувати методи обміну інформацією, акцентувати увагу на інтонацію того, про що говориться, та однозначність тлумачення повідомлення, експлуатувати новітні технології для швидшого та ефективного обміну інформацією, комплексно користуватися різними інструментами внутрішньої комунікації, враховуючи наявність різноманітних чинників сприйняття цільовими групами.

Отже, враховуючи умови ринкової економіки, важливим фактором, насамперед, виступає покращення інструментів контролю діяльності підприємства, які забезпечують його успішне функціонування. Одним з таких варіантів вирішення задачі є використання організаційні комунікацій як методу впливу на внутрішню та зовнішню сферу компанії. Коли всі інструменти працюють правильно та вміло налаштовані, то це дає змогу підприємству вести досить ефективну роботу.

Список використаних джерел:

1. Сагер Л. Ю. Аналіз теоретичних основ внутрішніх комунікацій як необхідної умови ефективного управління підприємством. Маркетинг і менеджмент інновацій. *Інноваційний менеджмент*. Київ. 2011. № 1. С. 128-135.
2. Єжижанська Т. С. Корпоративні комунікації як стратегічний напрям діяльності організації. *Наукові записки. Серія «Культура і соціальні комунікації»* Харків. 2009. Вип. 1. С. 43-49.
3. Штефаніч Д. А., Дячун О. В. Оцінка ефективності комунікаційної політики підприємства. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2014. Вип. 1. С. 111-121.

Дворниченко Дар'я Русланівна,

БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Бізнес-планом називається документ дій та заходів, які міцно пов'язані між собою в просторі та часі, а також є узгодженими з метою і необхідними ресурсами. Такий план визначає наміри підприємства та роз'яснює, яким способом і за який термін вони будуть досягнуті, а також які ресурси необхідні для цього. Також це активний робочий інструмент управління діяльністю підприємства, який дає право проводити аналіз, контроль та дає змогу оцінювати успішність його роботи [1].

Планування роботи підприємств набуває все більшої важливості, виходячи зі стрімкими змінами в сфері діяльності підприємства, що з плином часу стають все більш інтенсивними, агресивним відносно підприємств. Потенційним вирішенням протидії негативному впливу середовища є бізнес-планування.

Поєднання підходів до планування створює можливість врахувати зміни середовища підприємства шляхом вибору способу їх оцінки та формального представлення. Зокрема, пошук шляхів наближення планування до умов, в яких здійснюють свою діяльність підприємства, обумовив появу терміну «бізнес-планування», мета якого полягає в тому, щоб допомогти підприємству сформувати основи його майбутнього розвитку.

Актуальність проведення бізнес-планування роботи на підприємстві має важливе значення, враховуючи етапи розвитку економіки України в умовах світової та вітчизняної кризи, а також зростання конкуренції на ринку виробів та послуг. Тож, для результативної діяльності підприємства важливо проводити аналіз або оптимізацію своєї роботи, а для цього треба мати актуальну модель своїх бізнес-процесів. Така модель дає можливість виявити слабкі місця в діяльності підприємства та показує можливі ризики і непродуктивні витрати [2].

Формування конкурентоспроможної підприємницької бізнес-моделі забезпечує потужну роботу суб'єктів господарювання, адже це означає підтвердження збільшення значущості підприємства на ринку. Тож для того, щоб зберегти підприємницьку конкурентоспроможність, керівники цих компаній повинні бути спрямовані на те, щоб усі ті виробничі процеси, які здійснюються на підприємстві забезпечували достатню ефективність [3].

Високі коливання вимог споживачів в сьогоденному висококонкурентному середовищі зобов'язують керівників підприємств безперервно вдосконалювати власні бізнес-моделі для зберігання прихильності споживачів.

Для того, щоб бізнес-модель підприємства була ефективною важливо, щоб всі процеси, які виробляють найбільшу споживчу цінність, знаходилися під безперервним та грамотним контролем менеджменту підприємства. В такому випадку забезпечується бездоганна стійкість, виконання та робота обраної бізнес-моделі.

Завданнями бізнес-планування є наступне:

1. розкриття нестійких факторів стратегічного планування ще до початку його здійснення, вчасна фіксація належних виправлень;
2. оцінювання можливих технічних, ресурсних та фінансових переваг розвитку виробництва;
3. характеристика ефективності призначених варіантів розвитку, дохідності просування та окупності грошових засобів;
4. абсолютне планування виконання задач функціональних підрозділів та встановлення зв'язку між ними;
5. забезпечення гнучкості, мобільності та швидкої реакції на необхідність асортиментної зміни у виготовленні під впливом зовнішніх факторів [1].

Враховуючи те, що підприємство є елементом економічної системи, в якій найважливішими компонентами розвитку є попит та пропозиція, то під силою цих двох факторів формується цінова політика на товари чи послуги, обираються домінуючі шляхи роботи підприємства, зумовлюються очікувані доходи та прибуток, необхідні обсяги і засоби виробництва. В умовах ринкової

економіки підприємство на свій розсуд обирає свою економічну політику.

Збільшення уваги до бізнес-планування визначає досягнення успіху в обраному напрямі. Шляхом використання бізнес-планування можна вчасно впізнати як внутрішні, так і зовнішні чинники, які забезпечують потрібні умови для розвитку та функціонування підприємства.

Список використаних джерел:

1. Діденко Є. О. Бізнес-планування та його роль у стратегічному управлінні підприємством. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Економіка та держава*. Київ. 2016. № 12. С. 78–81.
2. Череп А. В., Лисенко О. А. Актуальність бізнес-планування та його оптимізації. *Економіка України*. Харків. 2012. № 5. С. 42–48.
3. Сачинська Л. В. Особливості формування бізнес-моделі підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2015. № 12(45). Ч. 2. С. 172–178.

Дворниченко Дар'я Русланівна,

здобувач вищої освіти

спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Остапенко Тетяна Миколаївна,

кандидат економічних наук, доцент, доцент

кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами

Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

АКТУАЛЬНІСТЬ БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Бізнес-планом називається документ дій та заходів, які міцно пов'язані між собою в просторі та часі, а також є узгодженими з метою і необхідними ресурсами. Такий план мусить визначити наміри підприємства та тлумачити, яким способом і за який термін вони будуть досягнуті, а також які ресурси необхідні для цього. Також це активний робочий інструмент управління діяльністю підприємства, який дає право проводити аналіз, контроль та дає

змогу оцінювати успішність його роботи [1].

Планування роботи підприємств набуває все більшої важливості, виходячи з того, що зі стрімкими змінами в сфері виконання праці підприємства, яке з плином часу стає все більш інтенсивним, сумнівним та агресивним відносно підприємств. Потенційним вирішенням протидії негативному впливу середовища є бізнес-планування.

Поєднання підходів до планувань створює можливість врахувати зміни середовища підприємства шляхом вибору способу їх оцінки та формального представлення. Зокрема, пошук шляхів наближення планування до умов, в яких здійснюють свою діяльність підприємства, обумовив появу терміну «бізнес-планування», мета якого полягає в тому, щоб допомогти підприємству сформувати основи їх власного майбутнього розвитку і знайти шляхи їх реалізації.

Актуальність проведення бізнес-планування роботи на підприємстві має важливе значення, враховуючи етапи розвитку економіки України в умовах світової та вітчизняної кризи, а також зростання конкуренції на ринку виробів та послуг. Тож, для результативної діяльності підприємства важливо проводити аналіз або оптимізацію своєї роботи, а для цього треба мати актуальну модель своїх бізнес-процесів. Така модель дає можливість виявити слабкі місця в діяльності підприємства та показує можливі ризики і непродуктивні витрати [2].

Формування конкурентоспроможної підприємницької бізнес-моделі забезпечує потужну роботу суб'єктів господарювання, адже це означає підтвердження збільшення значущості підприємства на ринку. Тож для того, щоб зберегти підприємницьку конкурентоспроможність, керівники цих компаній повинні бути спрямовані на те, щоб усі ті виробничі процеси, які здійснюються на зовнішньому і внутрішньому середовищі підприємства, відповідали достатній ефективності [3].

Високі коливання вимог споживачів в сьогоденному висококонкурентному середовищі зобов'язує керівників підприємств безперервно вдосконалювати власні бізнес-моделі для зберігання відданості бази споживачів.

Для того, щоб бізнес-модель підприємства була ефективною важливо, щоб всі процеси, які виробляють найбільшу споживчу цінність, знаходилися під безперервним та грамотним контролем менеджменту підприємства. В такому випадку забезпечується бездоганна стійкість, виконання та робота обраної бізнес-моделі.

Завданням алгоритму бізнес-планування виступають наступні фактори:

9. розкриття нестійких факторів стратегічного планування ще до початку його здійснення, вчасна фіксація належних виправлень;
10. оцінювання можливих технічних, ресурсних та фінансових переваг розвитку виробництва;
11. характеристика ефективності призначених варіантів розвитку, дохідності просування та окупності грошових засобів;
12. абсолютне планування виконання задач функціональних підрозділів та встановлення зв'язку між ними;
13. забезпечення гнучкості, мобільності та швидкої реакції на необхідність трансформації виготовлення під тиском зовнішніх факторів [1].

Враховуючи те, що підприємство є елементом економічної системи, в якій найважливішими компонентами розвитку є попит та пропозиція, то під силою цих двох факторів формується цінова політика на товари чи послуги, обираються домінуючі шляхи роботи підприємства, зумовлюються очікувані доходи та прибуток, необхідні обсяги і засоби виробництва. В умовах ринкової економіки підприємство на свій розсуд обирає свою економічну політику.

Збільшення уваги до бізнес-планування визначає досягнення успіху в обраному напрямі. Шляхом використання бізнес-планування можна вчасно впізнати як внутрішні, так і зовнішні чинники, які забезпечують потрібні умови для розвитку та функціонування підприємства.

Список використаних джерел:

1. Діденко Є. О. Бізнес-планування та його роль у стратегічному управлінні підприємством. *Вісник Київського національного університету*

технологій та дизайну. Економіка та держава. Київ. 2016. № 12. С. 78-81.

2. Череп А. В., Лисенко О. А. Актуальність бізнес-планування та його оптимізації. *Економіка України. Харків. 2012. № 5. С. 42-48.*

3. Сачинська Л. В. Особливості формування бізнес-моделі підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2015. № 12(45). Ч. 2. С. 172-178.*

Дяченко Олександр Григорович,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки
Класичного приватного університету
М'якота Станіслав Андрійович,
магістр за спеціальністю 051 Економіка
освітня програма Економічна кібернетика
Класичний приватний університет

КІБЕРЗЛОЧИН ЯК ПРОЯВ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Розвиток інформаційних технологій та зростання доступності систем електронної комерції породжують нові види злочинів для яких відсутні кордони, що вимагає особливого регулювання цієї сфери на міжнародному рівні та обґрунтування критеріїв оцінювання впливу кіберзлочинності на економіку та суспільство в цілому.

Один з підходів до класифікації кіберзлочинів ґрунтується на структурі Конвенції Ради Європи «Про кіберзлочинність» [1], за цим розподілом виділяють такі групи злочинів:

- правопорушення проти конфіденційності, цілісності та доступності комп'ютерних даних і систем, тобто незаконний доступ, нелегальне перехоплення, втручання у дані, втручання у систему, зловживання пристроями;

- правопорушення, пов'язані з комп'ютерами, тобто підробка та шахрайство;

- правопорушення, пов'язані зі змістом;

- правопорушення, пов'язані з порушенням авторських та суміжних прав;

В Україні кіберзлочини належать до 5 найбільш поширених видів шахрайства, про це зазначають 31% опитаних дослідження [2], при цьому лише 31% організацій в Україні мають відповідне програмне забезпечення для протидії та захисту від кібератак. За даними Національної поліції України за 2020 рік зареєстровано більше ніж 5 тис. кіберзлочинів та завдано матеріальних збитків на суму понад 241 млн. грн. [3]. За результатами 2020 року країни Європейського союзу, Великої Британії та США отримали збитків від кіберзлочинів на суму понад 300 мільйонів доларів [4]. Найбільша кількість злочинів реєструється у сфері платіжних систем – 40%, е-комерції – 27%, кібербезпеки – 22%, протиправного контенту – 11% (за даними 2018 року) [4].

Шахрайство та кібернетичні загрози за оцінками експертів входять до п'ятірки найбільших факторів ризику діяльності фінансових установ [5], значення показників цього виду ризику протягом трьох років опитані експерти вважають високим або дуже високим (рис. 1).

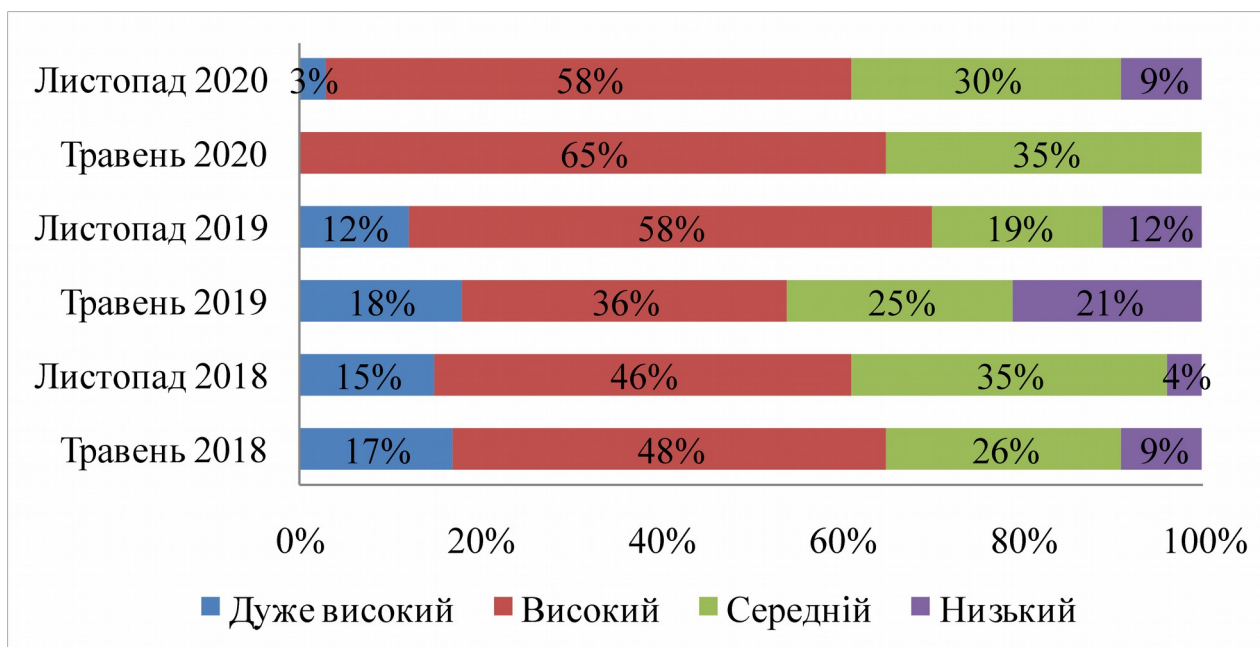

Рис. 1. Динаміка значення показника ризику Шахрайство та кібернетичні загрози (побудовано за даними [5])

Як зазначають у статті [6] більшість урядів та бізнесменів недооцінюють

збитки й ризики зростання кількості кіберзлочинів. Також відмічають, що в офіційних даних фіксується лише 10-20% від загальної частини злочинів, які вчиняються з використанням інформаційних технологій. Для протидії кіберзлочинам необхідна комплексна співпраця держави та приватного сектора, узгодження міжнародного та національного законодавства у боротьбі з кіберзлочинами [6].

Отже, розвиток інформаційного суспільства може сприяти поширенню кіберзлочинів та появі нових видів, що вимагає формування міжнародних механізмів взаємодії та створення систем моніторингу виявлення та протидії кіберзлочинам.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про кіберзлочинність (Ратифікація від 07.09.2005) URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575#Text (дата звернення 15.04.2021).
2. Всесвітнє дослідження економічних злочинів та шахрайства 2020. PwC. URL : <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2020/gecs-ua-2020-ukr.pdf> (дата звернення 15.04.2021).
3. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2020 році. URL : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2020/npu-zvit-2020.pdf> (дата звернення 13.04.2021).
4. Кіберполіція. Офіційний сайт кіберполіції України. URL : <https://cyberpolice.gov.ua> (дата звернення 14.04.2021).
5. Опитування про системні ризики фінансового сектору. URL : <https://bank.gov.ua/ua/news/all/> (дата звернення 15.04.2021).
6. Кобилянська Л.М. Кіберзлочинність як глобальна загроза економічній безпеці сучасної держави. Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки. Випуск 8. Частина 5. 2014. С. 14-17.

Дишкант Олена Романівна,
курсант 4 курсу факультету
для підготовки фахівців для
підрозділів стратегічних
розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Юр'єв Денис Сергійович
викладач кафедри, підполковник
поліції

ПІДКУП СЛУЖБОВОЇ ОСОБИ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ПРИВАТНОГО ПРАВА: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Україна перебуває на відповідальному етапі формування незалежної правової держави з високорозвиненою економікою. Перехід України до ринкових відносин породив нові види злочинності, однак однією з найгостріших проблем залишається корупція в різних своїх проявах і сферах. Прагнення нашої країни наблизитися до міжнародних стандартів щодо боротьби з корупцією призвело до того, що в Україні, починаючи з 2009 р., започатковуються істотно нові підходи до законодавчого забезпечення протидії кримінально караним проявам корупції та службовим правопорушенням. Мається на увазі заснована на власному історичному досвіді (дореволюційному, часів непу) і досвіді країн із розвинутою ринковою економікою різниця в засадах, на яких ґрунтується кримінальна відповідальність за службові правопорушення, вчинювані в публічній і приватній сферах. Виникнення ідеї диференціації кримінальної відповідальності за такі правопорушення стало реакцією на роздержавлення економіки та виникнення багатоманітності форм власності.

Одним із проявів вказаної диференціації стала поява в Кримінальному кодексі України (далі – КК) ст. 368-3 «Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми». Ця новела наближає Україну до стандартів європейського законодавства, сприяє розвитку

ринкових відносин. Рекомендація криміналізувати підкуп у приватному секторі міститься в ст. 21 Конвенції ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 року, яка була ратифікована Законом України від 18 жовтня 2006 року й набрала чинності для нашої держави 1 січня 2010 року. На сьогодні цей документ вважається найбільш змістовним міжнародним актом, спрямованим на попередження та боротьбу з корупцією. Однак постає питання, чи є оптимальним реалізований варіант удосконалення вітчизняного кримінального законодавства, покликаного забезпечувати протидію корупції в приватній сфері.

Ст. 368-3 КК, як відомо, містить опис двох тісно пов'язаних між собою основних і відповідних їм кваліфікованих складів злочину. Їхніми суб'єктами виступають різні особи: загальний суб'єкт, яким вчиняються діяння, передбачені ч. 1 та 2 ст. 368-3 КК (так званий активний підкуп), і спеціальний суб'єкт, яким вчиняються діяння, передбачені ч. 3 та 4 ст. 368-3 КК (так званий пасивний підкуп). З огляду на те, що термін «підкуп» позначає дії особи, яка пропонує, обіцяє або надає неправомірну вигоду, і, вочевидь, не може позначати дії того, хто таку вигоду отримує (погоджується на відповідну пропозицію, обіцянку), використання цього терміна в назві ст. 368-3 КК можна вважати виправданим лише частково. Для того, щоб зняти можливі сумніви стосовно вдалої назви ст. 368-3 КК, варто уточнити її, виклавши, наприклад, у такій редакції «Підкуп службової особи в приватному секторі або одержання нею неправомірної вигоди».

Постає питання, за якою нормою (ст. 368 або ст. 368-3 КК) має нести кримінальну відповідальність службова особа, котра одержала неправомірну вигоду (а так само прийняла відповідну пропозицію чи обіцянку), якщо ця особа виконує організаційно-розпорядчі або адміністративно-господарські функції в юридичній особі приватного права, але отримала свої повноваження від державних органів. Із погляду чинного законодавства дії такої службової особи повинні кваліфікуватися за ст. 368-3 КК. У плані ж визначення можливих шляхів удосконалення законодавства нагадаємо, що свого часу один із авторів цих рядків висував пропозицію відносити до публічних службових осіб як

суб'єктів службових злочинів, зокрема, осіб, на яких у встановленому законодавством порядку покладається виконання окремих державних або самоврядних функцій. Стверджувалось, що таким формулюванням можна було б охопити, наприклад, представників державних органів приватизації в органах управління акціонерних товариств, частка майна яких (невирішальна) належить державі [1, с. 162].

Таким чином, службова особа юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми як спеціальний суб'єкт злочину характеризується двома групами ознак: 1) коло юридичних осіб, певні службовці яких можуть нести відповідальність на підставі, зокрема, ч. 3 (ч. 4) ст. 368-3 КК; 2) характер функцій, здійснюваних зазначеними службовцями.

Однак викладена позиція потребує розвитку. Адже застосування семантичного тлумачення кримінального закону дозволяє стверджувати, що вжите в тексті КК (включаючи його ст. 368-3) формулювання «службова особа юридичної особи приватного права» позначає лише тих осіб, які постійно або тимчасово займають посади у відповідних юридичних особах і не охоплює осіб, які в інтересах цих юридичних осіб виконують організаційно-розпорядчі та адміністративно-господарські функції за спеціальним повноваженням, не займаючи відповідних посад. При цьому на практиці є не поодинокими випадки, коли, наприклад, загальні збори учасників господарського товариства уповноважують одного з його учасників, який не перебуває в штаті цього товариства, укладати договори, підписувати фінансові документи, організувати податковий облік тощо, тобто здійснювати функції, характерні для службової особи [2, с. 10]. Таким чином, можемо констатувати певну неузгодженість між загальним визначенням поняття службової особи (ч. 3 ст. 18 КК) і законодавчим зворотом «службова особа юридичної особи приватного права».

На сьогодні одержання неправомірних вигод такими особами як тими, хто не може бути визнаний службовими особами юридичних осіб приватного права, кваліфікації за ч. 3 (ч. 4) ст. 368-3 КК не підлягає. Такий стан речей із

урахуванням того, що фізичні особи – підприємці є повноцінними суб'єктами господарювання, прирівняними за повноваженнями до комерційних юридичних осіб, – вада кримінального закону, яку варто усунути.

Отже, однією з вад перманентно оновлюваного антикорупційного законодавства є відсутність у ньому визначення поняття «службова особа юридичної особи приватного права» і відсутність посилань на таку особу в загальному визначенні поняття «службова особа» (ст. 18 КК). У вдосконаленому визначенні «публічної» службової особи повинні фігурувати не будь-які державні підприємства, а лише казенні підприємства, через що в ч. 1 примітки до ст. 364 КК замість слів «на державних чи комунальних підприємствах» слід зазначити «на казенних чи комунальних підприємствах». Також, законодавче визначення суб'єкта злочину, передбаченого ч. 3 (ч. 4) ст. 368-3 КК, доцільно удосконалити, беручи до уваги те, що: 1) термінологічний зворот «службова особа юридичної особи приватного права» не охоплює осіб, які, не займаючи посад в юридичних особах приватного права, виконують в інтересах цих юридичних осіб організаційно-розпорядчі та адміністративно-господарські функції за спеціальним повноваженням; 2) поділ юридичних осіб на два види (публічного і приватного права) в сучасній українській цивілістиці не вважається безспірним; 3) коло суб'єктів кримінально караного підкупу в приватному секторі слід розширити за рахунок осіб, які, працюючи у фізичної особи – підприємця на підставі трудового договору, виконують відповідні функції. Зважаючи на викладене, у ч. 3 ст. 368-3 КК суб'єкта злочину, передбаченого цією нормою, пропонуємо позначити як «службову особу, крім тієї, що вказана в ч. 1 і ч. 2 примітки до ст. 364 КК України». Таке формулювання, попри його незвичність, на нашу думку, дозволить вирішити існуючі проблеми суб'єктного складу «пасивного» підкупу в приватному секторі.

Список використаної літератури:

14. Дудоров О. О. Проблемні питання кримінальної відповідальності за одержання хабара : дис. ... канд. юрид. Київ, 1994. 208 с.

15. Ильяшенко С. Когда учредитель становится должностным лицом. Наук. журн. «Все о бухгалтерском учете(08.08. 2003 г.) № 74. С. 10.

Загинайло Владлена Адріївна,
здобувач вищої освіти
спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Курінна Ірина Григорівна,
старший викладач
кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Сучасний розвиток економіки характеризується, перш за все, глобалізацією, що призводить до посилення фактору конкурентоспроможності країн у світі. Враховуючи цю ситуацію, пріоритетний напрямок уваги держави зосереджується на здатності успішно впроваджувати та використовувати інноваційну діяльність. На сьогоднішній день стан інновацій в Україні досить нестабільний, тому, для пошуку шляхів його покращення, доцільним є визначити головні причини даного становища та виявити ступінь відношення держави до вітчизняної інноваційної діяльності.

Головною тенденцією розвитку економічних систем держав-лідерів на світовому ринку є приділення вагомій уваги з боку уряду суб'єктам підприємництва, що здійснюють інноваційну діяльність. Щодо України, можна побачити протилежну ситуацію: хоча державна підтримка інновацій стрімко розвивається на папері, насправді питома вага підприємств, що займаються інноваційною діяльністю в країні, набагато менша (приблизно у 20-30 разів) ніж даний показник в розвинених країнах світу [1, с.78]. Можна зробити висновок, що в Україні відсутня цілісна та сучасна державна концепція інноваційного розвитку держави.

Інноваційна діяльність нашої країни переважно здійснюється завдяки

залученню прямих іноземних інвестицій [2, с.5]. Тобто стимулювання інновацій через використання цього підходу заохочується вітчизняним законодавством і вважається базовим. Придбання іноземних технологій дозволяє більшості українських підприємств вийти на ринок ЄС, що безумовно позитивно впливає на національну економіку. Проте, неконтрольований потік закордонних технологій може спричинити негативні наслідки, наприклад знищення національного науково-виробничого комплексу, адже вітчизняні підприємства впадають в майже повну технологічну залежність від іноземних розробок.

Так як наразі Україна займає місце на початковій стадії розвитку інноваційної діяльності та управління нею (порівнюючи з розвиненими країнами Європи та світу), то необхідним є впроваджувати на державному рівні різні механізми для стимулювання інноваційної діяльності та комплексно їх застосовувати.

Вітчизняна державна політика інноваційної діяльності характеризується певними недоліками [2, с.5]. Одним з найвпливовіших недоліків можна назвати відсутність цілісної системи управління інноваційною діяльністю. Це пояснюється тим, що в Україні передбачено передавати повноваження за концепцією «від центру на міста», звідси, подібна делегація повноважень призводить до перекладення відповідальності за провадження інноваційної діяльності на місцеві самоврядування. Наслідком є проблема правового регулювання фінансових взаємовідносин між урядом та місцевими органами стосовно підтримки інноваційних проектів. Також, до чинників, що гальмують вітчизняну інноваційну діяльність, можна віднести: відсутність необхідних джерел фінансування; міграція наукових фахівців в провідні країни світу (США, Німеччина та ін.); недосконалість законодавчої бази у сфері інновацій; відсутність пільгового режиму для провадження інноваційної діяльності тощо [1, с.79]. Щоб виправити вищенаведені недоліки, уряду України необхідно звернути увагу на закордонний досвід та врахувати його при організації національного інноваційного процесу.

Одним із шляхів покращення інноваційної складової економіки держави

можна виділити розвиток галузей та видів виробництва, що не вимагають значних капіталовкладень. Це забезпечить вивільнення достатньої кількості коштів для запровадження повномасштабної інноваційної діяльності. Також варто виділити найбільш привабливі для інновацій галузі в Україні, які мають невеликий строк окупності, порівняно з іншими видами виробництв. Для нашої держави такими є харчова та фармацевтична промисловість, сільське господарство, поліграфічні виробництва тощо [3, с.32-33]. Дана стратегія збільшить валютні надходження з продажу високоякісної вітчизняної продукції закордон, що, в свою чергу, забезпечить вагому фінансову базу для провадження інноваційної діяльності в країні. Вибір оптимальної інноваційної політики неможливий без достовірного визначення вигід та витрат, які є результатом створення інноваційних проектів та їх реалізації, тому це теж є одним зі шляхів подолання проблем інноваційної діяльності в Україні.

Отже, можна зробити висновок, що якісний розвиток економіки країни забезпечується за рахунок створення урядом цілеспрямованої концепції інноваційного розвитку. Саме держава повинна вплинути на активізацію та, в подальшому, стимуляцію інноваційних процесів в усіх галузях економіки.

Список використаних джерел:

1. Дейнека О. Г. Державна стратегія інновацій та прикладний характер реалізації їх в національній економіці. *Вісник економіки транспорту і промисловості. Розділ: Економіка та управління національним господарством*. 2019. № 65. С. 76-85. DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i65.159584>.
2. Литвин Н. А. Державне регулювання інноваційної діяльності в Україні. *Науково-практичний журнал «Соціологія права»*. 2019. №3 (28). С. 27-35. URL: <http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/123456789/5010>.
3. Яковлєв А. І. Аналіз стану інноваційної діяльності в Україні та шляхи його поліпшення. *Наука та наукознавство*. 2018. №2. С. 29-44. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/142115>.

Котляров Сергій Олександрович,
Курсант 4 курсу
факультету підготовки фахівців
для підрозділів стратегічних
розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
викладач кафедри
фінансових та стратегічних
розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Юр'єв Денис Сергійович

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧИТИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВІД КРИМІНАЛЬНИХ ПОСЯГАНЬ В РОЗРІЗІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Актуальність даної тематики не викликає жодного сумніву, адже наразі великого розвитку та важливого соціально-правового становища в суспільстві та державі набуває цифрова економіка, яка приходить на місце вже застарілої ринкової економіки. Проте, перш ніж впроваджувати її в основні економічні важелі державної економічної системи, необхідно комплексно дослідити її переваги та недоліки. Необхідно відзначити, що на сьогодні, основним нашим завданням буде дослідження саме безпеки використання та впровадження тих механізмів, які повинні будуть задіяними при реалізації перенаправлення курсу економічної сфери державного регулювання, та забезпеченням механізмів її безпеки від злочинних кримінальних посягань в цілому.

Ефективна секторальна структура економіки, що відповідає соціально орієнтованій моделі економіки ринкового типу та базується на використанні як конкурентних переваг у світовому поділі праці, так і економічних переваг міжнародної інтеграції, є гарантом незалежності будь-якої країни й запорукою її динамічного розвитку. Отже, нині неможливо не враховувати такий великий

та важливий сектор економіки, як цифрова економіка. На чолі цієї економіки стоять інформаційні та комунікаційні технології, а також всесвітня інтернет-мережа, що дає змогу здійснювати багатогранний розвиток, створювати нові ринки, обмінюватися досягненнями та іншим досвідом учасників. Зі зростанням населення й споживання ресурсів у сучасному світі цифрова економіка не обмежує свого впливу тільки сферою бізнесу й торгівлі. Вона також має не менший вплив на галузь освіти та банківську сферу. Зрозуміло, що це стосується лише високорозвинених країн «золотого мільярда», але все більше зачіпає країни так званого другого й третього світу.

Одним з основних механізмів забезпечення кримінологічної безпеки, можна вважати моніторинг факторів, що визначають кримінологічні загрози. Так, в сучасних умовах необхідно отримання відомостей про результати моніторингу соціально-економічного розвитку соціально-економічної та соціально-політичної ситуації в країні. Особливу увагу слід приділяти дослідженню злочинності та проблемних питань протидії її проявів. Отримані результати дослідження дозволять визначити прогноз зміни структури протиправних проявів і виявити особливості впливу розвитку цифрових технологій на зміни, що відбуваються не тільки в економічній, політичній і соціальній сфері, але і в структурі злочинності. [1].

Постійний моніторинг але єдиного комплексного дослідження, яке б об'єднало всі показники злочинності, визначило причинний комплекс і шляхи зниження рівня кримінологічних загроз і ризиків, немає. Статистичні звіти, які представлені на сайтах правоохоронних органів повністю не відображають реальної картини криміногенної ситуації в країні. Найчастіше досліджуються тільки статистичні показники, зареєстрованої злочинності, в рідкісному випадку - вказується збиток. Прийшов час відмовитися від такого роду моніторингу та здійснювати аналіз, основою якого повинні стати, результати роботи з використанням методів і програм штучного інтелекту, аналізу великих даних і математико-статистичних методів. Така підготовка повинна вестися абсолютно на новому методологічному рівні Якщо весь названий масив

інформації постійно поповнювати і аналізувати з урахуванням нових цифрових технологій, то буде сформований новий, неповторний обсяг профільної інформації про злочинність, який може стати основним і навіть ключовим джерелом здобуття інформації для оперативно – розшукової діяльності правозахисних органів та допоміжною підмогою для підвищення якісної та ефективної діяльності всіх суб'єктів.

Але для цього необхідно:

Заборонити в політичних цілях використовувати кримінальну статистику.

Створити єдину базу даних по злочинності, яка буде орієнтована на машинну обробку даних і кількісний аналіз, що дозволить «використовуючи одні фрагменти даних, витягувати глибші висновки з інших, здавалося б, не пов'язаних з першими, баз даних».

Поповнювати базу даних відкритих досліджень злочинності, внутрішньою статистикою правоохоронних органів, при цьому провести поділ за критерієм достовірності інформації про події, ситуаціях, персонах, організаціях і т.п .

Доповнити інформацією про діяльність громадських приймалень, молодіжних і ветеранських організацій, навчальних закладів, а також результатами моніторингу в інтернет-середовищі.

Приділити особливу увагу аналізу та прогнозування злочинності, з її регіональним аспектом, особистості злочинця, причинного комплексу з метою прогнозування та протидії тим новим викликам кримінологічної безпеки, яким необхідно протистояти. [2, с.167-174].

Саме результати такої діяльності повинні бути покладені в основу підготовки цільових програм з протидії злочинності в сфері економіки.

Наступним механізмом забезпечення кримінологічної безпеки є прогнозування соціально-економічного, соціально-політичного розвитку суспільства і соціальних наслідків, з урахуванням факторів і процесів, що загрожують кримінологічної безпеки держави. У їх числі мова повинна йти і про наукове передбачення в сфері протидії злочинності. Вона дозволяє на

основі результатів спостережень, вивчення закономірностей і тенденцій, особливо кримінологічних закономірностей суспільних відносин і результатів науково обґрунтованого кримінологічного прогнозу, вивчення законодавчої бази і визначення певних станів, що визначають злочинні прояви, прогнозувати властивості злочинних проявів в майбутньому [3].

Таким чином можемо підсумувати, що перехід до цифровізації всього масиву економічних відносин суспільства і держави в цілому – є безповоротним процесом, який супроводжується великими позитивними змінами, які комплексно вплинуть на покращення рівня економічної сфери державного регулювання. Проте, розглянуті механізми захисту наведених сфер економічної складової від злочинних посягань з метою погіршення, завдання шкоди процесу нелегкої та поступової адаптації суспільства до нових умов розвитку держави в цифровізаційному просторі, дають змогу виявити та поширити дієві методи із виявлення, припинення, розслідуванню протидії таких новоутворених злочинних посягань. Також це може бути підставою для подальшого комплексного розгляду питання про внесення нових статей у кримінальне та кримінально-процесуальне законодавство у сфері новоствореної та впровадженої цифровізації економічних процесів суспільства і держави.

Список використаних джерел:

5. What is digital economy? Unicorns, transformation and the internet of things [www2.deloitte.com](https://www2.deloitte.com/mt/en/pages/technology/articles/mt-whatis-digital-conomy.html). Retrieved from <https://www2.deloitte.com/mt/en/pages/technology/articles/mt-whatis-digital-conomy.html>
6. Паршина О.А., Паршин Ю.І., Савченко Ю.В. Економічна безпека в умовах діджиталізації: сучасний стан та перспективи розвитку інформаційного суспільства : Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2019. № 2, м. Дніпро, с. 167-174
7. Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020). Концептуальні засади (версія 1.0). Першочергові сфери, ініціативи,

проекти «цифровізації» України до 2020 року. [Електронний ресурс] / HITECH office. – грудень 2016. – 90 с. URL: <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.

Кушніренко Юлія Олександрівна,
Курсант 4 курсу
факультету підготовки фахівців
для підрозділів стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
викладач кафедри
фінансових та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
полковник поліції
Юр'єв Денис Сергійович

ПРАВОВА ТА ОПЕРАТИВНО – РОЗШУКОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 233 КК УКРАЇНИ

Враховуючи загальні положення нормативно-правових актів, які регулюють процес приватизації в Україні, аналізуючи кримінальні справи та оцінюючи результати практичної діяльності правоохоронних органів, можна стверджувати, що на сучасному етапі розвитку нашої держави економічна безпека є однією з найбільш небезпечні правопорушення приватизація.

Як типові способи безпосереднього вчинення злочину детально розглядаються: заниження вартості приватизованого майна способом, не передбаченим законом; використання підроблених приватизаційних документів для приватизації майна; приватизація майна, яке не підлягає приватизації за законом; приватизація майна сторонніми особами.

Закон України «Про приватизацію державного та комунального майна» прийнятий Верховною Радою України від 18 січня 2018 р. та 7 березня 2018 року набрав чинності.

Головна мета - спростити процес приватизації і підвищити його прозорість і ефективність.

Закон спрощує класифікацію об'єктів приватизації шляхом поділу на малі і великі об'єкти приватизації. У малу приватизаційну групу входять об'єкти нерухомості, малі підприємства, а в більшу приватизаційну групу входять об'єкти, активи яких перевищують 250 мільйонів гривень. Також скорочуються терміни підготовки об'єктів до продажу і збільшуються терміни подачі заявок потенційних покупців. Встановлено, що в разі великої приватизації будуть залучені міжнародні консультанти, а мала приватизація буде проходити на електронних торгах.

У 2020 р. Фонд державного майна довів важливість приватизації, провівши близько 1900 аукціонів на суму 3 млрд. грн., Що в п'ять разів більше, ніж у 2019 році, і вдесятеро більше, ніж у 2018 р. Водночас сукупний ефект для економіки набагато більше, оскільки за статистикою на кожну гривню, сплачену на приватизаційних аукціонах, нові власники витрачають додатково 4-6 грн у вигляді інвестицій в модернізацію активів та створення робочих місць. Доводячи реальну зацікавленість потенційних інвесторів в об'єктах приватизації, фонд ініціював збільшення плану надходжень від приватизації на 2021 рік до 12 млрд грн, що є цілком реальним показником за умови розблокування масштабних приватизаційних аукціонів.

Під приватизацією слід розуміти платне відчуження державного або комунального майна на користь фізичних та юридичних осіб, які можуть бути покупцями за законом.

Типовими способами приватизації майна сьогодні є :

1) продаж об'єктів на аукціоні (з умовами, без умов, методом поетапного зниження стартової ціни та подання цінових пропозицій, із зниженням стартової ціни, методом вивчення цінових пропозицій);

2) викуп об'єктів приватизації (поширюється на акції та передбачає продаж певної їх кількості одному покупцеві або об'єкти приватизації, які не були продані на аукціоні).[1]

Безпосереднім способом вчинення злочину, пов'язаного з приватизацією, є:

- 1) заниження вартості приватизаційного майна в порядку, не передбаченому законом;
- 2) використання підроблених приватизаційних документів для приватизації майна;
- 3) приватизація майна, яке не підлягає приватизації за законом;
- 4) приватизація майна сторонніми особами.

Іноземні мафіозні структури також проявляють необмежений інтерес до процесу приватизації в Україні, намагаючись відмити доходи, отримані злочинним шляхом шляхом придбання державного майна.[2]

Основні методи злочинів, особливості приватизаційних процесів, які використовуються злочинцями при вчиненні правопорушень, вивчені такими вченими та практиками, як С. Н. Баліна, В. Ф. Ущатовський [5], М. І. Комлік, О. П. Литвин [6], С. І. Ніколаюк [7], Л. П. Скалозуб, П.І. Пилипчаком [8], але всі дослідження проводились на основі застарілих нормативних актів.

Предметом посягання є об'єкти державної або комунальної власності, які відповідно до Закону можуть бути приватизовані, та пакети акцій акціонерних товариств, що утворюються в процесі приватизації або корпоратизації. Зараз усі об'єкти приватизації поділяються на великі та малі об'єкти приватизації. Перелік об'єктів масштабної приватизації державного майна затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням Фонду державного майна України. Перелік об'єктів малої приватизації державного майна затверджується Фондом державного майна України. Перелік комунального майна, яке підлягає приватизації, затверджується місцевою радою [3].

Доцільно знати, що державні органи приватизації можуть відмовити у включенні об'єкта до переліку об'єктів, що підлягають приватизації, у наступних випадках: а) зазначений об'єкт (підприємство) перебуває у процесі ліквідації; б) закон встановлює обмеження щодо приватизації об'єкта; в) наявність мотивованої відмови органу, уповноваженого управляти державним

майном; г) не включення Кабінетом Міністрів України об'єкта приватизації до відповідного переліку об'єктів великої приватизації. Також можна припинити процес приватизації у разі: 1) включення об'єкта приватизації до переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації; 2) прийняття місцевою радою рішення про скасування попереднього рішення про приватизацію відповідного комунального майна.[4]

Злочини, пов'язані з незаконною приватизацією, як правило, здійснюються протягом досить тривалого періоду часу. Зазвичай трапляються ситуації, коли це стає відомо через кілька років.

Слід мати на увазі, що приватизація об'єкта вважається завершеною з моменту його продажу та передачі покупцеві у власність або завершення розміщення всіх акцій, призначених для продажу, та виконується за розпорядженням відповідного органу приватизації .

Важливим джерелом доказів є електронні документи, оскільки продаж об'єктів малої приватизації здійснюється виключно на електронних аукціонах, для організації яких обираються оператори електронних майданчиків (між ним та організатором укладається угода) [4].

Поняття приватизації, її суб'єкти. Види правопорушень, які посягають на приватизацію державного та комунального майна.

Економічна експертиза щодо виявлення та розслідування злочинів, пов'язаних із приватизацією, проти незаконних приватизаційних цінних паперів. Розслідування правопорушень, пов'язаних з недотриманням обов'язкових вимог щодо приватизації державного, комунального майна чи підприємств та їх подальшого використання.

Економічна експертиза щодо виявлення та розслідування правопорушень, пов'язаних з незаконною приватизацією державного та комунального майна; розмежування його посягання від злочинів проти власності.

Формування якісної криміналістичної характеристики є основою для подальшого розвитку нового або вдосконалення існуючого окремого методу розслідування злочинів. Це має великий вплив на характеристику як типових

ситуацій розслідування, так і організації кримінального розслідування в цілому. Фонд державного майна висловлює подяку Міністерству економічного розвитку, торгівлі та сільського господарства за розробку та подання цього законопроекту та вітає рішення депутатів підтримати його в сесійній залі та сподівається на його прийняття у другому читанні та в загальному.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав»: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 р. № 1440 (зі змінами) URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-п>.
2. Про експертну грошову оцінку земельних ділянок: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.10.2002 р. № 1531 (зі змінами) URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1531-2002-п>
3. Методика розслідування окремих видів злочинів, підслідних органам внутрішніх справ: навч. посібник / О.В. Батюк, Р.І. Благута, О.М. Гумін та ін.; за заг. ред. Є.В. Пряхіна. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 324 с.
4. Комісарчук Р. В. Основи розслідування фактів незаконної приватизації державного та комунального майна: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2008. 20 с.
5. Боліна С.Н., Ущатовський В.Ф. Правові основи приватизації в Україні, їх захист від злочинних посягань: Навчальний посібник. - К., 1999.
6. Камлик М.І., Сміян Л.С., Литвин О.П., Баліно С.Н., Короткий М.М. Приватизація майна в Україні // 36. урядових та відомчих нормативних актів, виданих станом на січень 1994 р.
7. Ніколаюк С.І. Характеристика складних структурних злочинів, що вчинюються у сфері економіки // Теорія оперативно-розшукової діяльності правоохоронних органів України, - Львів: ЛІВС С, 2000.
8. Попередження та виявлення зловживань на ринку цінних паперів: Метод, рекомендації / Укл.: Л.П. Скалозуб, П.І. Пилипчак, М.І. Мотрук; За

ред. В.І. Литвиненко. -К.: РВВ М В С України, 2001.

Лісовець Анна Михайлівна,
студентка групи ЕП-18-1,
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
Науковий керівник:
Остапенко Тетяна Миколаївна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки,
підприємництва та управління підприємствами

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ЇЇ ПЛАНУВАННЯ

Для забезпечення ефективної діяльності підприємства та збереження його конкурентоздатності на ринку потрібно сформувати чітку систему управління продуктивністю праці, яка є найважливішим економічним показником у діяльності підприємства. Від неї залежать усі основні показники роботи підприємства, а саме: кількість персоналу, обсяг виробництва продукції, витрати виробництва і собівартість продукції, прибуток, рентабельність тощо.

Управління продуктивністю праці – це сукупність комплексних задач, у результаті яких підприємство досягає максимального прибутку при мінімальних витратах за умови збільшення продуктивності праці, що в свою чергу допоможе підприємству покращити його конкурентоздатність.

В Україні в такій галузі народного господарства як промисловість, продуктивність праці є досить низькою. За останні роки спостерігається спад продуктивності, яке сприяє зростанню інфляції, безробіттю, зменшує темпи зростання виробництва [1]. Для того, щоб підвищити продуктивність роботи працівників підприємства нашої країни потрібно впроваджувати програми управління продуктивністю та її підвищення.

Частиною процесу діяльності підприємства є управління продуктивністю праці, до якого входить планування, керівництво, організацію, контроль, мотивацію і регулювання [2]. Його головною метою є пошук альтернативних

можливостей, які будуть стимулювати зменшення витрат на персонал.

Процес планування складається з декількох етапів. Перший етап передбачає економію робочої сили від запровадження певних заходів для її організації. На другому – зростає продуктивність праці під дією конкретного чинника. Третій етап визначає відсоток, що відповідає за підвищення показника продуктивності праці на підприємстві, який досягається під впливом усіх факторів. На останньому етапі зростають обсяги виробництва завдяки підвищенню продуктивності праці.

Найвідомішим та розповсюдженим способом підвищення продуктивності праці є планування за чинниками її росту. Цей спосіб в результаті зниження чисельності персоналу прогнозує продуктивність праці на плановий період під впливом різних факторів, які відіграють важливе значення під час планування (рис. 1).

ФАКТОРИ ЗРОСТАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ

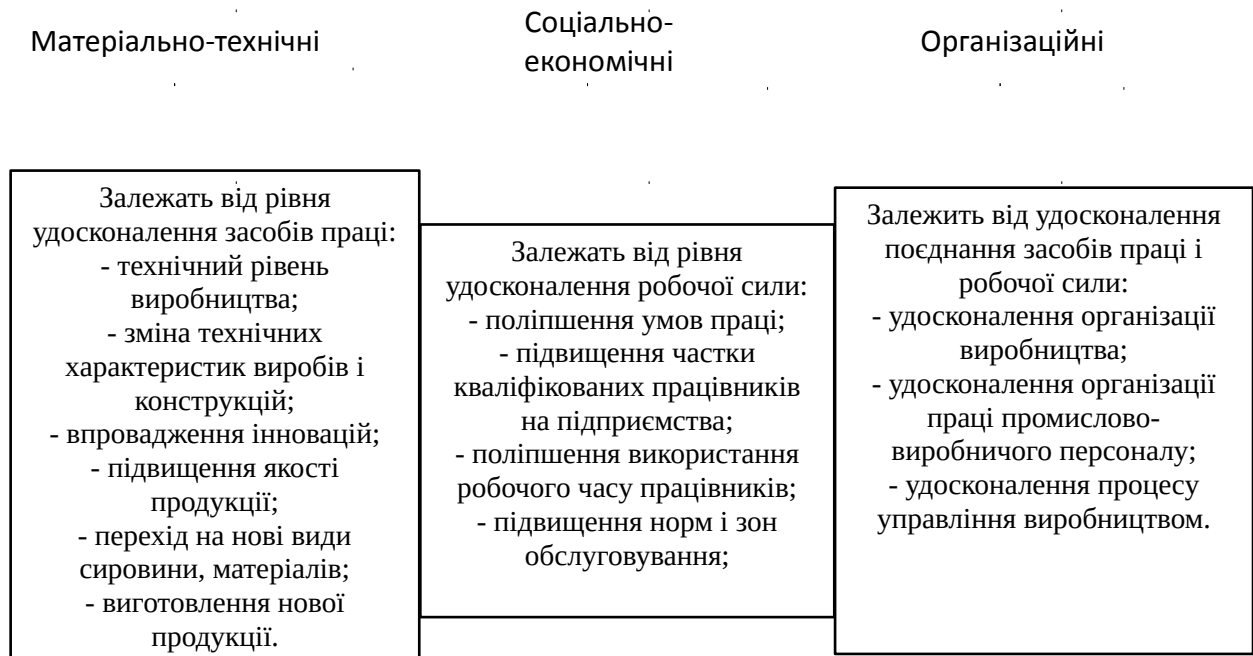

Рис. 1 – Класифікація факторів зростання продуктивності праці

Головними причинами зниження продуктивності праці є: недостатньо ефективна організація бізнес-процесів на підприємстві; недостатня підтримка

держави; незадовільні умови праці; низька мотивація персоналу підприємства.

Проаналізувавши причини низького рівня продуктивності праці, можна зазначити головні напрями її підвищення на підприємстві.

На підприємствах використовуються два способи продуктивності праці: метод прямого розрахунку та метод планування за факторами. За методом прямого розрахунку можна визначити можливу зміну чисельності персоналу під дією певних заходів. Основою є визначена планова чисельність персоналу та запланований випуск продукції, за допомогою якого можна визначити рівень продуктивності праці у порівнянні з базовим періодом, включаючи темп її зростання.

Якісна мотивація та професійне навчання персоналу є найважливішими факторами, що стимулюють працівників підприємства до якісно виконаної праці. Саме ці чинники допоможуть працівникам досягти поставлених цілей та інтересів компанії, підвищити досвід роботи, а також вони стимулюватимуть вчасно виконувати свої обов'язки.

Отже, підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновки, що кожне підприємство має власний рівень продуктивності праці, який зростає або знижується в залежності від дії різних факторів. Тому в сучасних умовах потрібно обов'язково планувати показники його зростання.

Список використаних джерел:

1. Грішнова, О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник. К. : Знання, 2004. 356 с.
2. Бугуцький О., Михайлов С. Ефективне використання праці – основа підвищення продуктивних сил суспільства. *Україна : аспекти праці* 2000. № 3. С.3–9.

Медлярська Анастасія Сергіївна,
студентка групи Б-ЕК-941
Протопопова Наталія Андріївна,
старший викладач кафедри
аналітичної економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ У БІЗНЕСІ ЯК ЗАСІБ ЗАХИСТУ

Фінансове планування дає змогу висловити поставлені завдання через цифри - прибуток, оборот, кількість співробітників, відсоток ринку, обсяг продукції - і намітити шляхи досягнення цілей. Розглянемо, чим корисні і навіщо потрібні фінансові плани на різних етапах розвитку бізнесу.

При формуванні плану на будь-якій стадії розвитку бізнесу необхідно пройти наступні етапи:

1. Маркетинговий аналіз ринку.
2. Планування витрат.
3. Визначення рівня беззбитковості.
4. Ціноутворення.
5. Планування доходів.

Головне завдання фінансового планування в бізнесі - позбутися від фінансової нестабільності. Фінансове планування проводиться з метою визначити і вирішити фінансові завдання, які стоять перед бізнесом. Значення фінансового планування для бізне-структур неоціненне. Фінансове планування - це грамотний підхід до того, як підприємство пройде кожен етап в циклі. Почати можна з приведення в порядок бюджету.

В бізнесі завжди є проблема зростання. Підприємці набирають проекти, наймають більше людей, збільшують обороти з виробництва, але не розуміють, що:

- нарощування виробництва тягне за собою інвестиції в оборотний капітал;
- збільшення кількості проектів і раптове їх зменшення після може

привести до касового розриву;

- зростаючий бізнес «з'їдає» набагато більше грошей, ніж звичайний [1].

Фінансове планування - це «рентген бізнесу», який показує, що йде не так і що потрібно полагодити. Воно допомагає протестувати і спочатку зрозуміти, які ризики може понести в фінансовому еквіваленті власник.

Фінансова модель планування показує:

- щорічний прибуток або збиток;
- точку беззбитковості;
- скільки заробляти;
- скільки грошей з бізнесу можна отримати;
- що зменшує або збільшує дохід;
- чи будуть касові розриви;
- що буде з бізнесом під час росту.

Крім фінансового планування є поняття «бюджетування» і просто «планування». Всі вони пов'язані.

Планування - це етап, на якому складається стратегія бізнесу, вирішується, куди рухатися, і які довгострокові цілі ставите. А фінансове планування - про те, як висловити плани в цифрах [2].

Таким чином, фінансове планування допоможе бізнесменові продумати етапи, які буде проходити бізнес. План допоможе зрозуміти точку в якій знаходиться бізнесмен, куди прагне та покаже як домогтися бажаного.

Список використаних джерел:

1. Фінансове планування на підприємствах. URL: https://elearning.sumdu.edu.ua/free_content/lectured:d5813c9f9255c551fe3b3d9975d3ea3e8c1c7701/latest/338272/index.html#p2 (дата звернення: 27.03.2021)

2. Ставерська Т.О. Принципи і процедури фінансового планування і прогнозування на підприємстві / *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2014. №5. С. 167-170.

Нещадим Ілони Юрїївна,
здобувач 3 курсу спеціальності менеджмент
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ І ПРІОРИТЕТИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Економічна безпека – це комплекс дієвих заходів офіційних державних органів, які забезпечують стійкість до зовнішніх та внутрішніх загроз, характеризують здатність національної економіки до розширеного самовідтворення та задоволення потреб громадян, суспільства і держави на певному визначеному рівні та часовому проміжку.

Економічна безпека України - це складова частина національної безпеки, її фундамент і матеріальна основа. Забезпечення економічної безпеки є винятковою прерогативою держави.

Об'єкт економічної безпеки країни – це той стан економіки, який з боку суспільства бажано зберегти або розвивати у прогресуючих масштабах.

Суб'єктами економічної безпеки України є центральні державні органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації різних форм власності.

Сучасні виклики національній та економічній безпеці України обумовлюють необхідність реалізації швидких заходів, певною мірою нестандартного підходу до управління економікою, наприклад, особливої уваги потребує розроблення концепції розміщення продуктивних сил, яка б враховувала потенційні та реальні загрози національній безпеці з точки зору пріоритетів обороноздатності, забезпечення збалансування структурних пропорцій регіональних економічних систем та економіки в цілому [3].

Важливою умовою досягнення економічної безпеки України є макроекономічна стабілізація при ефективній зайнятості й структурній збалансованості економіки, а також збереження балансу позитивних тенденцій в соціально-економічній системі.

Незалежність у формуванні й розвитку господарського механізму означає

право держави розвивати власну модель господарювання, насамперед поєднувати ринкові важелі управління економікою з державним регулюванням.

Досвід розвинутих країн світу підтверджує, що ядром господарського механізму в сучасних умовах є регулювання економіки, яке здійснюють держава, компанії (насамперед крупні), інші суб'єкти підприємницької діяльності.

Зростання геополітичних і економічних загроз зумовило відтік інвестиційних і кредитних ресурсів з національної економіки, що спровокувало подальше зменшення золотовалютних резервів та накопичення готівкових коштів поза фінансово-кредитними установами. Серйозні проблеми виникли в структурі зовнішньо-торгівельного балансу [5].

Зовнішньоекономічна безпека полягає в мінімізації збитків держави від дії негативних зовнішніх економічних чинників, створенні сприятливих умов для розвитку економіки шляхом її активної участі у світовому розподілі праці, відповідності зовнішньоекономічної діяльності національним економічним Інтересам.

Важким тягарем обернулася для України проблема газової залежності, протягом всього періоду самостійності, різні уряди країни декларували першочергові заходи щодо розбудови енергетичної незалежності економіки.

За двадцять років існування України як незалежної держави не сталося бажаного оздоровлення соціально-економічної ситуації.

Стан поточних економічних показників свідчить, що проблеми економічної безпеки загострилися у країні в цілому, а також щодо головних її складових - держави, суб'єктів господарської діяльності, людини.

Особливе місце займає проблема зовнішнього боргу України, її специфіка полягає в тому, що вона торкається економічної безпеки не тільки України, а й її кредиторів. І хоча гострота проблеми сьогодні ще не досягла критичної відмітки, вона заслуговує на підвищену увагу [2].

На сучасному етапі Україні потрібно вирішити комплекс непростих питань, найгострішими з яких є проблема економічної безпеки країни та її

громадян, тому ця проблема має постійно перебувати у центрі уваги держави.

Оскільки безпека держави у всіх її формах реалізується через відповідне державне фінансування, основою якого є створений внутрішній валовий продукт, то чи не найважливішою її складовою є саме економічна безпека.

Вона характеризується таким станом національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, забезпечує конкурентоспроможність держави, її незалежність від зовнішнього середовища та економічний добробут населення [4].

Економічна безпека держави включає в собі значну кількість складових, які є взаємозалежними між собою та в цей же час і самостійними системами зі своїми елементами. Проте, паралельно з цим, вони також страждають від негативного впливу загроз і тому, на нашу думку, визначення основних загроз слід розглядати в контексті кожної складової економічної безпеки держави [1].

Для покращення економічної безпеки України необхідно здійснити ряд рішучих кроків: 1) виправити політичну ситуацію у країні шляхом покращення чинного законодавства; 2) вдосконалити систему постачання енергоресурсів, налагодження співробітництва з азіатськими країнами; 3) розширення внутрішнього ринку, подолання структурної деформації в економіці; 4) подолання безробіття, створення сприятливих умов праці, запобігання «втечі трудового капіталу» та «втечі мізків»; 5) проведення ефективної інноваційно-інвестиційної політики; 6) створення привабливого інвестиційного клімату; 7) розвиток інтелектуального і трудового потенціалу країни; 8) утримання низького рівня інфляції; 9) встановлення і реалізація чітких зовнішньоекономічних пріоритетів; 10) підвищення рівня конкурентоспроможного вітчизняного виробництва; 11) збереження стабільності національної валюти як засобу нагромадження; 12) формування збалансованого енергетичного балансу; 13) створення системи кредитування експорту за підтримки держави; 14) поступове зменшення обсягів застосування іноземної валюти як засобу платежу на території України.

Список використаних джерел:

1. Економічна безпека держави: сутність та напрями формування: монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко. Х.: Право, 2009. 312 с.
2. Яременко І.І. Економічна безпека як складова національної безпеки держави. Національний університет «Львівська політехніка». 2013. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/22426/1/43-Yaremko-74-75.pdf>
3. Економічна безпека [Текст] / З.С. Варналій, П.В. Мельник, Л.Л. Тарангул та ін.; за ред. З.С. Варналія. К.: Знання, 2009. 647 с.
4. Мунтіян, В.І. Економічна безпека України [Текст]. К.: КВІЦ, 1999. 462 с.
5. Мандзіновська Х.О. Економічна безпека держави: сутність, складові елементи та проблеми забезпечення. Економічні науки. Наукові записки 2 (53), 2016. С.159-166.

Рудий Владислав Сергійович,
курсант 3-го курсу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник: Паршин Ю.І.,
д.е.н., доцент, професор кафедри
фінансових та стратегічних
розслідувань

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Гроші є універсальною складовою товарообігу у світі. Дослідження інвестування завжди знаходилося у центрі уваги. Це пояснюється тим, що інвестиції входять в основу господарської діяльності вони визначають процес зростання економіки в цілому. Інвестиційна теорія формується одночасно зі світовим ринком який отримав свій початок завдяки великим географічним відкриттям XV-XVI ст. У теперішній час інвестиції дають змогу розвиватися новітнім технологіям, підвищення якісних показників та високого рівня

господарської діяльності, також вони виступають як найважливіший засіб виходу з економічної кризи.

Сьогодні вже очевидно, що проблему залучення інвестицій в економіку України слід розглядати в контексті особливостей трансформаційних процесів які відбуваються в країні [1, с. 9]. Чарлз Кері представник американської інвестиційної теорії другої половини XIX ст., вважав що політику держави треба будувати на засаді формування національних інтересів її складові – це цілеспрямоване законодавство підпорядковане ідеї залучення інвестицій у промисловість [2, с. 10]. Також неокласичну теорію інвестицій розвинув Артур Пігу він автор концепції економіки договору розглядав соціальний добробут як суму добробуту окремих індивідів і зростання доходів від інвестиційної активності в суспільстві [3, с. 11].

Розвиток інвестицій залежить в д трьох умов: сприятливої інвестиційної ситуації, інвестиційного клімату в галузі і регіоні, а також від наявності переваг, що принесуть інвестору додатковий прибуток чи зменшать ризик. Дотепер в Україні не створено достатньої підтримки інвестиційної діяльності підприємств. Через це як наслідок недоінвестування народного господарства посилює спад виробництва. Основним джерелом фінансування залишаються власні кошти підприємств. Зменшення інвестиційних можливостей бюджетів усіх рівнів які становлять лише 12,7 відсотків загальних обсягів капіталовкладень не забезпечили належну державну підтримку структурним зрушенням в економіці [3]. Також цікаво буде відмітити що валові інвестиції в основний капітал в Україні за 1994-2001 склали 47 млрд. дол. США. За підрахунками обсяг інвестицій в економіці України становить понад 40 млрд. доларів. Україна має можливість які їй дозволять освоїти інвестиції на суму 2–2,5 млрд. дол. на рік. Такі кошти можуть дозволити Україні реконструювати пріоритетні галузі промисловості за 5 років.

Отже, якщо проаналізувати вплив міжнародних інвестицій в Україну то можна зрозуміти, що їх вплив вагомий, хоча інвестиції в Україні на теперішній час тільки розвиваються. Це пов'язано з тим що в Україні сформувався

малосприятливий інвестиційний клімат який спричинив брак стратегічних іноземних інвестицій. Для того щоб економіка країни розвивалась їй потрібні інвестиції, вони і є тією рушійною силою яка рухає економіку. Україна має створити потрібні умови щоб інвестори хотіли залучати свої інвестицію саме в Україну, таким чином розвиваючи її .

Список використаних джерел:

- 1 Сазонець І.Л., Федорова В.А. Інвестування: Міжнародний Аспект. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2017. 272 с.
- 2 Губський Б.В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі. К.: Наук. думка, 2007. 109 с.
- 3 Михайленко О.Г. Вплив іноземних інвестицій на розвиток економіки України в умовах глобалізації. Ефективна економіка. 2020. № 7. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8046> (дата звернення: 20.04.2021).

Сагайдак Кароліна Сергіївна,
студентка 3-го курсу ФСПОУ
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Кубецька Ольга Миколаївна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту ФСПОУ
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

В умовах масштабної глобалізації питанням економічної безпеки, без якої неможлива стабільність і сталий розвиток національної економіки, приділяється багато уваги, але шляхи вирішення цих проблем не є універсальними для різних країн. Дослідження динаміки економічних процесів в Україні дозволяють дійти висновку, що вітчизняна економіка перебуває на

стадії глибокої кризи. Сучасна економічна криза демонструє непередбачувані високі темпи подальшого погіршення стану національного господарства. І оскільки фактори економічного занепаду національного господарства склалися не за один рік, вони мають більш глибинний, а не поверхневий стан походження.

Попри велику кількість публікацій, водночас, залишається багато невирішених проблем у теорії та практиці економічної безпеки, яка є основною складовою національної безпеки держави. Окрім того, ситуацію ускладнює відсутність системності стосовно понятійного апарату у цій сфері, а також обґрунтованих пропозицій щодо впровадження сучасних методів та моделей управління економічною безпекою на всіх рівнях управління економікою.

Головне призначення системи економічної безпеки полягає у забезпеченні сталого економічного розвитку країни, захисту національних інтересів, як суспільства, так і держави, мінімізації й нейтралізації ризиків їхньої життєдіяльності та в кінцевому рахунку – досягнення максимально можливого стану безпечного економічного середовища. Оскільки економічна безпека – багатокомпонентна категорія, тому їй також властива наявність цілої низки підсистем, мета яких полягає у забезпеченні стійкого розвитку всієї системи в цілому.

У системі національної безпеки економічна безпека виконує чітко визначені функції, несе суттєве функціональне навантаження. Її сутність полягає у тому, що вона є матеріальною основою національної суверенності, що визначає реальні можливості в забезпеченні інших видів безпеки. Тобто економічна безпека – це підґрунтя для функціонування всіх інших її елементів, що входять у цю систему (військової, технічної, продовольчої, економічної). Забезпечення економічної безпеки є винятковою прерогативою держави. Ніхто інший не в змозі вирішити це завдання. У практичному плані забезпечити економічну безпеку країни означає створити систему її самозбереження, що автоматично приводила б у рух її механізми захисту від тієї або іншої загрози.

Економічна безпека – складна багатогранна економічна категорія, що має досить непросту внутрішню структуру. Аналіз реальних процесів і осмислення досвіду вирішення цієї проблеми дозволяють виділити три її найважливіші елементи:

– економічна незалежність, що означає насамперед можливість здійснення державного контролю над національними ресурсами, спроможність використовувати національні конкурентні переваги для забезпечення рівноправної участі у міжнародній торгівлі ;

– стійкість і стабільність національної економіки, що передбачає міцність і надійність усіх елементів економічної системи, захист усіх форм власності, створення гарантій для ефективної підприємницької діяльності, стримування дестабілізуючих факторів;

– здатність до саморозвитку і прогресу, тобто спроможність самостійно реалізувати і захищати національні економічні інтереси, здійснювати постійну модернізацію виробництва, ефективну інвестиційну та інноваційну політику, розвивати інтелектуальний і трудовий потенціал країни [3].

Отже, сутність економічної безпеки можна визначити як такий стан економіки та інститутів влади, за якого забезпечуються гарантований захист національних інтересів, незалежність обраного економічного курсу, соціальна спрямованість економічних реформ, достатній оборонний потенціал навіть за несприятливих умов розвитку внутрішніх та зовнішніх процесів .

На сучасному етапі основними загрозами економічній безпеці України є: скорочення ВВП, низька конкурентоспроможність продукції; корупція, критичний стан зношеності основних засобів, невисокий рівень життя більшої частини населення як наслідок нерівномірності розвитку територій, відсутність у структурі експорту продукції інноваційного спрямування, неефективна антимонопольна політика, небезпечний стан продовольчої безпеки, витік капіталу за кордон.

Тому для вирішення даних проблем була прийнята Стратегію національної безпеки України, яка спрямована на реалізацію до 2020 року визначених нею

пріоритетів державної політики національної безпеки, а також реформ, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, ратифікованою Законом України від 16 вересня 2014 року №1678-VII, і Стратегією сталого розвитку "Україна - 2020", схваленою Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5. Основним змістом економічних реформ є створення умов для подолання бідності і надмірного майнового розшарування в суспільстві, наближення соціальних стандартів до рівня держав Центральної і Східної Європи - членів ЄС, досягнення економічних критеріїв, необхідних для набуття Україною членства в ЄС.

Ключовою умовою нової якості економічного зростання є забезпечення економічної безпеки України шляхом:

- деолігархізації, демонополізації і дерегуляції економіки, захисту економічної конкуренції, спрощення й оптимізації системи оподаткування, формування сприятливого бізнес-клімату та умов для прискореного інноваційного розвитку;
- ефективного застосування механізму спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій), унеможливлення контролю стратегічних галузей капіталом держави-агресора;
- створення найкращих у Центральній і Східній Європі умов для інвесторів, залучення іноземних інвестицій у ключові галузі економіки, зокрема в енергетичний і транспортний сектори, як інструменту забезпечення національної безпеки;
- забезпечення готовності економіки до відбиття Україною збройної агресії;
- розвитку оборонно-промислового комплексу як потужного високотехнологічного сектору економіки, здатного відігравати ключову роль у її прискореній інноваційній модернізації;
- юридичного захисту в міжнародних інституціях майнових інтересів фізичних і юридичних осіб України та Української держави, порушених Росією;
- підвищення стійкості національної економіки до негативних зовнішніх

впливів, диверсифікації зовнішніх ринків, торговельних та фінансових потоків;

- забезпечення цілісності та захисту інфраструктури в умовах кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці, та особливого періоду;

- ефективного використання бюджетних коштів, міжнародної економічної допомоги та ресурсів міжнародних фінансових організацій, дієвого контролю за станом державного боргу;

- стабілізації банківської системи, забезпечення прозорості грошово-кредитної політики та відновлення довіри до вітчизняних фінансових інститутів;

- системної протидії організованим економічній злочинності та «тінізації» економіки на основі формування переваг легальної господарської діяльності та водночас консолідації інституційних спроможностей фінансових, податкових, митних та правоохоронних органів, виявлення активів організованих злочинних угруповань та їх конфіскації [1].

При формуванні механізмів регулювання світової економіки в умовах глобалізації повинна йти мова про добровільні угоди, згідно з якими держави зобов'язуються дотримуватись багатосторонніх договорів, визначених правил у сфері торгівлі, від виконання яких очікують певних переваг. За таких умов економічна безпека, насамперед, підприємництв України має можливості одержати такі права і переваги у світовій організації торгівлі, які сприятимуть забезпеченню стабільного і довгострокового економічного зростання: розширений і недискримінаційний доступ українського експорту товарів і послуг на ринки країн-членів цієї організації; забезпечення контролю за не об'єктивним ставленням до оцінки українських товарів і послуг на ринках більшості країн світу; встановлення контролю за недопущенням необґрунтованих обмежень щодо ввезення в Україну товарів з інших країн; створення сприятливих умов для українських виробників товарів щодо розвитку конкурентоспроможних у світовому масштабі товарів і постачальників послуг тощо [2, с. 100].

Економічна глобалізація має як позитивні, так і негативні наслідки. Позитивне полягає у розвитку передових технологій, створенні умов для інвестицій і перетікання капіталів, кваліфікованої робочої сили, формуванні нових об'єднань між державами. Особливістю наслідків глобалізації є потужні ринки, сильні економічні та політичні союзи як Європейський Союз, НАТО та ін.. Завдяки глобалізації, мотивація економічної діяльності підприємств багатьох галузей перейшла у стадію гіперконкуренції, що потребує нової економіко-виробничої інфраструктури надсучасного покоління. Таким чином, можна дійти висновку, що сучасний розвиток економіки держави – це рівень взаємопроникнення в економіку інших держав в умовах дотримання вимог гіперконкуренції.

Економічна незалежність не повинна носити абсолютного характеру, так як міжнародний поділ праці робить національні економіки взаємозалежними. В цих умовах економічна незалежність повинна означати можливість контролю над національними ресурсами, досягнення такого рівня виробництва, ефективності та якості продукції, який забезпечить її конкурентоспроможність і дозволить на рівних брати участь в світовій торгівлі, коопераційних зв'язках і обміні науково-технічними досягненнями.

Формування умов і факторів економічної безпеки повинно забезпечити сприятливе середовище для інвестицій та інновацій, модернізації виробництва, підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності виробництва, тобто здатності економіки до оновлення та економічного зростання. Вона характеризується таким станом національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, забезпечує конкурентоспроможність держави, її незалежність від зовнішнього середовища та економічний добробут населення.

Специфічною рисою економічної безпеки як економічної категорії є те, що вона постійно відображає рівень ефективності функціонування усіх її структурних елементів, що дозволяє вчасно виявити загрози і запобігти небезпеці заподіяння збитків державі, економічній системі та національним

економічним інтересам з метою забезпечення їх стабільного розвитку і зростання.

Таке розуміння сутності економічної безпеки держави передбачає принаймні два концептуальних висновки:

- економічна безпека країни повинна забезпечуватись перш за все ефективністю самої економіки, тобто разом із державними засобами захисту вона має захищати себе сама на базі високої продуктивності праці суб'єктів мікроекономіки, якості продукції, конкурентоспроможності і т. д.;

- забезпечення економічної безпеки держави не може здійснюватися виключно ринковими механізмами саморегуляції, оскільки вони ефективно працюють на макрорівні виключно за наявності раціональної структури економіки, яка сама по собі не створюється. Тому доцільним буде формування і підтримка всією системою механізмів саморегулювання і регулювання, тобто за допомогою державних органів та інститутів ринку.

Крім того, якщо розглядати економічну безпеку як системну категорію, тобто як сукупність елементів, що утворюють певну цілісність, то слід зазначити, що головна системна вимога ЕБД полягає у забезпеченні розвитку економіки країни та створенні передумов для її виживання.

Список використаних джерел:

1. Про стратегію національної безпеки України : Указ Президента України від 26.05.2015 р. № 287/2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.

2. Груб З. В. Економічна безпека України в сучасних умовах. Державне управління. 2018. №2. С. 97-101.

3. Левчук О.В. Економічна безпека в умовах глобалізації. Глобальні та національні проблеми економіки. №6. 2015. С. 190-193.

4. Малишко В.М. Актуальні проблеми економічної безпеки в системі національної безпеки України. Юридичний вісник. №4 (37) 2015. С. 129-133.

5. Тимошенко О. В. Проблеми створення та реалізації механізму забезпечення економічної безпеки національної економіки / О. В. Тимошенко // Економіка та право: серія економіка. № 6. 2016. С. 157–162.

Самойлова Софія Юріївна
курсантка 2-го курсу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник: Паршин Ю.І.,
д.е.н., доцент, професор кафедри
фінансових та стратегічних
розслідувань

ОФШОРНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА НАЦІОНАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Сучасність макроекономічної та політичної ситуації в Україні має нестабільний характер, тому аналіз та дослідження стану фінансової безпеки є найбільш актуальним питанням цієї сфери, оскільки фінансова безпека – складне поняття, що вимагає детального вивчення, а у результаті дає змогу сформулювати ефективні рекомендації, за допомогою яких виникає можливість оптимізації стану економіки України.

Відплив фінансів до офшорних зон має негативний вплив на економіку України, оскільки він зменшує об'єм податкових надходжень у державний бюджет. Важливою задачею для державної політики у сфері фінансів стало збалансування: активізація вивчення різноманітних досліджень стосовно державних боргів, змінення структури витрат минулих та майбутніх періодів і доходів. Саме тому деофшоризація як процес ліквідації офшор та їх наслідків матиме позитивний вплив на українську фінансову систему, а також буде актуальною для досягнення вищого рівня її розвитку.

Спочатку щодо термінології – що таке «офшор»? Це компанія, зареєстрована в країні з пільговим оподаткуванням, що має певний вид форми

власності та обмеження щодо ведення господарської діяльності на території країни реєстрації. Офшор дозволяє вести зовнішньоекономічну діяльність, оплачуючи за місцем реєстрації лише фіксований щорічний збір. Територія держави або її частина, де для нерезидентів діє особливий пільговий режим реєстрації, ліцензування та оподаткування, як правило, за умови, що їх підприємницька діяльність здійснюється поза межами цієї держави називається «офшорною зоною». Для позначення офшорних зон в різних країнах використовуються також терміни «податковий притулок», «податкова гавань» або іншу термінологію [1].

Цікавим також є те, що саме створення офшору не заборонено законом, і логічно, що ніхто із суб'єктів власності не має бажання розвивати свій бізнес для комфорту влади у фінансовій сфері, збільшуючи свої податкові платежі. Основна причина створення офшор є саме величезні податки, що не можуть стимулювати підприємців до покращення ставлення до реєстрації у своїй країні через свій обсяг, тому офшорні зони – своєрідний спосіб «вижити» для підприємця, оскільки там накопичуються кошти для майбутнього інвестування у власний бізнес.

Чому все ж таки офшоризація має негативний вплив на економічний стан держави? Крім того, що при офшоризації економіки відбувається величезний відплив капіталу за кордон із державного бюджету, слід відзначити існування незаконної діяльності, яка складає небезпеку для усього світового співтовариства, оскільки є багато випадків використання офшорних компаній наркомафією, терористичними об'єднаннями та іншими організаціями, що не визнаються законодавством як легальні. Стан розвитку вітчизняної деофшоризації ускладнює те, що у нашій країні наразі немає ефективної та якісної нормативно-правової бази, яка могла б регулювати діяльність офшорних юрисдикцій.

Офіційним підтвердженням використання некомпетентних державних засобів утримання економіки є дані рейтингу Світового банку «Doing Business», де Україна посідає 146 місце за показником вирішення неплатоспроможності –

свідчить про нестачу грошових коштів у державному бюджеті податків [2]. Також, наприклад, різні джерела інформації свідчать про те, що за останні 15 років Україна втратила близько 170 мільярдів доларів США саме через діяльність офшорних компаній [3].

Отже, в умовах сучасного швидкого розвитку економіки та реконструкції стандартів до зразка Євросоюзу, надзвичайно важливим рішенням є вибір правильної форми та моделі розвитку економіки, яка мала би створювати можливість для національного економічного розквіту та не мала характер загрози для економіки європейських держав, не підлягаючи під санкції Євросоюзу та Міжнародної групи з протидії відмиванню брудних грошей (ФАТФ). Для цього експертам державної політики у сфері фінансів необхідно створити та розвинути потужну, якісну та ефективну законодавчу базу, яка створювала би умови для відстеження відпливу капіталу всієї держави, заснувала дієвий механізм аналізу та контролю сумнівних грошових операцій, а також своїм існуванням впливала на позитивний розвиток антитіньової політики України.

Список використаних джерел:

1. Аналітичний огляд «місце України у рейтингу світового банку doing business». *Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Департамент регуляторної політики та підприємництва.* URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9cd60d26-fa44-481c-bb2a-1b28c713081f&title=AnalitichniiOgliadmistseUkrainiUReitinguSvitovogoBankudoingBusiness> (дата звернення: 21.04.2021)
2. Словник термінів і фраз від Податкового управління США. *Вісник МСФЗ.* URL: https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/fzz00084 (дата звернення: 20.04.2021).
3. OCDE (2007). Offshoring and Employment: Trends and Impacts. URL: <https://www.oecd.org/sti/ind/offshoringandemploymenttrendsandimpacts.htm> (дата

звернення: 17.04.2021).

Шостак Анастасія Ігорівна,
здобувач 3 курсу спеціальності менеджмент
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ЗАЙНЯТІСТЬ» ТА «БЕЗРОБІТТЯ»

Поняття зайнятості - одна з фундаментальних категорій ринку праці. Характерні особливості зайнятості становлять інтерес не тільки в економічній сфері, а й служать ключовими показниками, які відображають політику держави в сфері праці, ставлення до людини як до особистості і основний продуктивної сили суспільства.

В рамках класичної економічної теорії А. Сміт вважав, що прагнення і діяльність людей ґрунтуються на їх власних інтересах, особистій вигоді. Головна ідея А. Сміта полягає в тому, що в умовах ринку і вільної конкуренції особистий інтерес, «невидима рука», гарантує рівновагу і непогрішність в суспільстві, досягнення індивідуального і загального блага.

Англійський економіст Д. М. Кейнс, у свою чергу, заперечував класичну теорію зайнятості, яка стверджувала, що рівень зайнятості знаходиться в руках робітників і їх згода працювати за нижчу зарплату, збільшує зростання зайнятості.

Повна зайнятість характеризує такий стан, при якому забезпечені роботою все нужденне в ній і бажаючі працювати, що відповідає наявності збалансованості між попитом і пропозицією робочої сили.

Ефективна зайнятість характеризується з двох точок зору: з економічної, як найбільш раціональне використання людського ресурсу і соціальної як найбільш повна відповідність інтересам людини праці.

Безробіття-це явище, органічно пов'язане з ринком праці. За визначенням Міжнародної організації праці-безробітним визнається будь-хто, хто на даний

момент не має роботи, шукає роботу і готовий приступити до неї.

Рівень зайнятості є економічним чинником, що грає важливу роль у багатьох відношеннях. Природно, що по рівню зайнятості судять про стан економіки.

Рівень зайнятості - це основоположний індикатор. Про цю важливу характеристику слід пам'ятати, особливо за часів економічного спаду [2, с. 71].

Безробіття вважається, з одного боку, важливим стимулятором активності працюючого населення, а з другого — великим суспільним лихом. Всі країни докладають багато зусиль до подолання безробіття, але ніякій ще не вдалося ліквідувати його повністю.

У таких країнах з розвиненою соціально орієнтованою економікою, як Японія, Німеччина, США та ін., кількість безробітних, за різними даними, досягала не менше 2,0 — 3,0 % загальної кількості працездатних.

Експерти Міжнародної організації праці вважають, що в наступні роки в середньому в світі безробіття становитиме близько 10 % і повністю ліквідувати його не зможе жодна країна.

Безробіття відповідає стану незайнятості працездатного населення та має негативні економічні й соціальні наслідки для усього населення регіону, де набуло особливого поширення.

Як визначено у положеннях Міжнародної організації праці (МОП) – «безробітні - особи у віці 16-60 років (зареєстровані в державній службі зайнятості), які одночасно задовольняють трьома умовам:

- не мали роботи (прибуткового заняття);
- в активному пошуку роботи або намагались організувати приватну справу упродовж останніх 4-х тижнів, що передували опитуванню;
- готові приступити до роботи впродовж двох найближчих тижнів.

Згідно методичних рекомендацій наданих Державною Службою Статистики України «рівень безробіття розраховується як відношення чисельності безробітних, які зареєстровані в державній службі зайнятості, до працездатного населення працездатного віку» [6].

В свої дослідженнях А.Г. Савченко стверджує, що «значним недоліком такої методики розрахунку полягає у заниженні реального числа безробітних, оскільки в країнах, де соціальна допомога безробітним низька або де-факто відсутня, багато осіб не реєструються як безробітні на біржі праці. Згаданий феномен також спостерігається у сільських регіонах, де працездатне населення займається обробленням (власної) землі, що не охоплюється статистикою як діяльність господарювання» [3, с. 169].

Як стверджує І.Ф. Радіонова в своїх дослідженнях, саме «Артур Оукен на прикладі США математично виразив зв'язок між рівнем безробіття і відставанням обсягу ВВП. Він сформулював закон, згідно з яким країна втрачає 2-3 % фактичного ВВП відносно потенційного ВВП, коли фактичний рівень безробіття збільшується на 1 % порівняно з його природним рівнем» [4]:

$$(Y_f - Y_p) / Y_p = -\lambda * (U_f - U_p) \quad (1)$$

де Y_f — фактичний ВВП, Y_p — потенційний ВВП, U_f — фактичний рівень безробіття, U_p — природний рівень безробіття, λ — емпіричний коефіцієнт чутливості ВВП до змін циклічного безробіття (коефіцієнт Оукена).

В якості приклада науковець припускає, що « $\lambda = 2,5$. Тоді закон Оукена формулюється так: якщо фактичний рівень безробіття U_f перевищує природний рівень U_p на 1 %, то відставання обсягу ВВП становить 2,5 %. Це відношення (і :2,5 або 2:5) дозволяє обчислити абсолютні втрати продукції, які пов'язані з будь-яким рівнем безробіття» [4].

Забезпечення зайнятості - це комплекс соціально-економічних і правових заходів, спрямованих на реалізацію права кожного на повну, продуктивну і вільно обрану зайнятість та протидію розвитку негативних наслідків безробіття.

В Україні домінує тип зайнятості, що відповідає технологічному способу виробництва, який ґрунтується на ручній та механізованій праці – це переважання промисловості і сільськогосподарської трудової діяльності з широким застосуванням простої фізичної праці (близько 40% загальної чисельності працюючих).

Державна політика зайнятості має спрямовуватись на створення нових

продуктивних робочих місць.

Навіть в умовах фінансової кризи політику створення нових робочих місць можна було б реалізувати за допомогою використання непрямих економічних важелів – податкових пільг, розвитку малого й середнього бізнесу, залучення іноземних інвестицій тощо.

Список використаних джерел:

7. Закон України «Про зайнятість населення» від 04.03.2021, підстава - 1212-IX. 5067-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
8. Каньоса М.І. Економіка підприємства: Навч. посібник для спец. вищ. закладів. Кам'янець–Подільський. Абетка. 2012. 185 с.
9. Савченко А.Г. Макроекономіка. Підручник. Київ. Либідь, 2014. 288 с.
10. Радіонова І.Ф. Макроекономіка та економічна політика. Київ. Таксон. 2012. 237 с.
11. Офіційний сайт Міжнародної організації праці. URL: <https://www.ilo.org/global/standards/lang--en/index.htm>
12. Офіційний сайт Державної Служби Статистики України. URL: https://ukrstat.org/uk/metod_polog/metod_doc/2011/12/metod.htm

Штепа Юрій Романович,
бакалавр за спеціальністю 051 Економіка
освітня програма Економічна кібернетика,
Класичний приватний університет

ПІДХОДИ ДО МОДЕЛЮВАННЯ ПОКАЗНИКІВ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ

Глобальне використання інформаційних технологій сприяло створенню нового суспільства, яке характеризується безперервними потоками інформації та вирішальною роллю новітніх технологій. В Україні функціонувала Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки, метою якої було формування заходів для цифрового розвитку, як найбільш

релевантного для України з точки зору викликів, потреб та можливостей [1]. Зі зміною підґрунтя економіки та поширенням цифрових технологій змінюється і характер злочинів. Однією з головних проблем у Концепції відзначають зростання кіберзлочинності в умовах збільшення кількості інформаційних систем, які використовують персональні дані [1].

Отже, розвиток інформаційних технологій сприяє і розвитку нових видів злочинів у кіберпросторі: все більше злочинів фіксується у сфері онлайн-платежів. Глобальна пандемія та перехід багатьох сфер життя в онлайн-режим сприяло розповсюдженню таких видів злочинів як фішинг, підробка, вимагання та різні види шахрайства з використанням Інтернету особливо щодо найбільш вразливих верств населення суспільства, за даними [2] жертвами частіше стають люди старше 60 років, вони складають 23% серед усіх інших вікових груп населення. За даними доповіді [2] втрати суспільства в США від кіберзлочинів склали більше ніж 4,1 млрд. доларів, що на 69% більше ніж у 2019 році.

Запровадження Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства повинно було сприяти координації діяльності правоохоронних органів та створенню механізму швидкого реагування відповідних служб із метою усунення наслідків правопорушень [1]. Для оцінювання та прогнозування рівня кіберзлочинності можна використовувати математичні методи та моделі. Так як злочинність є складним соціально-економічним явищем, то для моделювання необхідно обробляти великі масиви даних економічних та соціально-демографічних показників, здійснювати моніторинг соціальних мереж, форумів, сайтів тощо.

Залежність рівня розвитку цифровізації економіки та зростання рівня кіберзлочинності доведено у роботі [3]. Для моделювання рівня злочинності часто застосовують кластерний аналіз. Так у дослідженні [4] використовують дані судової статистики для розподілу регіонів за рівнем та структурою злочинності, також у цій роботі досліджено та виявлено міру залежності деяких економічних та соціально-демографічних факторів та показників судової

статистики.

Також використовують сучасні методи інтелектуальної обробки даних. Так у роботі [5] зазначають, що наразі для аналізу статистичних даних з бази даних ФАКТ реєстрації злочинів МВС України використовують процедуру HPBNET. Ця процедура відноситься до високопродуктивних процедур HPDM (High-Performance Data Mining), яка дозволяє будувати різноманітні типи мереж Байєса – наївна мережа Байєса, дерево доповнена мережа Байєса (Tree-Augmented Network – TAN), наївна збільшена мережа Байєса (BAN), структура батько-дитина (Parent-Child – PC) та ковдра Маркова (Markov Blanket) [5]. Такий підхід дозволяє автоматично обирати найкращу модель та робити досить точні прогнози щодо рівня злочинів. У цих моделях використовуються дані щодо кількості зареєстрованих безробітних загалом в країні, кількості зареєстрованих безробітних чоловічої статі, кількості безробітних жіночої статі, кількості безробітних в містах, кількості безробітних в селах, сезонної компоненти-індикатору [5].

Отже, функціонування цифрової економіки сприяє ширшому розповсюдженню кіберзлочинності, що вимагає прогнозування її рівня, моделювання її показників для створення ефективних важелів протидії таким видам злочинів з розробкою практичних рекомендацій для її запобігання.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (дата звернення 20.04.2021)
2. The 2020 Internet Crime Report. FBI National Press Office URL : https://www.ic3.gov/Media/PDF/AnnualReport/2020_IC3Report.pdf (дата звернення 20.04.2021).
3. Ніколіна І. І., Гулівата І. О. Моделювання кіберзлочинності як загрози цифровізації економіки. Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво. Луцьк. 2020. Випуск № 39. С.190-196.

4. Ларченко М. О. Моделювання кількісних показників злочинності за допомогою алгоритмів кластерного та канонічного аналізу. Соціологія права. 2020. № 1. С. 39-47.

5. Терентьев О. М., Коршевнюк Л.О., Просьянкіна-Жарова Т. І. Аналіз, моделювання та прогнозування статистичних даних щодо злочинності на основі використання SAS технологій. Інтелектуальні системи прийняття рішень та проблеми обчислювального інтелекту : зб. наук. праць за матеріалами міжнародної конференції (ISDMCI 2015), 25-28 травня 2015 р., м. Залізний порт. Херсон : ХНТУ, 2015. С. 319–320.

Фісуненко Надія Олександрівна,

кандидат економічних наук,
доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту ФСПОУ
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Хом'як Андрій Романович,
здобувач 3 курсу спеціальності «Економіка»
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРИПТОВАЛЮТ

Криптовалюта – це цифрова або віртуальна валюта, яка використовує криптографію для забезпечення безпеки (через це її важко підробити). Визначальною рисою на думку сучасного економіста О.М. Кравчук визначено, що «криптовалюти є те, що це вона не випускається жодним центральним органом, що, теоретично, надає їй імунітет від урядового втручання або маніпуляцій. Криптовалюта – це швидка і надійна система платежів і грошових переказів, заснована на новітніх технологіях і не підконтрольна жодному уряду» [1].

Криптовалюта є альтернативним вираженням звичайної валюти і має низку своїх переваг та недоліків.

До переваг криптовалюти можна віднести: відкритий код алгоритму дає змогу добувати криптовалюту кожному; анонімність транзакцій; відсутність

єдиного цифрового банку; відсутність контролю за транзакціями та платежами; гроші зберігаються децентралізовано; емітується обмежена кількість монет; неможливо скопіювати.

Недоліки криптовалюти є: через відсутність регулюючих механізмів немає гарантії збереження електронних криптогаманців; висока мінливість криптовалюти; можливі заборони з боку національних регуляторів; неможливість поновити гроші у гаманці у разі втрати паролю; з часом майнінг перестає бути рентабельним для окремих користувачів. Але деякі з переваг криптовалюти є одночасно і її недоліками. Так, повна анонімність і конфіденційність транзакцій роблять можливим спекулювання валютою та використання її для злочинних операцій, таких як торгівля людьми, контрабанда наркотиків, фінансування тероризму тощо. Найбільшою проблемою криптовалют зараз залишається різке коливання курсу. Це не дає змогу використовувати криптовалюти як платіжний засіб.

На сьогодні науковці [2] досліджуючи основи оцінки пропозиції інвестиційних ресурсів також розглядають криптовалюту, як інвестиційний ресурс, що дозволить збільшити її вплив на ринок інвестиційних ресурсів не тільки в будівельній галузі, але на інвестиційному ринку взагалі.

Іншим недоліком криптовалют можна вважати поки що невисокий рівень довіри населення до них. Зараз дуже популярною є думка про схожість криптовалют і деяких блокчейн-проектів із фінансовими пірамідами чи «пірамідними схемами», які базуються на бізнес-моделі з обіцянням першим вкладникам прибутку за рахунок вкладання наступних, що насправді не є дійсним [3].

Щодо ставлення України до цього питання, то об'єктивно наявний дисбаланс між економічними реаліями ринку та розвитком законодавства, що ускладнює створення формально-інституціональних норм регламентації процедури емісії та обігу криптовалют і посилює можливі ризики на макро- і мікрорівнях. Криптовалюту в Україні можна заробити, купити або подарувати. В Україні криптовалюта не є розповсюдженим засобом платежу серед

підприємств, нею також «проблематично розплатитися за товари чи послуги, лише одиниці онлайнмагазинів і підприємств зазначають на своїх сайтах, що приймають криптовалюту як оплату товарів чи послуг».

Натепер відсутня юридична регламентація використання криптовалют. Незважаючи на інституціональну невизначеність, у 2017 р. Україна впевнено увійшла до числа країн-лідерів із використання криптовалют. Найбільш популярними в Україні криптовалютами є Bitcoin, Ethereum, Dash, Monero, Ripple, їм належить 91% сумарної капіталізації. За кордоном теж не все однозначно. У деяких країнах роботодавці вже виплачують своїм працівникам зарплати в криптовалюті (зазвичай тим, хто працює через мережу Інтернет), в Україні така практика лише починає поширюватися. Заробітну плату в криптогрошах серед українців сьогодні отримують здебільшого фахівці ІТ-сфери, які працюють на закордонні компанії. Ця індустрія тільки розвивається, однак ігнорування державними структурами того факту, що такі передові електронні технології стають в Україні одним із способів для взаєморозрахунків громадян та юридичних осіб, є упущеною можливістю оптимізації фінансового ринку. Криптовалюти – це не фіатні гроші, однак у великій кількості юрисдикцій інших країн вже є широкий спектр законів, які слугують основою для сплати податків від доходу, продажу або купівлі незалежно від вибраного засобу платежу.

Це дає змогу говорити про подальше оподаткування бірж чи пунктів обміну криптовалют в онлайн-мережі згідно з національним законодавством України. А тому здійснити певні зміни у проекції на світовий досвід саме в Україні цілком реально. Можна інтегрувати нові технології, що пов'язані з криптовалютами, в уже наявну фінансову систему.

У нашій країні є величезні перспективи розвитку криптовалют, і за правильного підходу країна могла б отримати певні дивіденди від проведення раціональної політики щодо обігу та використання криптовалют, зокрема від оподаткування цієї сфери [4, с. 773-774]. На сьогоднішній день функціонування криптовалютного ринку характеризується такими особливостями:

- 1) тиша на ринку ICO (первинного розміщення токенів);
- 2) перепони у легалізації ETF (Exchange Traded Fund) 221 фондів;
- 3) поява та зростання ролі стейблкоїнів (віртуального активу з жорсткою прив'язкою до певних реальних активів – валюта, золото тощо, наприклад, Tether);
- 4) підготовка до випуску CBDC (Central Bank Digital Currency) – криптоверсій звичайних валют (криптовалюти, що емітовані центральними банками);
- 5) успішне застосування блокчейн-технології у реальному та фінансовому секторах;
- 6) розширення торгівлі деривативами на криптовалюти;
- 7) збереження ролі OTC-трейдингу (позабіржової торгівлі безпосередньо між клієнтами і маркетмейкерами);
- 8) поступове зниження прибутковості майнінгу;
- 9) розчарування дрібних інвесторів у криптовалюти як активі (для криптовалют характерні великі коливання цін, неможливо зробити надійний прогноз їх майбутньої вартості. Це підтверджує обвал біткоїна з пікового значення 19,3 тис. дол. у грудні 2017 року до нижче за 3,3 тис. дол. у грудні 2018 року) [5, с. 22].

Список використаних джерел:

1. Кравченко О. М, Батюк Л. А. Проблеми функціонування підприємств аграрного сектору економіки України в умовах модифікації ринкових механізмів ціноутворення. *Вісник ХНТУСГ: Економічні науки*. 2015. № 162. С. 196–203.
2. Yuri Chirichenko, Nadiia Fisunenکو. Methodical bases of the proposal evaluation of investment resources in the construction industry. *Financial Markets, Institutions and Risks*. Issue 2(3), 2018 P.76-86.
3. Офіційний веб-сайт Національного банку України. Грошово-кредитна та фінансова статистика. URL: <https://bank.gov.ua/statistic/sector-financial>
- Naisbitt В. Commentary: The Risks of Rising Global Indebtedness. *National*

Institute Economic Review. 2018. Vol. 245. URL:
<https://doi.org/10.1177/002795011824500103>

4. Pashak, Y., Civcir I. and Ozdeser, H. (2019), Explaining Nigeria's economic growth: balance of payments constrained growth approach with external and internal imbalances. *South African Journal of Economics*, vol. 87, is. 3, pp. 376 – 413. URL:
<https://doi.org/10.1111/saje.12216>

Фісуненко Надія Олександрівна,

кандидат економічних наук,
 доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту ФСПОУ
 Дніпропетровського державного
 університету внутрішніх справ

Бондаренко Владислав Сергійович,

здобувач 3 курсу спеціальності «Менеджмент»
 Дніпропетровського державного
 університету внутрішніх справ

Киселюк Антон,

здобувач 3 курсу спеціальності «Менеджмент»
 Дніпропетровського державного
 університету внутрішніх справ

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ СТРУКТУРИ ТА ІНФРАСТРУКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Економіка будь-якої країни є складною системою – сукупністю елементів та підсистем, між якими існує тісний взаємозв'язок, склад та співвідношення цих елементів, а також взаємозв'язки між ними становлять структуру економіки.

Національна економіка має складну зовнішню (загальну) й внутрішню (функціональну) макро- й мікроекономічну структуру, яка формально є динамічною взаємодією окремих сегментів ринку (ресурсів, продуктів, грошей, інвестицій) та їхніх елементів (попиту й пропозиції, цін і витрат, доходів і видатків) і формально може бути інтерпретована через низку функціональних макроекономічних і мікроекономічних пропорцій (між сукупним попитом і сукупною пропозицією, продуктивністю праці й зарплатою, інвестиціями й заощадженнями, експортом та імпортом продукції).

До специфічних факторів розвитку та функціонування національної економіки слід віднести чинники природно-кліматичного, економіко-географічного, технічного, соціокультурного характеру, вони зазвичай, відрізняються стійкістю, довготривалістю і не схильністю до швидких змін.

Національна економіка пов'язана з якою-небудь формою господарства, формацією або ступенем індустріального розвитку, вона може відображати різні шаблі суспільства, надаючи їм національну своєрідність.

В національній економіці виокремлюють такі основні види інфраструктури: виробнича; соціальна; ринкова [3].

Виробнича інфраструктура - це сукупність одиниць національної економіки, основною метою функціонування яких є забезпечення нормального функціонування виробничого процесу. Наприклад, вантажоперевезення, тонажного судоперевезення і т. д.

Соціальна інфраструктура - це сукупність одиниць національної економіки, функціонування яких пов'язано із забезпеченням нормальної життєдіяльності населення і людини.

Ринкова інфраструктура – це сукупність галузей, підгалузей, видів економічної діяльності, які забезпечують нормальне функціонування національного господарства.

Національний ринок – це сукупність економічних відносин між економічними суб'єктами в межах окремої країни з приводу купівлі-продажу товарів, факторів виробництва та фінансових активів.

Елементи ринкової інфраструктури – фактично посередники між виробниками і споживачами як двома основними суб'єктами ринку, що забезпечують швидкий та безперебійний рух товарів і послуг від підприємств до кінцевих споживачів [1].

До функцій ринкової інфраструктури входять: зниження ризику в бізнесі; прискорення обороту продуктів і ресурсів; наближення товарів і послуг до покупців; розвиток підприємств шляхом випуску та розміщення цінних паперів; збільшення кількості робочих місць; підвищення професійного рівня

працівників

Сучасна інфраструктура України відрізняється своєю нерозвиненістю і низькою інвестиційною привабливістю, на це положення впливає низька купівельна спроможність населення і перекіс національної економіки у бік експорту сировини [6].

Науково-технічний прогрес та еволюційне зростання продуктивних сил суспільства знаменує перехід виробництва на більш високу сходинку економічного розвитку.

У сучасних умовах врівноваження екосистеми «природа (навколишнє середовище) – людина – наука – техніка» стає необхідною умовою для забезпечення зростання продуктивних сил суспільства [4].

Людина, її знання та творчий, інтелектуальний потенціал у поєднанні з інтенсивним розвитком науки стають рушійною силою інтенсифікації інноваційного виробництва в економіці знань.

Впровадження основ ринкової економіки поставило у низку ключових для України питання трансформації інфраструктури, її переходу на ринкові рейки.

Сучасну ефективну ринкову інфраструктуру складають такі інституціональні структури, в яких оптимальним є поєднання гнучкості, адаптивності та продуктивності [2].

Національна економічна діяльність здійснюється одночасно великою кількістю об'єктів, мотиви поведінки яких обумовлені, з одного боку розмаїттям інтересів і потреб, а з другого боку різноманітністю засобів і методів, за допомогою яких вони ці інтереси та потреби реалізують, а також різними можливостями доступу до необхідних засобів і методів

Ринкова інфраструктура є сукупністю інститутів, які забезпечують матеріально-технічні, фінансові та трудові умови для розміщення і функціонування суб'єктів господарювання [5].

Складові інфраструктури планової економіки знаходились у занедбаному стані, а безсистемна діяльність щодо її поліпшення та включення ринкових важелів регулювання не дозволила створити інфраструктурний фундамент для

регулювання економічних процесів.

Список використаних джерел:

1. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / за ред. акад. НАН України В. М. Гейця. Київ. Ін-т екон. прогнозів.; Фенікс. 2013. – 1008 с.

2. Князевич А.О. Інноваційна інфраструктура України: міжнародна оцінка та тенденції розвитку. *Економіка та держава*. 2015. № 8. С. 9 – 12

3. Савченко В.Ф. Національна економіка. Підручник. Чернівці. Видавництво ЧДІЕУ. 2014. 134 с.

4. Чукаєва І. Виробнича інфраструктура: сутність та проблеми її розвитку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. №4. С. 98 – 101

5. Ясенецький В.С. Передумови державного втручання в роботу ринкової інфраструктури. *Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво»*. 2015. №5. С. 77 – 81

6. Yuri Chirichenko, Nadiia Fisunenکو. Methodical bases of the proposal evaluation of investment resources in the construction industry. *Financial Markets, Institutions and Risks*. Issue 2 (3), 2018 P.76-86.

Яцків Вікторія Василівна,
курсант н.г. ФЕБ-742
факультету підготовки фахівців для підрозділів
стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий курівник:
викладач кафедри фінансових та стратегічних розслідувань
підполковник поліції
Юр'єв Денис Сергійович

ПРАКТИКА ВІКТИМОЛОГІЧНОГО ЗАПОБІГАННЯ ІГРОМАНІЇ В УКРАЇНІ

Основною фігурою у віктимології є жертва злочину, під якою розуміють людину, якій безпосередньо або опосередковано заподіяно злочином шкоду. Жертвою злочину визнається фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральну, фізичну або майнову шкоду, а також юридичну особу, якій завдано майнової або репутаційної шкоди [1, с. 124].

Зайняття гральним бізнесом, як незаконний вид підприємницької діяльності з надання доступу до азартних ігор має вплив, у тому числі, на споживачів таких послуг – гравців. Таким чином, особам, які грають в азартні ігри, може бути спричинено шкоду внаслідок вчинення злочину, передбаченого ст. 203-2 КК України [2, с. 61]. Наприклад, може бути спричинено шкоду гравцям через витрачання коштів на гру або програш у грі, в окремих осіб може виникнути та розвинутиися залежність від азартних ігор. Крім того, внаслідок витрачання коштів та їх нестачі окремі особи можуть потрапити в залежність від інших осіб або фінансових установ через кредитування. Не можливо залишити поза увагою й оточення гравців, і в першу чергу родинне оточення. Саме близькі люди переносять на собі весь тягар страждань від ігрової залежності їх родича, який окрім морального впливу на сім'ю, нерідко вводить її до скрутного матеріального становища через постійні витрати на гру.

Отже, при дослідженні грального бізнесу не можна обійти увагою гравців, оскільки без попиту на азартні ігри буде відсутня і пропозиція у вигляді надання

гральних послуг. Тому для досягнення цілей даного кримінологічного дослідження особливу увагу необхідно звернути на віктимологічне запобігання ігроманії.

Віктимологічне запобігання злочинності становить собою систему заходів, спрямованих на формування на рівні не лише окремої особистості, а й малих соціальних груп і всього суспільства, тобто це запобігання спрямовується на конкретні соціальні процеси та явища на різних рівнях соціальної системи. Цей напрям запобігання може здійснюватися на тих самих рівнях, що й запобігання злочинності, та поділятися на загальносоціальне віктимологічне запобігання; спеціально-віктимологічне та індивідуальне віктимологічне запобігання.

Загальносоціальне віктимологічне запобігання можна визначити як комплекс різноманітних заходів, спрямованих на розвиток і вдосконалення суспільних відносин, усунення або нейтралізацію разом із тим чинників, що сприяють віктимізації населення. Воно включає соціально-економічні, культурні, виховні, правові, організаційні та інші заходи. У зв'язку зі специфікою аналізованого злочину важливими є заходи соціально-економічного характеру. На рівні віктимологічного запобігання всі заходи мають особливий зміст, оскільки спрямовані на потерпілих осіб. Заходи соціально-економічного характеру в межах загальносоціального віктимологічного запобігання збігаються із соціально-економічними заходами загальносоціального запобігання гральному бізнесу, але мають інший зміст, оскільки спрямовані на потенційних споживачів послуг з надання доступу до азартних ігор. Додатково до вказаних заходів необхідно додати боротьбу з безробіттям, оскільки присутність уявного виграшу в азартній грі, на думку багатьох гравців, є легким засобом поправити свій майновий стан і не спонукає їх до суспільно-корисної праці.

Спеціально-віктимологічне запобігання полягає в тому, щоб держава й відповідні суб'єкти боротьби зі злочинністю завчасно випереджали процес кримінальної віктимізації людей шляхом впливу на ті негативні явища та процеси, що можуть відбуватися (чи вже відбуваються) в суспільстві. Залежно

від того, на які явища і процеси спрямовані профілактичні віктимологічні заходи, виділяють такі їх види: заходи випередження віктимності, заходи обмеження віктимності і процесу віктимізації, усунення віктимізації й віктимності, заходи захисту і безпеки [3, С. 278].

Заходи випередження віктимності населення правового характеру передбачають прийняття низки нормативно-правових актів, у яких закріплювалися б механізми проведення виховних, культурних, організаційних та інших заходів, питання їх фінансування, компетенція відповідних органів і посадових осіб щодо їх проведення.

Індивідуальне віктимологічне запобігання гральному бізнесу є різновидом запобіжної діяльності, спрямованої на конкретну особу з підвищеним рівнем віктимності для недопущення вчинення стосовно неї вказаного злочину. Враховуючи особливості жертви від зайняття гральним бізнесом, доцільним розглянути індивідуальне віктимологічне запобігання у двох аспектах: (1) у відношенні осіб, які з великою ймовірністю можуть стати жертвою грального бізнесу і (2) у відношенні осіб, які мають патологічну психологічну залежність від азартних ігор.

Об'єктом індивідуального віктимологічного запобігання для осіб, які з великою ймовірністю можуть стати жертвою від участі в азартних іграх, є: поведінка та спосіб життя осіб, які мають підвищену віктимність, а саме, схильні до участі в азартних іграх; соціальні, психологічні особливості індивідів, що сприяють їх перетворенню на жертву від злочинів, передбачених ст. 203-2 КК України; негативні умови оточуючого середовища особи, які впливають на віктимність, а саме, стосунки в родині, найближче оточення.

Підсумовуючи викладене, необхідно зауважити, що віктимологічне запобігання ігроманії спрямовується на недопущення поширення серед населення такого негативного соціально-психологічного феномену, що виражається у стійкому захопленні грою. Це запобігання відіграє важливу роль у структурі всього запобігання гральному бізнесу, адже саме наявність

психологічної залежності до азартних ігор деяких осіб є основною умовою для організації цього незаконного виду господарської діяльності.

Найбільш ефективним напрямком віктимологічного запобігання ігроманії, вважаємо індивідуальне віктимологічне запобігання, оскільки при його здійсненні можна враховувати індивідуальні риси й особливості, притаманні кожному гравцеві, завдяки чому обрати ефективніші засоби впливу.

Список використаних джерел:

1. Кримінологія: підручник / за ред.: В.В. Голіна, Б.М. Головкін, М.Ю. Валуйська та ін. Харків: Право, 2014. 440 с.

2. 219. Рябчук С.В. Окремі питання віктимологічного запобігання ігроманії в Україні. Актуальні питання теорії і практики застосування сучасного вітчизняного та міжнародного права: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 8-9 червня 2018 р.). Київ: Центр правових наукових досліджень, 2018. Ч. 2. С. 61-64.

3. Потерпілий від злочину (міждисциплінарне правове дослідження): монографія / заг. ред. Ю.В. Бауліна, В.І. Борисова. Харків: Кроссруд, 2008. 364 с.

Коваленко-Марченкова Євгенія Вікторівна,
к.е.н., доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Сокол Руслана Володимирівна,
студентка 4 курсу факультету соціально-психологічної освіти та управління
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

УМОВИ ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Значна кількість вчених розглядають структуру національної економіки як внутрішню, впорядковану систему стійких і узгоджених взаємозв'язків між складовими об'єкта. Розглянувши наукові матеріали [1], можна стверджувати,

що оптимальна структура національної економіки поділяється на шість ланок, які формують особливості національної ідентичності та загальні принципи функціонування. Перший пункт включає в себе єдине законодавство, грошову одиницю і економічний простір. На одному рівні з законодавством і економічним простором знаходиться наявність різних організаційно-правових форм господарювання. Другим пунктом виступає територіальна приналежність країни і на рівні з цим єдина грошово-кредитна та фінансова системи. Третім пунктом є нерозривність процесів виробництва, розподілу і споживання матеріальних благ, послуг і духовних цінностей. На рівні з цим відносять тісні зв'язки між суб'єктами господарювання та загальним відтворювальним комплексом.

Самоорганізація та саморозвиток ринкового середовища є складністю системи національної економіки. Структурні зміни національної економіки за впливом на вектори соціально-економічного розвитку суспільства набувають вирішального значення у системі трансформацій [2]. В свою чергу, нам відоме таке поняття як «структурні зміни», завдяки яким, досліджуються кількісні та якісні закономірності, ідентифікуються тенденції розвитку економіки.

Розглядаючи структуру економіки, з погляду відтворювальних процесів, К. Маркс стверджував, що на зміну капіталізму прийде комунізм, який посилить роль держави в економіці і призведе до якісних структурних зрушень в економіці. На наш погляд, вагомий вплив на сучасну структуру економіки України був здійснений при формуванні радянської економіки, яка, відповідно, перейшла у спадок вітчизняній економіці. Такі явища і дослідження були передмовою структурних змін і тенденцій, які відбуваються зараз, у більш інноваційному і прогресуючому середовищі.

Фундаменталісти концепції сталого розвитку стверджують про поступове зміщення пріоритетів у економічних та соціальних цінностях людини, зокрема акценти зміщуються з виключно матеріального добробуту на нематеріальний (доступність соціально-гуманітарних послуг – якість освіти, систем охорони здоров'я, рівень безпеки тощо) [3]. Це забезпечує стимулювання вищих рівнів

економічного розвитку. Також, особливе місце в концепції сталого розвитку відводиться впливу бідності на економічний та екологічний розвиток. Таке поступове зміщення відбувається зараз і буде відбуватися в майбутньому, набираючи обертів, маючи на меті досягнення пікової точки розвитку даного явища. Сучасні трансформаційні перетворення в Україні відбуваються на фоні структурних макроекономічних диспропорцій. Саме рівень і динаміка розвитку інноваційних процесів є індикатором економічного стану країни, потенційної можливості трансформації національної економіки [4]. Від рівня інноваційного розвитку залежить структура суспільного виробництва, ступінь національної безпеки, конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та національної економіки загалом, а також місце держави у глобальних просторово-часових координатах. Зростання ВВП країни, вирішення проблем галузей промисловості та підвищення їх експортного потенціалу суттєво залежать від освоєння новітньої високотехнологічної продукції, впровадження ресурсозберігаючих технологій [5].

Визнаючи загальнорикову логіку економічного розвитку, необхідно зауважити на визначальному впливі державного регулювання на зміст та структуру економічних процесів. З періоду подолання «Великої депресії», держава постійно виступає в якості домінуючого фактора в економічному розвитку. Політична доцільність виступає одним з головних факторів прийняття великої кількості управлінських економічних рішень. Тому, необхідно враховувати відповідний вплив, та розглядати національну економіку як відкриту підсистему суспільства, що знаходиться у діалектичному взаємозв'язку з політикою, соціумом, культурою.

Список використаних джерел:

1. Національна економіка: навч. посібник / за заг. ред. В. П. Решетило; Харк. нац. акад. міськ. госпва. – Х.: ХНАМГ, 2009 – 386 с.
2. Concerted Development of Social Cohesion Indicators. – Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2005. – 235 p.

3. Дзюблюк О. Монетарна політика як ключовий важіль реалізації антикризових заходів в економіці. Банківська справа. 2017. № 2. С. 3-26.

4. Мазаракі А. А., Лагутін В. Д. Внутрішній ринок України в умовах дисбалансів між виробництвом і споживанням, 2016. № 4.

5. Сіденко В., Юрчишин В. Світові тенденції монетарної політики та її українські особливості: аналітична доповідь. Політика монетарного розширення на підтримку зростання і розвитку / наук. ред. В. Юрчишин. Київ: Заповіт, 2016. 116 с.

Оскома Олена Володимирівна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аналітичної економіки
та менеджменту ФСПОУ
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Данилко Євгенія Костянтинівна,
студентка 1 курсу ФСПОУ
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Для стійкого розвитку держави необхідною передумовою є забезпечення належного рівня її економічної безпеки. Подолання економічної кризи в Україні є одним з пріоритетів політики забезпечення економічної безпеки держави. Зовнішня агресія проти України критично погіршила динаміку соціально-економічного розвитку, що посилило макроекономічні дисбаланси та погіршило перспективи подальшого економічного росту. Теоретичною основою дослідження проблеми економічної безпеки України є, перш за все, з'ясування сутності поняття «економічна безпека», його розвитку і місця у системі національної безпеки.

Над питанням економічної безпеки працювали і працюють провідні вітчизняні та зарубіжні вчені, серед них такі як: Ф. Агіон, О. Амоша,

О. Ареф'єва, С. Базу, Р. Барро, Б. Баумоль, Т. Васильців, Д. Вейл, О. Грунін, О. Гудзинський, Л. Донець, С. Ільяшенко, О. Єрмаков, О. Ляшенко, С. Кравченко, В. Мунтіян, Г. Пастернак-Таранущенко, В. Пономарьов, Н. Реверчук, С. Реверчук, П. Саблук, С. Теленик, Й. Шумпетер, С. Шкарлет, В. Шликов, В. Щербань, Ю. Яковець та ін.

Для сучасного стану економіки України як самостійної незалежної держави, утвердження її як суб'єкта світового співтовариства особливо актуальними є проблеми забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку, формування механізму протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам, підвищення рівня життя населення, розвитку системи міжнародної економічної взаємозалежності [2].

Економічна і політична ситуація, яка сформувалася в Україні сьогодні, революційні та воєнні події останніх років – усе це спричинило динамічні зміни в державі, особливо це вплинуло на її безпеку. Безпека як система корінних, типових властивостей будь-якої країни втілює всі сфери різних галузей життєдіяльності й розвитку людини, суспільства, держави і природи. Загалом, безпеку можна визначати як якісну характеристику об'єкта (системи), здатність об'єкта до існування і розвитку та його захищеність від внутрішніх і зовнішніх загроз. Місце, роль і пріоритет кожного з елементів безпеки визначаються обставинами, що реально складаються на певний період часу всередині й зовні об'єкта [5].

Невід'ємною складовою національної безпеки є економічна безпека держави. Вона відіграє вирішальну роль у досягненні економічного суверенітету держави, забезпеченні економічного розвитку, реалізації ефективної соціальної політики, убезпеченні суспільства від екологічних стихій, зростанні національної конкурентоспроможності в умовах міжнародної економічної взаємозалежності. Створення ефективної системи економічної безпеки держави дає можливість вчасно виявляти загрози національним економічним інтересам і запобігати заподіяння збитків соціально-економічній

системі в цілому. Поліпшення системи економічної безпеки набуває особливої актуальності для країн, які переживають трансформаційну кризу та загострення притаманних їй суперечностей [3].

Економічна безпека – одна з визначальних складових державотворчого процесу в умовах глобалізованого світу. Закономірності конвергенції й інтеграції економічних систем окремих держав та їх груп є об'єктивними та неминучими, а надто з початком інтенсивної діджиталізації транскордонного капіталообігу, формуванням та зміцненням глобальних платіжних систем, проникненням взаємних кредитних зобов'язань до най\$ глибших підвалин міждержавних і міжнародних відносин [4].

Прийнятим Законом України «Про національну безпеку України» серед основних напрямів державної політики з питань національної безпеки в економічній сфері визначено:

дотримання норм міжнародного права, участь в інтересах України у міжнародних зусиллях з підтримання миру і безпеки, міждержавних системах та механізмах міжнародної колективної безпеки; забезпечення збалансованого розвитку бюджетної сфери, внутрішньої і зовнішньої захищеності національної валюти, її стабільності, захисту інтересів вкладників, фінансового ринку;

прискорення прогресивних структурних та інституціональних змін в економіці, поліпшення інвестиційного клімату, підвищення ефективності інвестиційних процесів;

сталий розвиток національної економіки, громадянського суспільства і держави для забезпечення зростання рівня та якості життя населення;

інтеграція України в європейський політичний, економічний, безпековий, правовий простір, набуття членства в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору, розвиток рівноправних взаємовигідних відносин з іншими державами;

державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямовується на забезпечення воєнної, зовнішньополітичної, державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, кібербезпеки України тощо[6].

Визначальним завданням державної політики повинно бути створення рівних умов для ведення бізнесу та інвестування економіки України суб'єктами господарювання різної форми власності, здійснення процесу інвестування на прозорих та цивілізованих засадах, поліпшення структури інвестиційних джерел. Політика держави при цьому буде сконцентрована на прискоренні темпів економічного зростання на власній відтворювальній (інвестиційній) базі та на достатній ринковій основі; запровадженні відкритих консультацій органів виконавчої влади з представниками суб'єктів господарювання, поширенні інформації про реальну економічну ситуацію, внутрішні та зовнішні ринки, кон'юнктурні процеси, нормативну базу; значному зниженні рівня тінізації вітчизняної економіки; створенні рівних умов для діяльності суб'єктів господарювання незалежно від форми власності та походження капіталу; формуванні ефективного конкурентного середовища; зміцненні фондового ринку, розвитку інститутів спільного інвестування, страхових та пенсійних фондів, ринку корпоративних цінних паперів, його інтегруванні у міжнародні ринки капіталу; створення додаткових економічних стимулів для залучення інвестицій в пріоритетні галузі економіки; утворенні ефективного механізму захисту інтелектуальної власності [2].

Забезпечення економічної безпеки – це гарантія самостійності та незалежності держави, умова стабільності й ефективного функціонування суспільства. Економічна безпека є видовою складовою частиною національної безпеки й водночас належить до системи категорій економічної теорії. У науковий обіг в Україні ця дефініція увійшла трохи більше ніж десять років тому, що є досить невеликим строком для її всебічного теоретико-методологічного аналізу. Про це свідчать наукові суперечності, зумовлені відсутністю єдиного підходу в розумінні сутності економічної безпеки, у розробці ефективних способів і засобів попередження загроз та опануванні ними і забезпеченні стабільного розвитку економічної системи країни. Через це розроблення фундаментальних і науково-прикладних проблем економічної

безпеки виражає не тільки запит економічної теорії, але й потребу господарської практики [1].

Отже, безпека орієнтована на забезпечення виживання соціальної системи, особи, суспільства і держави. Вона є відображенням відношення людини, соціуму і навколишнього світу до необхідних змін у базових соціальних сферах, що включає усвідомлення і формулювання цілей, вибір інструментів, оцінку та аналіз результатів. При цьому економічна безпека громадян розподілена на безпеку суспільства в цілому і безпеку груп або окремих осіб. Тому еволюція поняття «економічна безпека» здійснюється у об'єктивному змісті, без урахування якого поняття «економічна безпека» втрачає свою визначеність.

Список використаних джерел:

1. Акімова Л. М. Становлення системи економічної безпеки держави в Україні: сутність, рівні, складники // Публічне адміністрування: теорія та практика. 2018. №1 (19). URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-01\(19\)/index.html](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-01(19)/index.html).
2. Гбур З. В. Економічна безпека як одна зі складових забезпечення національної безпеки України на сучасному етапі // Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 18. С. 81–86.
3. Корчинський І. О. Основні загрози економічній безпеці держави в сучасних умовах розвитку: [розподілено вплив ключових загроз на економічну безпеку України через її основні складові] // «Ефективна економіка». Дніпро, 2019. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7369/>.
4. Повзун Д. І. Економічна безпека регіону як складова національної безпеки України // Економіка та держава. 2020. № 8. С. 89–94.
5. Попадинець Н. М. Основні чинники забезпечення економічної безпеки України // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2016. №2. С. 20–23.

6. Про основи національної безпеки України: Законом України «Про національну безпеку України» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 31. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#n355>.

Оскома Олена Володимирівна,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аналітичної економіки
та менеджменту ФСПОУ

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Калініна Ніна Русланівна,

студентка 1 курсу ФСПОУ
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

В умовах масштабної глобалізації питанням економічної безпеки, без якої неможлива стабільність і сталий розвиток національної економіки, приділяється багато уваги, але шляхи вирішення цих проблем не є універсальними для різних країн. Дослідження динаміки економічних процесів в Україні дозволяють дійти висновку, що вітчизняна економіка перебуває на стадії глибокої кризи. Сучасна економічна криза демонструє непередбачувані високі темпи подальшого погіршення стану національного господарства. І оскільки фактори економічного занепаду національного господарства склалися не за один рік, вони мають більш глибинний, а не поверхневий стан походження [3, с.17].

Попри велику кількість публікацій, водночас, залишається багато невирішених проблем у теорії та практиці економічної безпеки, яка є основною складовою національної безпеки держави. Окрім того, ситуацію ускладнює відсутність системності стосовно понятійного апарату у цій сфері, а також обґрунтованих пропозицій щодо впровадження сучасних методів та моделей управління економічною безпекою на всіх рівнях управління економікою.

Наведене, атакождинамічні зміни у сучасному політико-соціальному і економічному світовому середовищі зумовлюють подальших досліджень поняття економічної безпеки.

Головне призначення системи економічної безпеки полягає у забезпеченні сталого економічного розвитку країни, захисту національних інтересів, як суспільства, так і держави, мінімізації й нейтралізації ризиків їхньої життєдіяльності та в кінцевому рахунку – досягнення максимально можливого стану безпечного економічного середовища. Оскільки економічна безпека – багатокомпонентна категорія, тому їй також властива наявність цілої низки підсистем, мета яких полягає у забезпеченні стійкого розвитку всієї системи в цілому [1].

У системі національної безпеки економічна безпека виконує чітко визначені функції, несе суттєве функціональне навантаження. Її сутність полягає у тому, що вона є матеріальною основою національної суверенності, що визначає реальні можливості в забезпеченні інших видів безпеки. Тобто економічна безпека – це підґрунтя для функціонування всіх інших її елементів, що входять у цю систему (військової, технічної, продовольчої, економічної). Забезпечення економічної безпеки є винятковою прерогативою держави. Ніхто інший не в змозі вирішити це завдання. У практичному плані забезпечити економічну безпеку країни означає створити систему її самозбереження, що автоматично приводила б у рух її механізми захисту від тієї або іншої загрози.

Економічна безпека – складна багатогранна економічна категорія, що має досить непросту внутрішню структуру. Аналіз реальних процесів і осмислення досвіду вирішення цієї проблеми дозволяють виділити три її найважливіші елементи:

– економічна незалежність, що означає насамперед можливість здійснення державного контролю над національними ресурсами, спроможність використовувати національні конкурентні переваги для забезпечення рівноправної участі у міжнародній торгівлі ;

– стійкість і стабільність національної економіки, що передбачає міцність і надійність усіх елементів економічної системи, захист усіх форм власності, створення гарантій для ефективної підприємницької діяльності, стримування дестабілізуючих факторів;

– здатність до саморозвитку і прогресу, тобто спроможність самостійно реалізувати і захищати національні економічні інтереси, здійснювати постійну модернізацію виробництва, ефективну інвестиційну та інноваційну політику, розвивати інтелектуальний і трудовий потенціал країни [3].

Отже, сутність економічної безпеки можна визначити як такий стан економіки та інститутів влади, за якого забезпечуються гарантований захист національних інтересів, незалежність обраного економічного курсу, соціальна спрямованість економічних реформ, достатній оборонний потенціал навіть за несприятливих умов розвитку внутрішніх та зовнішніх процесів .

На сучасному етапі основними загрозами економічній безпеці України є: скорочення ВВП, низька конкурентоспроможність продукції; корупція, критичний стан зношеності основних засобів, невисокий рівень життя більшої частини населення як наслідок нерівномірності розвитку територій, відсутність у структурі експорту продукції інноваційного спрямування, неефективна антимонопольна політика, небезпечний стан продовольчої безпеки, витік капіталу за кордон.

Тому для вирішення даних проблем була прийнята Стратегію національної безпеки України, яка спрямована на реалізацію визначених нею пріоритетів державної політики національної безпеки, а також реформ. Основним змістом економічних реформ є створення умов для подолання бідності і надмірного майнового розшарування в суспільстві, наближення соціальних стандартів до рівня держав Центральної і Східної Європи - членів ЄС, досягнення економічних критеріїв, необхідних для набуття Україною членства в ЄС.

Список використаних джерел:

1. Про стратегію національної безпеки України : Указ Президента України від 26.05.2015 р. № 287/2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.
2. Груб З. В. Економічна безпека України в сучасних умовах /З. В. Груб // Державне управління. 2018. - №2 – С. 97-101. <http://www.inventure.com.ua/main/analytics/security>
3. Левчук О.В. Економічна безпека в умовах глобалізації / О.В. Левчук // Глобальні та національні проблеми економіки. - №6. – 2015. – С. 190-193.
4. Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України <http://www.expert-ua.info/document/archivepa/law5xwqoi/index.htm>
6. Економічна безпека: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=18765

Мехальянц Сергій Віталійович,
бакалавр за спеціальністю 051 Економіка
освітня програма Економічна кібернетика,
Класичний приватний університет
Діденко Анастасія Володимирівна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПРОЕКТИ РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ ГРОМАДИ

Метою реформи децентралізації є не тільки переорієнтація грошових потоків, але й формування спроможних територіальних одиниць. Створені Об'єднані територіальні громади (ОТГ) вважаються спроможними, якщо вони здатні формувати траєкторії розвитку з використанням власних фінансових, людських та інфраструктурних ресурсів. На перших етапах функціонування громад передбачалася їх державна підтримка для формування та удосконалення місцевої інфраструктури у вигляді інфраструктурної субвенції, основною перевагою якої є формування переліку проектів безпосередньо сільськими, селищними та міськими радами. Як зазначають у [1] в перший рік на фінансування інфраструктурних проектів громад у державному бюджеті

передбачалося 1 млрд. грн., у 2017 році цю суму збільшили до 1,5 млрд. грн., у 2018 році ця сума складала вже 1,9 млрд. грн. (0,68% від суми субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам), а у 2019 році – 2,1 млрд. грн. (0,88% від суми субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам). У 2020 році, хоча у проекті державного бюджету й було передбачено суму на цю субвенцію, Верховна Рада України скоротила видатки на фінансування інфраструктурних проектів громад.

За 2016-2019 роки за рахунок інфраструктурної субвенції ОТГ було реалізовано майже 9,5 тисяч проектів [2]. Сфери реалізації проектів наведено у таблиці 1. Як бачимо найбільше на реалізацію подано проектів у сфері освіти, газо-, тепло-, енергопостачання та дорожньо-транспортної інфраструктури.

Таблиця 1 - Розподіл напрямків поданих проектів у 2017-2019 роках, %

Напрямки	2017	2018	2019
Об'єкти газо-, тепло-, енергопостачання	17,7%	24,8%	19,5%
Об'єкти та заходи у сфері освіти	22,7%	18,7%	18,1%
Об'єкти дорожньо-транспортної інфраструктури	17,8%	17,7%	17,4%
Закупівля спеціалізованих транспортних засобів	11,5%	13,9%	13,0%
Об'єкти сфери культури	7,4%	6,1%	8,7%
Об'єкти водопостачання та водовідведення	5,5%	5,6%	5,6%
Інші об'єкти та заходи	6,5%	3,6%	6,0%
Об'єкти охорони здоров'я та соціального захисту	5,5%	3,0%	3,3%
Адміністративні будівлі та ЦНАПи	3,8%	3,2%	3,3%
Планування територій	0,3%	1,4%	3,6%
Об'єкти сфери спорту	1,4%	2,0%	1,6%

Джерело: складено за [1]

Хоча загальна кількість поданих проектів протягом зазначених років зростала, за даними [1] в середньому в розрахунку сума на одну ОТГ зменшувалася, так у 2017 році було виділено 4008,1 тис. грн., у 2018 році – 2 881,1 тис. грн., у 2019 році – 2621,0 тис. грн., також, якщо розраховувати суму субвенції на одного жителя ОТГ, бачимо її зменшення з 460,6 грн. у 2017 році, до 331,1 грн. у 2018 та 247,7 грн. у 2019 році.

Оскільки бачимо зменшення фінансування з боку держави на інфраструктурні проекти, ОТГ шукають інші способи залучення коштів через

участь у міжнародних грантових проектах або через залучення приватних інвесторів. Як зазначають у [3] співфінансування проектів інфраструктурного розвитку є невід'ємною складовою виконання проекту, тобто залучення партнерів є корисним механізмом реалізації проектів, проте у цьому випадку виникають ризики відмови чи уникнення від задекларованого попередньо співфінансування з боку партнера (партнерів) у процесі реалізації проекту [3]. Ризики проектів, що реалізуються територіальними громадами, розділяють на три напрями [4, с. 68]: ризики нездатності продукту (кінцевого результату) проекту розв'язати на планованому рівні відповідну проблему із задоволення потреб територіальної громади, або підвищити на запланований рівень здатності суб'єкту, по відношенню до якого такий проект виконується; ризики неефективного управління проектом; ризики впливу зовнішніх невизначених, зокрема політичних, факторів.

Тому, для ОТГ на етапі розробки проектів важливою складовою їх формування є урахування ризиків проекту та формування підходів до їх управління.

Список використаних джерел:

13. Звіт про огляд витрат державного бюджету у сфері регіонального розвитку в частині підтримки формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад. URL : <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/rozvytok-mistsevoho-samovryaduvannya/dobrovil-ne/> (дата звернення 24.04.2021).

14. Міністерство розвитку громад та територій України. URL : <https://www.minregion.gov.ua/press/news/u-2019-rotsi-za-koshti-subventsiyi-na-rozvitok-infrastrukturi-ob-yednani-gromadi-realizuvali-3095-proektiv-na-sumu-2-06-mlrd-grn/> (дата звернення 24.04.2021).

15. Методичний посібник для розробників проектів інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад. URL : https://architect-zt.gov.ua/files/pdfs/metodychnyi_posibnyk.pdf (дата звернення 24.04.2021).

16. Безуглий Д. Г. Проектно-орієнтоване управління стратегічним розвитком територіальних громад : дис. ... к.н. з держ. упр. 25.00.04 – місцеве самоврядування. Дніпро. 2017. 204 с.

Сидоров Олександр Анатолійович,

кандидат економічних наук,
доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту ФСПОУ
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Пустильник Олексій Олександрович,
здобувач 3 курсу спеціальності «Економіка»
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВПЛИВ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Інноваційний розвиток має глобальний характер, що зв'язує різні економічні процеси і залежить від багатьох складових, що лежать в різних сферах життя суспільства, тому визначити місце інфляції в розвитку інновацій досить складно. Інноваційна система вкрай складна, існує велика кількість умов, що забезпечують її поступальний і ефективний розвиток.

Інфляція та інновації взаємопов'язані і взаємозумовлені, це означає, що не тільки інфляція впливає на можливість розвитку інновацій, а й, в свою чергу, інноваційний курс розвитку економіки певним чином впливає на інфляційні процеси. Традиційно інфляцію прийнято розглядати як «спусковий гачок», що запускає механізм негативного впливу на багато макроекономічні параметри. Однак в інноваційній сфері чимало ситуацій, коли відбувається вплив в протилежному напрямку, тобто інновації сприяють «розкручування» інфляції. Звідси виникають дві проблеми, характерні для економіки:

1 - розвиток інноваційних процесів, що сприяють підвищенню загального рівня цін;

2 - постійний інфляційний фон, що перешкоджає інноваційної активізації.

3 одного боку, негативний вплив інфляції на розвиток інноваційного

механізму незаперечно, але в той же час воно нерідко розглядається як опосередкований і тому вимагає додаткового вивчення. Безумовно, інфляція не є єдиною системною проблемою, що перешкоджає активізації інноваційних механізмів – слід також враховувати існування економічної інертності і низький рівень готовності суб'єктів ринку до інноваційних перетворень.

Рейтинги чинників, що перешкоджають інноваційному розвитку. Дослідження, присвячені вивченню факторів, що перешкоджають інноваційному розвитку підтверджують невизначеність ролі інфляції в розвитку інновацій. Розглянемо на прикладі двох рейтингів, які були розроблені з часовим інтервалом в 10 років.

Сьогодні, в умовах ринкової трансформації економіки, яка тільки набирає обертів, багато фахівців вкрай негативно ставляться до чинних механізмів вільного ціноутворення і пропонують посилити заходи державного регулювання економічних процесів, в тому числі в інноваційній сфері. Фахівці виявляють багато негативні тенденції, які є породженням ринковою системи. Виникла парадоксальна ситуація: вдалося реформувати багато з того, що критикувалося за радянських часів, але коли це сталося, пропонуються заходи регулювання, від яких ми відмовилися у зв'язку з переходом до ринку [1].

Існують дві протилежні точки зору щодо перспектив інвестиційного зростання: одна з них стверджує, що спочатку необхідно подолати інфляцію, а потім можливе забезпечення інвестиційного зростання; інша позиція полягає в тому, що саме забезпечення інвестиційного зростання дозволить подолати інфляцію. Ні те, ні інше невірно. Такий підхід є найглибшою помилкою. Реальне завдання полягає в питанні про те, як мінімізувати інфляційні ризики при модернізації економіки (виділено автором)».

В економіці України існує парадокс, визнаний і політиками, і вченими: невідповідність між можливостями економічного зростання, вираженими в величезному природно-ресурсному потенціалі, вигідне геополітичне становище, і реальним станом промислового виробництва. До однієї з найсерйозніших проблем економіки багато фахівців відносять виниклу за роки

реформ деградацію виробничих структур. У прогнозі інноваційно-технологічної та структурної динаміки економіки України на період до 2030 року зазначається: «Структурна деградація була обумовлена не стільки змінами в пропорціях матеріального виробництва, скільки ціновою революцією, а також наявністю диспропорцій у розподілі інвестицій. Зрушення в розподілі числа зайнятих по відтворювальним секторам значно менше, ніж у валовому випуску в поточних цінах.

Це викликано випереджаючим зростанням цін в високо-монополізованих галузях промисловості і транспорту в порівнянні з цінами на продукцію сільського господарства, машинобудування і легкої промисловості і в порівнянні із середньою заробітною платою». Все це відбувається на тлі очікуваного в найближче десятиліття переходу розвинених країн до формування нової технологічної бази, заснованої на використанні новітніх досягнень в області біотехнологій, інформатики та нанотехнологій.

Більшість теоретиків і практиків розглядають інфляцію як негативний процес, який завдав масштабних збитків національній економіці. Однак на це можна подивитися і з іншого боку. Технологічний рівень виробничої сфери економіки України, що сформувалася до початку ринкових реформ, не можна вважати прогресивним і відповідним рівнем розвинених країн. Технологічне відставання, яке України мала практично в усі історичні відрізки часу, збереглося і до початку 90-х років [2].

Тому обвал економіки на початку 90-х рр. під впливом інфляції можна було б розглядати як позитивне в певному сенсі явище, якби не одна обставина – інфляція зруйнувала економіку з застарілими технологічними укладами і одночасно вплинула на виснаження фінансових ресурсів, необхідних для розвитку прогресивних виробництв.

Список використаних джерел:

1. Гатауллін Е.І. Особливості інфляційних процесів в Україні та наслідки впровадження інфляційного таргетування. *Молодий вчений*. 2017. № 4 С. 638-

642.

2. Рощина Н.В., Мельничук В.Е., Нестеренко В.І. Особливості інфляційних процесів в Україні. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2017. № 14. С. 61-67.

Сидоров Олександр Анатолійович,

кандидат економічних наук,
доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту ФСПОУ
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Пацкан Артур Михайлович,

здобувач 3 курсу спеціальності «Менеджмент»
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

АНАЛІЗ СТАНУ ТА РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Оцінити стан та рівень розвитку фондового ринку України допоможе аналіз динаміки відповідних показників у порівнянні з аналогічними показниками ринків, що розвиваються Росії й Польщі, а також «граничних» ринків групи країн Центральної, Східної Європи й Балтії, до якої входить і Україна.

Як правило, використовуються такі показники: обсяг торговельного обігу цінних паперів, капіталізація ринку акцій, рівень «free-float» (частка акцій, що перебувають у вільному обігу і не належать контролюючим акціонерам), а також ступінь концентрації компаній відносно капіталізації й обсягу торгів.

За оцінками фахівців, рівень «free-float» українських публічних компаній не перевищує 8%, тоді як для російського ринку акцій цей показник становив 17,9% у 2019 році і 21,4% - у 2020-му, а для польського - відповідно, 35,0% і 37,2%³. При цьому, за даними звіту провідної української фондової площадки ПФТС за 2020 рік, 15 компаній, які становили 5,1% від загальної кількості

емітентів акцій, що були занесені до котирувальних списків, забезпечили 58,9% її капіталізації й 50,2% загального обсягу торгів на цьому сегменті її ринку [1].

Нерозвиненість українського організованого ринку акцій підтверджують дані, наведені в таблиці 1. Так, якщо розрив у період 2018-2020 років між показниками ВВП на душу населення в Україні та в перелічених у цій таблиці країнах становив від 1,2 до 2,6 разу, то розрив у обсягах угод із акціями на душу населення - від 5,9 до 144,3 разу [1].

Таблиця 1 - ВВП у паритетах купівельної спроможності та обсягу угод з акціями на душу населення на організованих ринках України, деяких країн Центральної та Східної Європи, Балтії й Росії у 2018-2019 роках, дол. США*

Країни	ВВП на душу населення у ПКС*			Обсяг угод з акціями на душу населення		
	2004	2005	2006	2018	2019	2006
Україна	5984	6820	7800	7,38	18,46	29,5
Румунія	7427	9013	9100	43,46	157,32	197,2
Болгарія	7656	8549	10700	65,51	177,95	196,0
Естонія	12444	14896	20300	591,43	1770,0	736,2
Польща	11653	13501	14400	787,22	1428,95	2764,2
Росія	8980	10599	12200	865,41**	1293,73**	4257,6

Слід зазначити, що нерозвиненість організованого ринку цінних паперів, і зокрема ринку акцій, у край обмежені можливості його функціонування як ринку капіталу змушують вітчизняні компанії пов'язувати свої плани щодо залучення інвестиційних ресурсів із виходом на високо капіталізовані закордонні, насамперед європейські, фондові площадки. Свої послуги активно пропонують Лондонська, Німецька, Варшавська й Віденська фондові біржі, й найближчим часом до них має намір приєднатися російська ММВБ [2].

За даними Світового банку враховані обсяги угод із акціями на ММВБ і РТС. Однак надмірне порушення балансу між обсягами інвестицій в акції у формі IPO на користь закордонних фондових площадок може мати негативні наслідки для розвитку вітчизняного фондового ринку, тим більше, що його повноцінне формування ще не завершено. Не можна виключати можливості

того, що вітчизняні компанії будуть змушені випускати акції в Європі або Росії, породжуючи ще одну форму залежності України від сусідніх країн [3].

На тлі наведених фактів неповноцінності українського фондового ринку й особливо його організованого сегмента, щонайменше, дивними виглядають радісні реляції з приводу невимного, найчастіше ірраціонального «зростання ринку», а фактично - лише штучного зростання курсових цін акцій за незначних обсягів угод із ними. На товарних ринках таке явище найімовірніше кваліфікувалося б як інфляція попиту, та нікому не спало б на думку характеризувати його як зростання ринку. За фасадом такого «зростання» ховається «мильна булька», яку ретельно роздувають. Рано чи пізно вона лусне, і її жертвами стануть насамперед ті компанії, ціни на акції яких сьогодні стрімко йдуть угору [4].

Такий, м'яко кажучи, своєрідний "ринок" уже понад десять років будується в Україні спільними зусиллями законодавчої й виконавчої влади. Чималий внесок у процес цього «будівництва» робить ДКЦПФР, яка у другій половині 90-х років минулого століття бачила своє головне завдання в переважному розвитку позабіржового (читай: неорганізованого) фондового ринку, а з початку нинішнього століття наполегливо ігнорує світовий досвід, у тому числі найближчих сусідів України, передусім Росії та Польщі, а також численні пропозиції й вимоги організаторів торгівлі та інших професійних учасників фондового ринку. Не випадково діяльність Комісії викликає з боку останніх гостру критику.

Проте прогноз розвитку фондового ринку України та його основних сегментів, який базується на математично-статистичному моделюванні динаміки відповідних об'ємних показників у попередньому періоді та враховує можливий вплив низки інституціональних чинників, не дає підстав для оптимізму. Так, хоча згідно з прогнозом у 2023 році обсяг угод із цінними паперами зросте порівняно з 2020-м у 8,6 разу (оптимістичний варіант) або вчетверо (песимістичний), питома вага організованого ринку в загальному торговельному обороті фондового ринку становитиме 15,7% або 7,3%

відповідно. Швидшими темпами зростатиме організований ринок акцій. Однак питома вага цього сегмента ринку в загальному обсязі угод із акціями на фондовому ринку України все ще буде незначною навіть порівняно з показниками 2003 року (11,4% за оптимістичного й 6,0% за песимістичного варіанта проти 18,5% у 2003 році) [2].

З огляду на те, що в наступні роки фондові ринки найближчих сусідів України теж зростатимуть, її відставання від них не тільки збережеться, а ще збільшиться. При цьому збережеться й безпрецедентне у світовій практиці багаторазове домінування непрозорого для інвесторів неорганізованого сегмента фондового ринку.

Результати аналізу стану та прогнозу розвитку фондового ринку України в середньостроковій перспективі вказують на необхідність проведення докорінних перетворень на організованому ринку цінних паперів, вжиття цілого комплексу законодавчих, нормативно-правових та інших заходів із метою розв'язання актуальних проблем його розвитку, забезпечення провідної ролі на фондовому ринку та у процесах інвестування економіки країни.

Список використаних джерел:

1. Назарчук М. І. Аналіз стану та перспектив розвитку фондового ринку України. *Фінанси України*. 2007. № 12. С. 83-95.
2. Опарін В.М. Фінанси: Навч. посібник. Київ. КНЕУ. 2002. 240 с.
3. Романенко О. Р. Фінанси. Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. М-во освіти України, Київ. нац. екон. ун-т. Київ. КНЕУ. 1999. 108 с.
4. Чернишук В. Р. Розвиток ринку цінних паперів: проблеми та перспективи. *Фінанси України*. 2008. № 8. С. 96-103.

Фісуненко Надія Олександрівна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту ФСПОУ
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Григор'єва Наталія Віталіївна,
здобувач 3 курсу спеціальності «Економіка»
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

РОЛЬ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В РЕГУЛЮВАННІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Нині Україна долає безпрецедентні виклики, яких раніше не було, захищаючи територіальну цілісність та цивілізацію вибору, переживаючи хворобливі прояви криз, що існують та мають системний характер. Для деяких людей це стає джерелом власного збагачення та набуття статусу. Україна губить технологічно розвинені галузі - авіабудування, судноплавну та ракетно-космічний комплекс.

Трудова міграція здобула великих масштабів і охопила кваліфіковану, інтелектуальну складову нашого трудового потенціалу. Згідно з польською статистикою сьогодні в їх країні працює приблизно 1 мільйон 370 тисяч робітників-мігрантів з України, але, на наш погляд, реальні цифри набагато вищі. Зважаючи на середній вік українських чоловіків, що працюють у Польщі, становить 34–35 років, впливає, що це найбільш здібна та активна частина нашого суспільства [1].

В умовах нестабільності в Україні та економічного спаду, еміграція стає їх єдиним механізмом виживання, втечею від бідності та безробіття. Як результат, в Україні фактично не вистачає стратегії розвитку або конкретних цільових програм (особливо збереження та розвиток трудового потенціалу).

Ще однією проблемою, з якою стикається сучасна Україна, є складна

демографічна ситуація. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, Україна була включена до списку 5 країн з найвищими показниками у 2016 році (динаміка скорочення населення). Лесото, Сомалі та десь поблизу Україна. Якщо складна демографічна ситуація супроводжується високим рівнем міграції, то слід говорити про національну безпеку.

За словами президента Литви, погана ефективність державного управління, корупція, ментальні деформації в інститутах влади та нездатність українських політиків об'єднатися - це загрози, які слід розглядати більш серйозно, ніж загрозу зовнішньої агресії [2].

З огляду на вищевикладене, слід зазначити, що в складних сучасних умовах, особливе значення для подальшого економічного зростання держави та її здатності пропонувати все необхідне для покращення обороноздатності країни, забезпечення гідного рівня життя та сприяння розвитку національного виробництва, набуття ефективної фіскальної політики держави, як інструменту регулювання економіки, незалежно від наслідків кризи та циклічних явищ в економіці.

Тому, питання про роль фіскальної політики України в регулюванні діяльності економічних одиниць на внутрішньому та зовнішньому ринку, має велике значення в сучасних умовах та вимагає подальшого обговорення його наслідків для підвищення ефективності діяльності суб'єктів підприємницької діяльності.

Слід зауважити, що розробці фіскальної політики, було приділено велику увагу вітчизняних та зарубіжних науковців, які вивчали проблеми поповнення державного бюджету і зробили вагомий внесок у вивчення національних особливостей податкового регулювання у світі, обґрунтовуючи напрями податкової реформи в Україні та ін. Водночас питання подальшого використання інструментів бюджетного регулювання в Україні, потребують розвитку, вивчення та дослідження.

Слід визначити, що фіскальна політика представляє вплив уряду на економіку через податки, формування обсягу та структури державних витрат

для забезпечення належної зайнятості, запобігання та обмеження інфляції й несприятливих наслідків циклічних коливань. Складовою державної фіскальної політики є податкова політика [3].

Дослідження факторів економічної динаміки та інструментів впливу на них показує, що протягом кризи, державні заходи повинні бути спрямовані на стимулювання виробництва, а під час зростання - його зменшити.

Можна зауважити, що спад підприємницької активності триває в період 2014-2017 років. Економічна стагнація доторкнулася практично до всіх галузей української економіки, тому це масове і складне явище, яке систематично руйнує вітчизняний економічний потенціал.

Згідно з висновками експертів, у 2018 році очікується подальше зниження кількості суб'єктів господарювання, яке супроводжуватиметься збільшенням безробіття та монополізацією економіки. Цю тенденцію може посилити нестабільне військово-політичне середовище та девальвація національної валюти [4].

Діагностика фіскальної політики держави свідчить про те, що з огляду на нинішнє глобальне зниження рівня життя в Україні, скорочення населення та кількості підприємств, а також припинення їх діяльності, застосовується політика стримування, яка повинна застосовуватися лише протягом швидкого зростання економічних показників, яких на жаль у нас немає.

На цій підставі можна підсумувати, що фіскальна політика України відіграє важливу роль у регулюванні господарської діяльності. Вона повинна бути побудована відповідно до економічної ситуації в країні і повинна включати створення правової бази, яка б дозволяла ефективні відносини фіскальної служби з суб'єктами господарювання незалежно від форми власності.

Список використаних джерел:

1. Завгородня О.О., Тарасевич В.М. Фіскальні ресурси держави та їх роль в активізації інвестиційних процесів. *Фінанси України*. 2012. № 3. с. 24-32.
2. Нікитенко Д.В. Сутність фіскальної політики як інструмента

державного регулювання економіки. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2008. № 6. с.35-42.

3. Отрошко О.В. Фіскальна політика як засіб стабілізації економіки. *Фінанси України*. 2014. № 6. С. 69-75.

4. Податково-бюджетна політика та забезпечення умов динамічного економічного зростання. *Від парадигми фінансової стабілізації до ідеології зростання*: Зб. наук. ст. за ред. Я. А. Жаліла. Київ. 2010.

Фісуненко Надія Олександрівна,

кандидат економічних наук,
доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту ФСПОУ

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Очеретько Дар'я Янівна,

здобувач 3 курсу спеціальності «Економіка»
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРИРОДА ФІСКАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ В УКРАЇНІ ТА НЕОБХІДНІСТЬ РЕФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ ТА ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

Природні фінансові проблеми мають таку особливість, яку неможливо вирішити раз і назавжди. Вони не можуть бути відроджені лише в надзвичайних ситуаціях (наприклад, війна чи стихійні лиха), несприятливих зовнішніх потрясінь або просто погіршення економічних умов. Уповільнення необхідних інституційних та структурних реформ і швидке послаблення фіскальної дисципліни створюють серйозні фінансові труднощі.

В даний час існують недоліки у фіскальній політиці, які обмежують економічний та соціальний розвиток України.

Вони включають [1]:

- відсутність стратегічних розробок;
- здійснення часткових, необґрунтованих тактичних заходів, спрямованих на короткострокові вигоди;

- відокремлення фіскальної політики від фактичної економічної ситуації;
- порушення державного бюджету України;
- постійний підхід до визначення фінансової бази для задоволення соціальних потреб громадян.

Все це безпосередньо впливає на нерозвиненість бюджетної системи та фінансову політику країни.

Сьогодні (як і в період реформ) українська економіка перебуває у «кейнсіанському» сегменті, тобто на стадії розвитку, де виробництво ще не досягло повної зайнятості.

Тому, завданням державного регулювання повинно бути не обмежені сукупного попиту (з уже дуже вузькими межами), а заохочення його розширення.

Прорахунки можуть бути в значній мірі виправдані тим, що проблеми переходу від централізовано контрольованої держави до регульованої ринкової економіки є найменш просунутими як з точки зору теоретичного, так і практичного формування та реалізації економічної політики [2].

Ці моделі переходу, опробовані у Східній Європі та Південній Америці, не могли запобігти занепаду трансформації, і автоматичні трансфери в Україну не дали позитивних результатів.

Практична версія трансформації в Україні була далеко не будь-якою моделлю, яка існувала на той час, і не відрізнялася на краще.

Вступ української економіки на стадію ринкових відносин характеризується різким зростанням інфляції. Різні підвищення цін ставили пріоритетом розробки та впровадження антиінфляційних заходів для створення сприятливого середовища для виробництва та інвестицій. Інфляція, яка стрімко зросла у перехідний період, призвела до різкого скорочення бюджетних коштів та збільшення дефіциту державного бюджету, що змусило уряд об'єктивно збільшити податки [3].

Існування громіздкого державного сектору, обтяженого нерівностями та структурними викривленнями соціалістичної економіки, повинно було

підтримувати високий рівень державних витрат, що, по суті, вимагало відповідної частки доходу від податкових надходжень.

Таким чином, формування фінансової системи в Україні відбувалося в середовищі, яке позбавило її можливості творити на основі довгострокових цілей економічних реформ, а не на основі поточної відповідності. Дуже важко знайти конструктивний вихід із цієї ситуації, оскільки бюджетна криза вкрай ускладнює зменшення податкового навантаження.

Однак за нинішніх обставин, високі податкові ставки не можуть вирішити проблему бюджетного дефіциту, але можуть остаточно підірвати фінансові стимули підприємств.

Інфляція в поєднанні зі скороченням виробництва та різкими коливаннями ситуації призвела до формування раціональної податкової системи в категорії найвищих пріоритетів. Вибір пакету податкових інструментів (і поради щодо інших сфер реформ - лібералізація цін, грошово-кредитне регулювання) був відокремлений від об'єктивних умов та потреб економічного розвитку [4].

Сьогодні ясно, що поточна податкова стратегія повинна змінити пріоритети, а податкову систему потрібно суттєво лібералізувати. Реструктуризація, фіскальний характер системи, встановленої на етапі реформ, перевантаження надмірними податками та дуже високе податкове навантаження та складність правових положень значно поглибили кризу трансформації та криміналізацію економіки.

Посилення податкової політики - це безперервна діяльність економічних органів у перехідний період (хоча країна потребує протилежного). В даний час фіскальна спрямованість податкової системи залишається найважливішою перешкодою для відновлення економіки та зростання ділової й інвестиційної діяльності [4, 5].

Податкова система в її нинішньому вигляді замість того, щоб говорити про широке використання, також створює перешкоди для легкого відтворення, тому її лібералізація є дуже важливим кроком, і її впровадження затримується

на кілька років.

Це значною мірою пов'язано з тим, що сьогодні не існує науково обґрунтованої концепції реформ.

Розробка загальної стратегії успішного впровадження, яка повинна систематично пов'язуватися з такими блоками економічного механізму, як цінова політика та інвестиційна політика, набір заходів (включаючи правову визначеність та захист), спрямованих на створення ефективного класу власників майна, фінансова та монетарна політика, податкова стратегія, заходи соціального захисту тощо.

Список використаних джерел:

1. Нікитенко Д.В. Сутність фіскальної політики як інструмента державного регулювання економіки. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2008. № 6. с.35-42.
2. Отрошко О.В. Фіскальна політика як засіб стабілізації економіки. *Фінанси України*. 2014. № 6. С. 69-75.
3. Податково-бюджетна політика та забезпечення умов динамічного економічного зростання. *Від парадигми фінансової стабілізації до ідеології зростання*: Зб. наук. ст. за ред. Я. А. Жаліла. Київ. 2010.
4. Ривак О.С. Фіскальна і монетарна політика в Україні та необхідність їх координації. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. № 4 С. 249-257
5. Шевченко В.М. Принципи фіскальної політики держави на різних фазах економічного циклу. *Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму*. 2012. № 1. С. 399-403.

Фісуненко Надія Олександрівна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту ФСПОУ
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Каратай Дмитро Костянтинович,
здобувач 3 курсу спеціальності «Економіка»
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ШЛЯХИ І МЕТОДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Фінансова криза, яка торкнулася економіки провідних країн світу, торкнулася і Україну. Надія, що відносно малий ступінь нашої інтеграції на світових фінансових ринках послужити своєрідним амортизатором, буфером для розвитку негативних процесів, не здійснилися.

На даний час, проблема протидії гостра, бо інакше країні прийдеться знову заплатити дуже високу соціальну ціну, щоб врятувати національне господарство. Держава відіграє провідну роль у здійсненні необхідних заходів. Загальні поради економістів-теоретиків на етапах подолання економічних криз такі:

- реалізація динамічної державної податкової політики, яка зосереджена на своєчасному реагуванні на зміни в економіці;
- впровадження податкових норм для стимулювання максимального використання факторів виробництва та умов економічного зростання;
- стимулювання сукупного попиту шляхом створення інвестиційних умов та й збільшенням державних закупівель;
- мінімізація податкового тиску на економіку до початку фази піднесення [1].

Першу з цих рекомендацій слід розглядати скоріше політично, ніж

економічно, враховуючи внутрішню реальність. Законодавчо визначивши умови збору податків, можемо забезпечити реагування на мінливі економічні умови, відкоригувати регулятивні заходи відповідно до цілей та завдань розвитку.

У даному контексті парламентська криза й реальна спроможність Верховної Ради унеможлиблюють це і слугують поглибленню фінансової кризи. Важелі та стимули податкового регулювання разом є потужним інструментом впливу на динаміку соціально-економічного розвитку суспільства, тому теоретично можна використовувати будь-які їхні комбінації.

Слід мати на увазі, інтереси суспільства та держави з певних питань або на певних етапах можуть бути однаковими, або дещо різними. Той факт, що держава повинна формально відображати інтереси суспільства, не означає, що на практиці немає відхилень.

У своєму функціонуванні держава зазвичай представляє лише частину суспільства і проводить політику в інтересах цієї частини. Це пояснює постійну невирішену проблему меж податкових відрахувань, що забезпечує реалізацію принципів справедливості та нейтральності й нерівномірний розподіл податкового тягаря. Це заслуговує на певну критику з щорічної точки зору, але не може бути закінчене в остаточній версії - і це слід визнати. Беручи до уваги, можна сказати, що в Україні остаточні рішення потрібно приймати одночасно у кількох сферах [2].

По-перше, враховуючи досвід попередніх років, є сумніви щодо доцільності майбутнього зниження податків та реструктуризації непогашених податкових заборгованостей. Основними негативними наслідками були порушення принципів справедливості у оподаткуванні, що призвело до несправедливих конкурентних переваг одних господарюючих суб'єктів над іншими. Однак основні економічні проблеми залишаються невирішеними.

По-друге, уряду потрібно визначити ключові сфери, в яких можна скористатися податковими пільгами. З початком фінансової кризи, зокрема, вітчизняна металургія, яка кілька років тому отримала значні податкові пільги, знову опинилася у скрутному становищі. І сьогодні можна побачити, що

падіння цін на свою продукцію на світових ринках через старіння технологій стало нокаутом, що унеможливило зменшення витрат.

Тобто, компанії не інвестували заощадження в пільгове оподаткування на технологічне оновлення виробництва і в основному використовували їх для фінансування поточної діяльності та інших потреб. Призначення податкових пільг та цільове використання коштів, отриманих в результаті їх використання, не були гарантованими, особисто, через недосконалість національного податкового законодавства й слабкість системи податкового адміністрування [3].

Один із способів зробити це- використовувати важелі для перенесення податкового тягаря для багатих платників податків. Більш справедливий розподіл доходів збільшить споживчий потенціал чистих мас, що заохотить виробника ринковими стимулами через додатковий попит.

Існує нагальна необхідність запровадження неоподаткованого мінімуму, сімейних податкових пільг та прогресивного розподілу ставок податку на прибуток, розширення переліку витрат, включених до податкового кредиту, та лібералізація умов для їх включення, запровадження податку на нерухомість. В умовах фінансової кризи витрати на соціальні програми (особливо на виплату допомог громадянам) повинні бути ретельно здійснені. Незважаючи на те, що вони також стимулюють сукупний ринковий попит, надмірне хвилювання в кінцевому рахунку призводить до зменшення зацікавленості частини населення в поліпшенні рівня життя та зменшення економічної активності людини, що негативно впливає на рівень виробництва в країні [3].

Розвинені країни світу містять високі стандарти соціального забезпечення та достатні видатки на соціальні потреби. Україна у тому числі розуміє необхідність збільшення соціальних витрат, яка є абсолютно поширеною з огляду на рівень та якість життя. Одночасно слід враховувати можливість бюджету, впроваджувати такі заходи у середній та довгостроковій перспективі.

Потрібно також звернути увагу на взаємозв'язок між фіскальною та монетарною політикою. Справа в тому, що рекомендує заходи можуть дати

очікувані результати лише за умови стабільності обмінного курсу [4].

Невідповідність фіскальної та монетарної політики є проблемою, з якою стикається сучасна Україна. Здається, що просто не існує розуміння важливості та безальтернативності цих двох важелів в руках держави. Зрештою, все інше, що можна використати приватизація, антимонопольне законодавство, структурна політика, промислова політика, політика зайнятості - це лише набір заходів для забезпечення адаптації системи.

Для подолання проявів фінансової кризи, уряд повинен прийняти програму антикризових заходів, яка повинна забезпечити затвердження керівних принципів фіскальної політики найближчим часом, їх обґрунтування повинно враховувати найбільш вірогідні методи кредитування та покрити дефіцит державного бюджету [2].

Також необхідно провести попередню експертну оцінку можливостей модернізації податкової системи, включених до програми. Дана оцінка повинна проводитися з урахуванням того факту, що дослідження функціонування податків не може базуватися на дискретному дослідженні їх впливу на соціально-економічні процеси, через певні проміжки часу, оскільки це можливо лише в цілком стабільному суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Амоша О.А., Вишневський В. М. До питання про оцінку рівня податків в Україні. *Економіка України*. 2011. № 8. С. 11-19.
2. Лагутін В.Д. Монетарна і фіскальна політика в стратегії економічного зростання. *Фінанси України*. 2002. № 8. С. 11-18.
3. Марцин В.С. Роль заощаджень у трансформації економіки. *Фінанси України*. 2002. № 4. С. 85-93.
4. Фельцгольц М. Інфляція і фіскальна політика в Україні *Ринок цінних паперів України*. 2006. № 1-2. С.11-19.

Фісуненко Надія Олександрівна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту ФСПОУ
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Стефанів Денис Олександрович,
здобувач 3 курсу спеціальності «Економіка»
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Лимаренко Ольги Олександрівни,
здобувач 1 курсу спеціальності «Менеджмент»
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ФАКТОРИ УПОВІЛЬНЕННЯ ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЕКОНОМІЦІ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ, СПРИЧИНЕНОЇ COVID-19

Інфляція являє собою доволі складне явище за формою прояву та за сукупністю чинників, що її спричиняють. Підвищення цін на товари та тарифів на послуги, поглиблення товарного дефіциту, падіння валютного курсу є проявами знецінення грошей. Найчастіше термін «інфляція» пояснюють як знецінення грошей внаслідок зростання цін або просто як процес зростання цін. На сьогодні немає країни, яка б через інфляційні процеси не зазнала втрат та економічних потрясінь, оскільки наслідки інфляції складні та різноманітні. Високий її рівень є великою загрозою для виробництва, спричиняє економічну і соціальну напруженість у суспільстві. Тому в сучасних умовах регулювання інфляційних процесів є необхідною умовою стабільного функціонування економіки України.

На сьогодні Україна потерпає від виснажливої війни, що триває вже шість років. Це найдовший насильницький конфлікт у Європі після Другої світової війни. На фоні ведення воєнних дій на сході країни прискорилося падіння

обсягів промислового виробництва та будівельних робіт. Постійні зміни влади та законів, різноманітні реформування чинять значний вплив на економічний розвиток держави. Економіка такої країни знаходиться у стані кризи, нестійкості, невизначеності. Ще й додалася проблема, пов'язана з пандемією коронавірусу, через який люди вимушені закривати свій бізнес. Це також не може не відобразитися на економіці України. Для того, щоб управляти економікою країни, перш за все, необхідно розуміти, які процеси відбуваються і до чого вони можуть призвести. Важливим показником для оцінки економічної ситуації в країні є інфляція [1].

У березні 2020 р. індекс споживчих цін (ІСЦ) збільшився на 1,1% до попереднього місяця, а порівняно з березнем минулого року скоротився на 0,1%. У перші тижні запровадження карантинних обмежень для протидії коронавірусу призвело до значного коливання цін на товари та послуги. Основним фактором такої цінової динаміки було підвищення цін на водопостачання, продукти харчування, підакцизну продукцію (алкогольних напоїв та тютюнових виробів) та транспортних послуг. Розглянемо динаміку зміни рівня інфляції, нині відбувається уповільнення інфляції в Україні. Це є позитивним для споживачів, оскільки вони можуть більше купувати. Але важливо, щоб це не перетворилося в дефляцію, тобто, щоб очікування зниження цін не зменшило споживання. Навіть помірна дефляція може бути економічно руйнівною. Звісно, інтуїтивному сприйняттю суперечить те, що зниження цін може погіршити стан добробуту споживачів (особливо враховуючи, що підвищення цін також погіршує життя), однак дефляція пускає в хід небезпечний економічний цикл. Для початку зниження цін змушує споживачів відкладати покупки, що сповільнює розвиток економіки.

Влітку 2019 р. спостерігалася дефляція, проте це зазвичай сезонний фактор. Дешевшали продукти харчування, а значить і зміцнювався курс гривні. Велике зростання цін у березні цього року стримували, насамперед, такі чинники: здешевлення енергоносії на світових ринках, залишкові ефекти від зміцнення гривні та збільшення пропозиції сирих продуктів харчування. На

динаміку ІСЦ вплинуло зниження обмінного курсу гривні. Як бачимо, як по курсу долара США до гривні, так і по курсу євро до гривні, відбувається тенденція до зменшення курсу гривні. Значний вплив на це має фактор паніки, пов'язаний з поширенням коронавірусу і те, що Україна зберігає тенденції до домінування сировини в якості ключового експорту. Також причинами зниження курсу гривні є проблеми з бюджетом.

Держави, загальною динамікою розвитку економіки, невизначеності з урядом та співпрацею з МВФ. Як наслідок, українська гривня стрімко дешевшає, з березня 2019 р. по березень 2020 р. долар подорожчав на 9,36% на тлі погіршення ситуації в світовій економіці через пандемію коронавірусу і запровадження всеукраїнського карантину. Однак економісти стверджують, що помірна девальвація до 30 грн/\$ може мати позитивний вплив на конкурентоспроможність українського експорту і заміщення імпорту, внаслідок чого держбюджет отримає додаткові доходи від податків, які залежать від курсу гривні [2].

При зниженні інфляції, НБУ знижує відсоткову ставку. Це означає, що компанії будуть сплачувати менший відсоток, якщо візьмуть кредит, населення отримає більш низький відсоток по депозитам в банку, люди будуть менше зберігати кошти, а більше витратити. Пропонуємо розглянути динаміку рівня інфляції України у порівнянні з деякими країнами світу, в Україні зафіксовано нестабільну динаміку рівня інфляції. Оскільки пандемія радикально змінює структуру економіки та поведінку агентів, виміряти інфляцію в подальшому буде непросто.

З початку карантину спостерігається великий попит на онлайн-сервіси, такі як онлайн телебачення, ігри, освіта тощо. Такий попит стимулюватиме збільшення пропозиції, що не повинно призвести до значних коливань інфляції. Найбільш сприятлива ситуація спостерігається у США. Незначне коливання інфляції пояснюється цілком стабільним економічним розвитком, досконалою антиінфляційною політикою та ефективним регулюванням інфляційних процесів.

Основною причиною сповільнення інфляції в Італії стало зниження цін на енергоносії, проте подорожчали продуктивні товари, одяг, алкоголь, підвищились транспортні витрати. Інфляція в Китаї має також нестабільну тенденцію, як і Україна. Наприклад, найбільше зростання у лютому є наслідком підвищення попиту у період святкування китайського нового року.

Показовим є приклад Туреччини, де затягування з підвищенням відсоткових ставок Центральним банком протягом липня-вересня 2019 р. призвело до підвищення інфляції. У боротьбі з обвалом ліри Центральний банк у вересні підвищив відсоткову ставку, що допомогло знизити темп інфляції. Загалом, ситуація в Україні схожа на інфляційні процеси в Туреччині, де також наявні різкі зміни рівня інфляції.

Станом на березень 2020 р. інфляція в Україні знаходиться на одному рівні з Китаєм та Туреччиною. Рівень інфляції у даних країнах протягом аналізованого періоду коливається від $-0,6\%$ до 2% , що є цілком позитивним. На відміну від розвинутих країн, органи влади України можуть легко підвищити адекватні інфляційні показники, але з негативними наслідками для економічної стабільності, що погано вплине на відновлення економіки після карантину [3].

Отже, в Україні спостерігається уповільнення інфляції, внаслідок послідовної монетарної політики НБУ, спрямованої на досягнення цінової стабільності. Зниження інфляційного тиску підтримувалося загальним зниженням світових цін на енергоносії, що імпортує Україна, послабленням тиску з боку пропозиції продуктів харчування.

Список використаних джерел:

1. Ю. В. Сусіденко. Вплив інфляційних процесів на економіку України. *Економічний аналіз*. 2014. Т. 18. № 1. С. 88-92. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2014_18\(1\)_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2014_18(1)_13)
2. Макроекономічна статистика у країнах світу: інфляція. URL: <https://take-profit.org/statistics/inflation-rate/>

3. Міністерство Фінансів України. Офіційний сайт. URL: <http://index.minfin.com.ua>

4. І. Є. Семенча, Ю. М. Калашнікова. Інфляційні процеси в Україні: проблеми сьогодення та причини виникнення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки*. 2020. Вип. 39. С. 97-101.

Тороп Владислав Вячеславович,
ЗВО 3 курсу спеціальності 073 “Менеджмент”,
групи Б-М-841 ФСПОУ
Науковий керівник:
Кубецька Ольга Миколаївна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри аналітичної економіки
та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ

Фінансове оздоровлення неспроможних підприємств можливе завдяки аналізу причин виникнення банкрутства. В економічній літературі розрізняють численні та різноманітні чинники банкрутства, але серед них можна виявити дещо спільне, що дасть змогу їх згрупувати та класифікувати. Визначають зовнішні (екзогенні) фактори – це фактори, на які підприємство не може впливати взагалі, або вплив досить несуттєвий, і внутрішні (ендогенні) фактори, які залежать безпосередньо від організації роботи на підприємстві (рис. 1).

Початковий і вирішальний вплив на фінансовий стан будь-якого підприємства здійснюють зовнішні економічні фактори, які все більше поглиблюють кризу сільськогосподарських підприємств. Якщо ж вони орієнтовані на пріоритетний розвиток сільського господарства, то центр ваги переміщується на внутрішньо-економічні фактори.

Банкрутство, як правило, це результат одночасного впливу зовнішніх та внутрішніх факторів. Так, в країнах а розвинутою ринковою економікою

третина банкрутств викликана зовнішніми факторами, а дві третіх – внутрішніми.

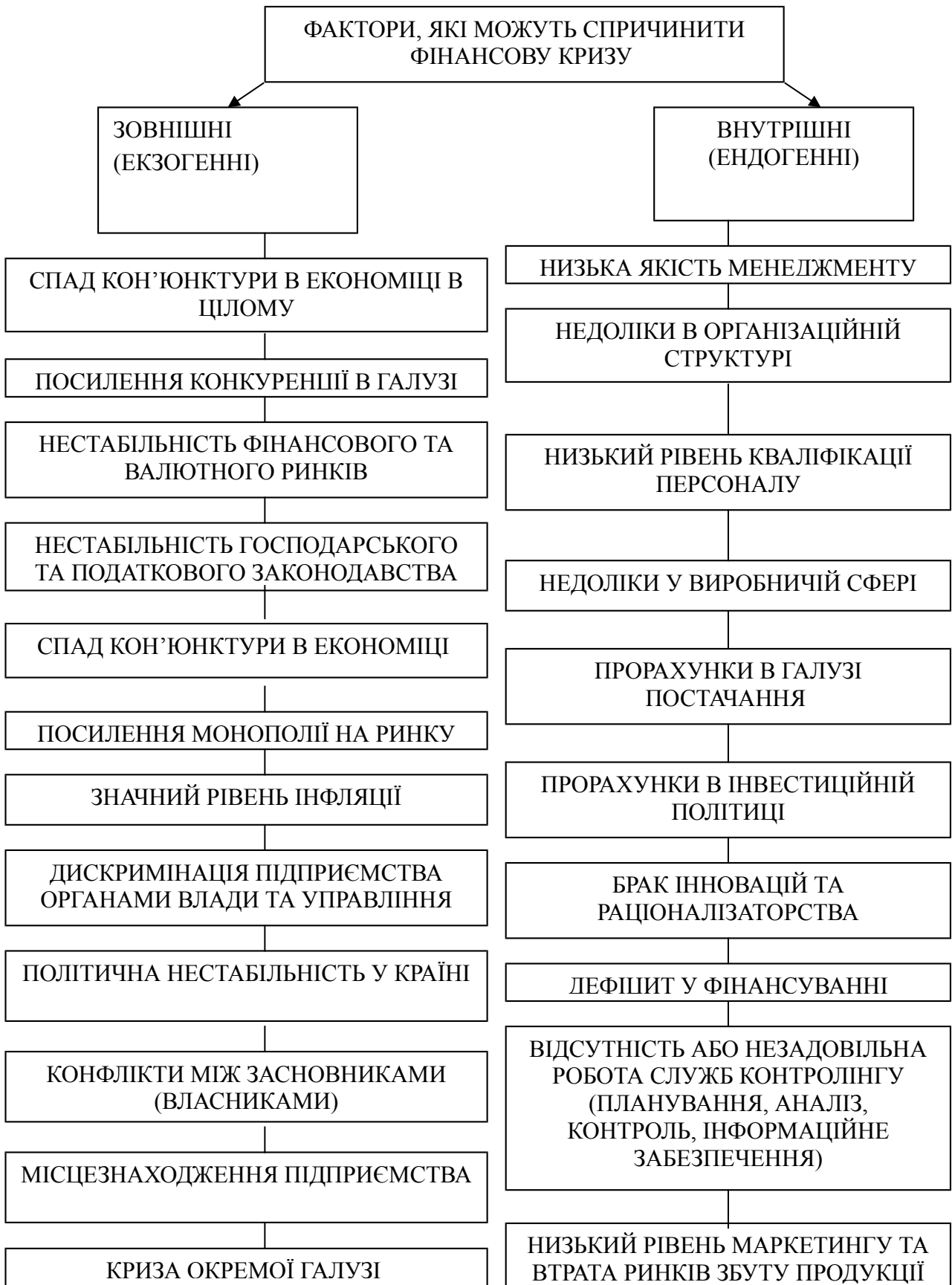

Рис. 1. Фактори, що можуть призвести до фінансової кризи підприємства

За оцінкою західних експертів, 90 % різних невдач малих фірм пов'язано із некомпетентністю або недосвідченістю менеджерів, невмінням їх орієнтуватися в ринкових умовах, що веде до прийняття помилкових рішень і втрати позицій на ринку.

Вплив зовнішніх факторів кризи має здебільшого стратегічний характер. Вони зумовлюють фінансову кризу на підприємстві, якщо менеджмент несвоєчасно реагує на них, тобто відсутня або недосконало функціонує система раннього попередження та реагування, одним із завдань якої є прогнозування банкрутства.

Котляр М. Л. вважає, що однією й першопричин виникнення і розвитку банкрутства підприємств є зростання дебіторської заборгованості, що є “локомотивом” неплатоспроможності [1].

Таким чином, на фінансовий стан українських підприємств в більшій мірі впливають зовнішні чинники. До найбільш значних слід віднести економічну нестабільність держави, фіскальну податкову політику, інфляційні процеси, диспаритет цін на сільськогосподарську продукцію і промислові вироби, взаємні неплатежі і інші. Важливим фактором впливу на фінансовий стан підприємства можна вважати недостатній розвиток науки і техніки. Підприємства у своїй переважній більшості неохоче впроваджують наукові досягнення.

Список використаних джерел:

1. Котляр М. Л. Оцінка фінансової стійкості підприємства на базі аналітичних коефіцієнтів. *Фінанси підприємств*. 2005. № 1. С. 31-17.

Пустильник Олексій Олександрович,
ЗВО 3 курсу спеціальності 051 “Економіка”,
групи БЗ-ЕК-841 ФСПОУ

Науковий керівник:
Кубецька Ольга Миколаївна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри аналітичної економіки
та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПЛАНУВАННЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Перехід національної економіки України на ринкові принципи функціонування і розвитку обумовив необхідність кардинальних змін у системі управління, у тому числі в плануванні діяльності підприємства. Тому виникає необхідність науковцями переосмислення систематизації та формування нових теоретичних уявлень про організацію управління фінансовими ресурсами в перехідний період, виявлення причин її недоліків, розробки окремих рекомендацій щодо їх усунення на рівні підприємства та економіки в цілому.

Призначення та основні завдання фінансового планування зображено на рис. 1. Виконати ефективно ці завдання можна лише в межах одночасного планування. Щоб пов'язати всі розрахунки один з одним, розробляють схему інтегрованого загального планування на підприємстві або систему планування.

Головним завданням фінансового планування є забезпечення стійкості орієнтації в отриманні оптимальних прибутків та самофінансування виробничо-технологічної діяльності, контроль кредитних, бюджетно-кошторисних, інвестиційних показників і витрат, стандартизації обліку в системі виробничого (операційного) та фінансового управління для досягнення внутрішньої збалансованості та динамічної рівноваги, спрямованої на забезпечення рентабельності виробничої діяльності. Досягти повного виконання цього завдання можна за допомогою фінансового планування.

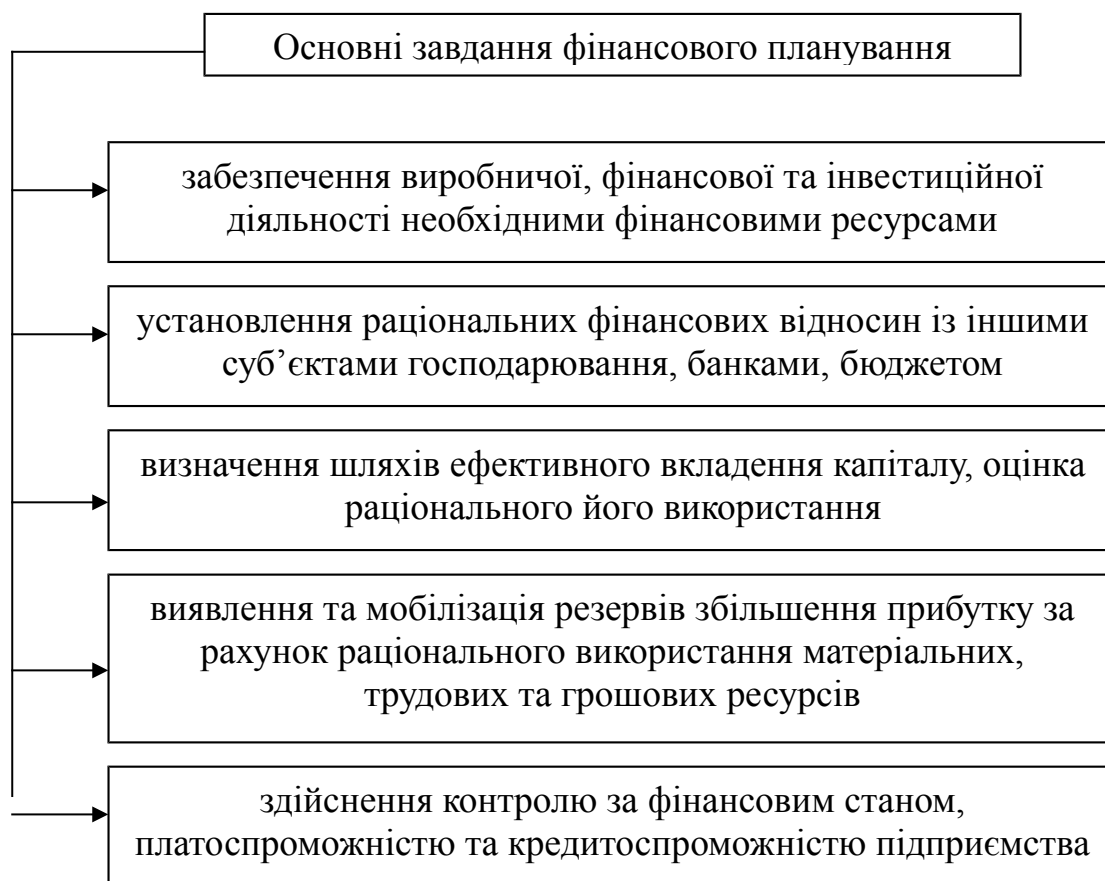

Рис. 1. Основні завдання фінансового планування

В умовах ринку зростає значущість фінансового планування на мікрорівні, оскільки кожний крок підприємств пов'язаний з ризиком, приносить доходи або витрати і має бути попередньо розрахований, обґрунтований у різних варіантах, перш ніж буде прийнято рішення. Фінансовий стан суб'єкта господарювання, його нормальне функціонування, кінцеві результати, а значить і уникнення банкрутства, залежать від наявності грошових коштів [18].

Фінансове планування сприяє виявленню внутрішніх резервів для потреб підприємства. Це забезпечується наступним: по-перше, воно виходить із необхідності найбільш ефективного використання виробничих потужностей, нової техніки, передової технології виробництва, поліпшення якості продукції; по-друге, виконання планів з прибутку і обсягу інших фінансових ресурсів (наприклад амортизації на повне відтворення основних засобів) потребують дотримання планових норм витрат праці і матеріальних ресурсів; по-третє,

обсяг фінансових ресурсів, який визначається при плануванні, не дозволяє підприємству або ускладнює створення надмірних запасів матеріальних ресурсів, робити позапланові капітальні вкладення [45].

Таким чином, фінансове планування втілює встановлені цілі у форму конкретних фінансових показників і забезпечує фінансовими ресурсами закладені в виробничому плані економічні пропорції розвитку.

Список використаних джерел:

1. Шило В. П., Верхоглядова Н. І., Ільїна С. Б., Темченко А. Г. Аналіз фінансового стану виробничої та комерційної діяльності підприємства: навч. посібник для студентів вищих навч. закладів. К.: Кондор, 2006. 238 с.

Каліберда Мар'яна Сергіївна,
студентка групи ЕП-19-1,
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
Науковий керівник:
Остапенко Тетяна Миколаївна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки,
підприємництва та управління підприємствами

ПОДАТКОВЕ АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

Глобалізація – це процес всесвітньої економічної інтеграції, зумовлений лібералізацією торгівлі, рухом капіталів та зростанням темпів технологічного процесу. В умовах світової глобалізації податковий процес набуває постійної динаміки. Великий вплив на цей процес несуть постійні зміни в фінансовій політиці та економічному середовищі. Найбільш важливі фактори фінансової політики вимагають адекватних змін механізмів оподаткування, а також призводять до відповідних фіскальних змін, які зумовлені потребами та необхідностями державної фіскальної політики. Податкове адміністрування є системою науково-обґрунтованих методичних дій щодо технічного регламентування та регулювання економічних відносин в оподаткуванні. Воно

повноцінно виконує головні функції податків – регулюючу та фіскальну. Фіскальна функція зумовлює мету адміністрування в частині формування бюджетних ресурсів держави, регулююча – спрямована на вирішення за допомогою механізмів адміністрування завдань державної соціально-економічної політики.[3] Податкове право – це сукупність юридичних норм, які визначають правила поведінки сторін правових відносин, які стосуються сфери оподаткування, яке є базою для процедури податкового адміністрування. До джерел податкового права в Україні відносять Конституцію України, Податковий кодекс України та інші законодавчі укази та акти. Система адміністрування податків в Україні складається з двох складових – суб'єкта управління (керуючої системи) та об'єкта управління (керованої системи). Суб'єкти податкових правових відносин визначаються можливістю мати правосуб'єктність, яка передбачена нормами права, та можливістю бути учасником правовідносин, які пов'язані зі зміною, встановленням і скасуванням податкових платежів. Податкові надходження (обов'язкові платежі, збори та податки), які надходять до бюджетів на всіх рівнях є об'єктом податкового адміністрування.

На теперішній час запроваджені наступні правила щодо адміністрування податків:

- 1) контролю та нагляду за трансфертним ціноутворенням;
- 2) оподаткування іноземних компаній, які є контрольованими;
- 3) лімітування витрат за фінансовими операціями з пов'язаними особами;
- 4) оподаткування постійних представництв;
- 5) перешкоджання уникненню статусу та позиції постійного представництва;
- 6) запобігання зловживанням, яке спричинене застосуванням договорів щодо уникнення подвійного оподаткування.[1]

Розглянувши більш глибоко сучасні аспекти та особливості податкового адміністрування, можна зазначити, що наразі перспективами подальших розвідок є:

1. Розробка сучасних механізмів адміністрування податків, адаптованих до європейських стандартів, з метою сприяння підвищенню добровільності сплати податків.

2. Унеможливлення корупції та її проявів в податкових відносинах.

3. Акумуляція обсягу бюджетних ресурсів держави, достатнього для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку [2].

Отже, можемо зазначити, що елементом необхідним для фінансового господарства сучасної держави є податки. Реформування податкового адміністрування та всіх інших складових вимагають трансформаційні процеси соціально-економічного розвитку України. Зміна податкового адміністрування має спричинити зміщення його акцентів спрямованих на розбудову партнерських взаємовідносин між платниками податків та Державною податковою службою України, створення справедливих умов оподаткування, збалансування інтересів та відповідальності всіх сторін, приймаючих участь у податкових відносинах.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755- VI. Дата оновлення: 23.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z11562-11>.

2. Ясько І.В. Теоретико-правові засади податкового адміністрування в Україні : автореф. дис.... канд. юр. наук : 12.00.07. Львів, 2019. 20 с.

3. Проскура К. П. Особливості адміністрування податків в Україні. URL: <http://soskin.info/ea/2012/3-4/201221.html>. (дата звернення: 23.04.2021).